

Relaties tussen

Surinaamse
en

Nederlandse NGO's

Een perspectief op de samenwerking

Astrid Runs en Hebe Verrest

NIKOS - AGIDS

2000

Relaties tussen Surinaamse en Nederlandse NGO's; Een perspectief op de samenwerking. ISBN 90-76736-03-0

Amsterdam: Amsterdam Research Institute for Global Issues and Development Studies (AGIDS)

Paramaribo: NGO Instituut voor Kaderontwikkeling en Onderzoek in Suriname (NIKOS).

Voorwoord

Voor u ligt het rapport naar aanleiding van een onderzoek naar de relaties tussen NGO's in Suriname en Nederland. Het onderzoek is door NIKOS in Paramaribo, in samenwerking met AGIDS, Universiteit van Amsterdam, uitgevoerd, in de periode mei 1999 tot en met januari 2000 in zowel Suriname als Nederland. Het onderzoek werd mogelijk gemaakt middels financiering door CORDAID.

Eén van de achterliggende gedachten bij dit onderzoek was dat de nadruk in de media en de beeldvorming op de slechte politieke verhoudingen tussen Nederland en Suriname geen recht doet aan de verschillende dimensies van de relatie Suriname Nederland. Die gaat verder dan alleen politieke relaties tussen de twee overheden. Talloze relaties tussen individuen, (semi) overheids- en particuliere organisaties en bedrijven maken ook deel hiervan uit en hebben vaak een heel ander karakter. In dit onderzoek komen de contacten die Nederlandse met Surinaamse NGO's hebben aan de orde.

In de opzet van het onderzoek werd duidelijk gekozen voor het betrekken van een Surinaamse en een Nederlandse onderzoeker. Hierdoor heeft het onderzoeksteam zowel in de eigen samenleving als in de samenleving van de ander het onderzoek verricht. Dit heeft naar ons idee een meerwaarde aan het onderzoek gegeven. Het zorgt ervoor dat je de sociale werkelijkheid in het eigen en andere land niet alleen door je eigen bril, maar ook door de bril van de ander bekijkt. Dit heeft ertoe bijgedragen dat wij meer begrijpen van de achtergronden en structuren die ten grondslag liggen aan ideeën, percepties en werkwijzen. Hierdoor zijn de relaties hopelijk genuanceerder en meer waarheidsgetrouw weergegeven en is een aantal vooroordelen naar ons idee weggenomen. De betrokken organisaties hebben enthousiast geparticipeerd in dit onderzoek. Ze gaven aan dat het noodzakelijk is de diverse kwantitatieve en kwalitatieve aspecten van de relaties tussen de organisaties in beeld te brengen om zo naar de toekomst toe de relaties te kunnen verbeteren en uitbouwen. Wij willen hen hierbij nog eens bedanken voor hun medewerking en hopen dat dit rapport enigszins aan hun verwachtingen tegemoet komt.

Verder willen wij graag onze wetenschappelijke begeleiders Prof. dr. Ad de Bruijne en Dr. Marten Schalkwijk bedanken voor hun kritische noten en voor het gestelde vertrouwen in ons. Tenslotte willen wij graag elkaar bedanken voor de fijne, vruchtbare, goede en ook gezellige samenwerking. We houden ons aanbevolen voor volgende en follow-up activiteiten.

Amsterdam, januari 2000
Astrid Runs en Hebe Verrest

Drs. Astrid Runs heeft Sociologie gestudeerd aan de Universiteit van Suriname en dit afgerond in 1999. Daarnaast is zij actief geweest als onderzoeker bij NIKOS (o.a. in de analyse van gekraakte volkswoningbouw projecten in Wanica) en heeft lesgegeven in de sociologie in het voortgezet onderwijs in Suriname.

Drs. Hebe Verrest heeft Sociale Geografie gestudeerd aan de Universiteit van Amsterdam en studeerde in 1998 af. Ze heeft in 1998 als tijdelijk onderzoekster bij AGIDS/UvA gewerkt bij een analyse van de theorie en praktijk van de Sociale Geografie van Ontwikkelingslanden in Nederland. In 1999 was zij betrokken bij een onderzoek van het CESWO naar het grensgebied tussen de formele en informele sector in Suriname.

Inhoudsopgave

Belangrijkste bevindingen en aanbevelingen	6
Inleiding	6
Het NGO - veld in Suriname	6
Het NGO - veld in Nederland	7
Relaties tussen Surinaamse en Nederlandse organisaties	8
Aanbevelingen	11
1 Inleiding en onderzoeksopzet	13
1.1 Definitie van NGO's	14
1.2 De opzet van het onderzoek	15
2 Achtergrond	18
2.1 Soorten NGO's	18
2.2 Netwerken van NGO's	19
2.3 De rol van NGO's in de samenleving en de ontwikkelingssamenwerking	21
2.4 Ontwikkelingssamenwerking tussen Nederland en Suriname	22
2.5 Financieringsmogelijkheden van NGO's in Suriname	23
3 Een kennismaking met het Nederlandse en Surinaamse NGO-veld	25
3.1 Beeld van NGO's in Suriname	26
3.1.1 Intermediaire organisaties, service providers en basisorganisaties	26
3.1.2 Ontstaansgeschiedenis	26
3.1.3 Themaveld en doelgroep	27
3.1.4 Financiële relaties	28
3.1.5 Probleemgebieden in het NGO- en donorveld	29
3.2 Beeld van NGO's in Nederland	29
3.2.1 Omvang van de organisatie	29
3.2.2 Ontstaansgeschiedenis	30
3.2.3 Thematiek en doelgroep	31
3.2.4 Financiële relaties	31
3.2.5 Netwerken in binnen- en buitenland	32
3.3 Beeld van de geselecteerde NGO's in Suriname en Nederland	33
3.3.1 De Surinaamse NGO's	33
3.3.2 De Nederlandse NGO's	43

4	Kwantitatieve karakteristieken van de relaties tussen Surinaamse en Nederlandse NGO's	54
4.1	Het lokale netwerk van de Surinaamse NGO's	54
4.2	Totstandkoming en beoordeling van de contacten	55
4.3	Het lokale netwerk van de Nederlandse NGO's	58
4.4	Kwantitatieve aspecten van de relaties tussen Nederlandse en Surinaamse NGO's	61
4.4.1	De Surinaamse NGO's	61
4.4.2	De Nederlandse NGO's	63
5	Kwalitatieve karakteristieken van de relaties tussen Surinaamse en Nederlandse NGO's	65
5.1	Problemen, veronderstellingen en percepties	65
5.2	Afhankelijkheid	69
5.2.1	Type organisatie	69
5.2.2	Vorm van de relatie	71
5.3	Gelijkwaardigheid	73
5.3.1	Respect, erkennen van het belang van elkaars werkzaamheden	73
5.3.2	Interesse, belangstelling voor elkaars werk	75
5.3.3	Open communicatie, brede visie van samenwerking	75
5.3.4	Interesse en samenwerking buiten financiën	76
5.4	Toekomstverwachtingen en verzoeken	77
5.5	Gevolgen van de relatie op overheidsniveau tussen Suriname en Nederland	77
	Lijst met gebruikte afkortingen	79
	Literatuurlijst	81
Figuur 1:	Relaties van geselecteerde Surinaamse organisaties met andere Surinaamse organisaties	
Figuur 2:	Relaties van geselecteerde Nederlandse organisaties met andere op Suriname gerichte Nederlandse organisaties	
Figuur 3:	Bestaande relaties van de geselecteerde Surinaamse en Nederlandse NGO's en van de geselecteerde Nederlandse en Surinaamse NGO's.	
Bijlage 1:	Nederlandse organisaties die actief zijn in Suriname	

Belangrijkste bevindingen en aanbevelingen

Inleiding

Nederland en Suriname hebben al 300 jaar een relatie met elkaar. Die relatie speelt zich op verschillende maatschappelijk niveaus af. Binnen die relatie zijn diepte- en hoogtepunten geweest. De wisselvallige politieke relatie tussen Nederland en Suriname heeft de beeldvorming over die verhouding en over de situatie in het andere land altijd gedomineerd. In dit onderzoek speelt de relatie tussen Nederland en Suriname op een ander niveau de hoofdrol, namelijk op het niveau van niet-gouvernementele organisaties (NGO's). Allereerst om een realistischere beeldvorming van de relatie tussen Nederland en Suriname te bewerkstelligen. Ten tweede omdat NGO's een belangrijke actor zijn in de ontwikkeling van de *civil society* en de sociaal-economische situatie van Suriname. Tenslotte omdat NGO's een steeds belangrijker kanaal worden waarlangs ontwikkelingssamenwerking uitgevoerd wordt.

Dit onderzoek concentreert zich op drie vraagstellingen. Allereerst wordt een beeld gegeven van het NGO-veld in Nederland en Suriname. Vervolgens wordt nader ingegaan op de omvang, aard en inhoud van de relaties tussen Nederlandse en Surinaamse NGO's. Tenslotte wordt het belang van die relaties voor het wederzijds functioneren van de organisaties beschreven.

Voor dit onderzoek zijn 71 NGO's in Nederland en Suriname geïnterviewd. Met 32 van hen (16 in Suriname en 16 in Nederland) zijn diepte-interviews gehouden, met de anderen korte *follow-up* gesprekken.

Het NGO-veld in Suriname

Het NGO-veld in Suriname vertoont een grote diversiteit. Er is een driedeling te maken tussen basisorganisaties, *service providers* en intermediaire organisaties. Thematisch houden de NGO's zich bezig met een scala van onderwerpen zoals sociaal-economische versterking, sociaal-maatschappelijke verbetering, onderwijs, milieu, mensenrechten, sport, religie, cultuur en politiek. Tot de doelgroepen behoren onder andere bejaarden, vrouwen, kinderen/jongeren, gehandicapten en binnenlandbewoners. De activiteiten van de organisaties spelen zich af op verschillende schaalniveaus; dat van individuen/instellingen, van buurten/wijken en op nationaal niveau. De meeste organisaties zijn ontstaan uit de sociaal-economische en politieke situatie waarin Suriname zich na de onafhankelijkheid bevonden heeft en zich nu bevindt.

In dit onderzoek hebben we NGO's geselecteerd die bezig zijn op het gebied van sociaal-economische versterking (met als doelgroep vrouwen), onderwijsverbetering (met als doelgroep kinderen/jongeren) en sociaal-maatschappelijke verbetering (met als doelgroep bejaarden).

Het NGO-veld in Suriname is noodzakelijk voor de opbouw van de maatschappij. Ze is naast de overheid en de private sector de derde actor cq. groep van actoren in de samenleving. Via NGO's zijn burgers in staat hun stem te laten horen en te participeren in democratiseringsprocessen en kunnen zij een belangrijke rol spelen bij het versterken

van de *civil society*. Wanneer de *civil society* sterker wordt zal de invloed van NGO's ook duidelijk merkbaar zijn. NGO's spelen een belangrijke rol bij het opvangen van taken die de overheid niet of nauwelijks uit kan c.q. wil uitvoeren zoals sommige vormen van onderwijs, de opvang van kinderen in tehuizen en medische voorzieningen.

Suriname kent een hoge organisatiegraad. Er zijn naar schatting c.a. 3000 NGO's, maar dat getal zou ook hegre kunnen liggen. Veel van deze organisaties zijn een kort bestaan beschoren of functioneren niet naar behoren. Gebrek aan institutionele capaciteiten (vergadertechnieken, fondsenwerving, visieontwikkeling, beleidsontwikkeling, etc.) en uitvoeringscapaciteiten (te weinig echt betrokken mensen en overbelasting van gekwalificeerd personeel) zijn hier debet aan. Maar er is ook een scala van wel min of meer goed lopende organisaties. Daartoe behoren de organisaties die wij voor dit onderzoek geselecteerd hebben.

De onderlinge samenwerking tussen de geselecteerde Surinaamse organisaties is als redelijk goed te beschouwen. Het gaat bij de samenwerking meestal om inhoudelijke zaken: het uitwisselen van ervaringen en kennis of het gezamenlijk organiseren van activiteiten. Financiën zijn nauwelijks onderwerp van de onderlinge relaties. Uitzondering hierop is het NGO Fonds dat tot stand is gekomen door samenwerking tussen de Surinaamse en Nederlandse regering en het NGO Forum. De meeste financiën komen rechtstreeks uit het buitenland of worden uit inkomensgenererende activiteiten betrokken. De samenwerking met de overheid is als gebrekkig te kenmerken. Bij buitenlandse netwerken, zowel financieel als meer inhoudelijk, ligt de nadruk sterk op Nederland en Nederlandse organisaties. Enkele organisaties geven wel aan meer contacten te willen hebben in de Caribische regio, met name inhoudelijke contacten.

Het NGO-veld in Nederland

Een aantal NGO's in Nederland speelt een belangrijke rol in de internationale ontwikkelingsamenwerking. Deze NGO's functioneren als kanaal waarlangs hulp via programma's en projecten NGO's in armere landen bereikt. Dit gebeurt min of meer onafhankelijk van de overheid en wordt gefinancierd met behulp van zowel publieke als private gelden. Hierbij kan ondersteuning verleend worden aan gelijkwaardiger verhoudingen tussen landen en culturen en aan 'zelfredzaamheid' van armere gebieden en groepen. Zo kan een bijdrage geleverd worden aan een betere opbouw van de maatschappij in andere landen.

Nederlandse initiatieven die zich op Suriname richten variëren van algemene ontwikkelingsorganisaties die één van hun programma's in Suriname hebben, (donor)organisaties die zich niet specifiek op ontwikkelingsamenwerking richten maar op een specifiek terrein middels geld of meer inhoudelijk in Suriname actief zijn en organisaties die zich hoofdzakelijk op Suriname richten. Naast de achtergronden van de organisaties verschillen de activiteiten die ze uitvoeren (geld, inhoudelijke ondersteuning, fondsenwerving, goederen inzameling, kaderuitwisseling), de hoeveelheid betaald en onbetaald personeel (van vrijwilligersorganisaties die in de avonduren werken tot en met een betaalde staf die tijdens werktijd aan de uitvoering van de doelstelling werkt) en de wijze waarop de organisaties hun financiën betrekken. Ook de doelstellingen die de organisaties hebben (op welzijn gericht, op lokale economische versterking gericht, versterking van het maatschappelijk middenveld in

Suriname) en thema of doelgroep waarop ze zich richten (vrouwen, onderwijs, kinderen, gehandicapten, ouderen, Marrons) zijn divers. Tenslotte kennen de organisaties verschillende ontstaansgeschiedenissen. Naast organisaties of initiatieven die voortgekomen zijn uit de Derde Wereldbeweging, kennen we initiatieven die ondergebracht zijn bij (semi-) overheidsinstellingen (scholen, ziekenhuizen), bij maatschappelijk instellingen zoals kerken en die door individuen opgericht zijn. Onder deze laatste groep treffen we veel organisaties aan die opgericht zijn door Surinaamse Nederlanders. Dit onderzoek concentreert zich op algemene ontwikkelingsorganisaties, (al dan niet donor-)organisaties die niet op ontwikkelingssamenwerking gericht zijn en organisaties die zich specifiek op Suriname richten.

Er zijn wel contacten gericht op overleg tussen verschillende organisaties maar deze resulteren zelden in een werkelijk samenwerkingsverband. Er bestaat geen platform waar meerdere organisaties bij aangesloten zijn. Redenen hiervoor zijn dat tussen de organisaties concurrentiegevoelens lijken te bestaan en omdat de aard, achtergrond en doelstelling van de organisaties vrij ver uit elkaar liggen. Een uitzondering hierop is het gezamenlijk programma in Suriname van de grote MFO's, de medefinancieringsorganisaties die - met als penvoerder Cordaid - in GOM-verband samenwerken.

De diversiteit in organisaties en het gebrek aan coördinatie tussen de organisaties maken het onmogelijk een totaalbeeld van alle bestaande initiatieven te presenteren. We zijn uitgegaan van 90 opgespoorde organisaties die op dit moment actief zijn. Nog eens 30 organisaties zijn nauwelijks actief. Ze hebben geen financiën (meer) om activiteiten uit te voeren, of hun activiteiten komen moeilijk van de grond omdat ze geen of slechte samenwerking hebben met de organisatie in Suriname. De 16 door ons geselecteerde organisaties besteden op jaarbasis ongeveer Nfl. 7 miljoen in Suriname¹. Dit is alleen in de vorm van geld; goederen, kader, etc. zijn hier buiten gelaten. Het is niet goed mogelijk de waarde van deze goederen, van de kennisoverdracht etc te schatten maar dat ligt naar onze schatting zeker tussen een half en één miljoen Nfl. De GOM-partners ontvangen een belangrijk deel van hun middelen van de overheid in het raamwerk van de ontwikkelingssamenwerking. De andere organisaties zijn vooral afhankelijk van de 'rijke' fondsen, inzamelingen onder particulieren, lidmaatschappen en contributies of uit de opbrengsten van andere activiteiten. Belangrijk is dat de organisaties steeds meer gedwongen worden verantwoording af te leggen over hun bestedingen aan hun achterban. Inhoudelijke verslagen en accountantsrapporten van de ontvangende organisaties worden dus steeds belangrijker.

Relaties tussen Surinaamse en Nederlandse organisaties

De 16 Nederlandse en 16 Surinaamse organisaties die voor dit onderzoek geselecteerd zijn, hebben samen meer dan 100 contacten met organisaties in het andere land. Deze contacten hebben een aantal kwantitatieve en een aantal kwalitatieve kenmerken. Wat betreft de kwantiteit is met name gelet op de aard van de contacten, de mate waarin de contacten structureel of incidenteel zijn en de mate waarin de contacten geformaliseerd zijn of meer op persoonlijke betrekkingen berusten.

¹ Het grootste deel van de NGO-middelen die naar Suriname gaan zijn hier vrijwel zeker in opgenomen. Het geeft echter geen indicatie van het totale bedrag dat vanuit Nederland naar Suriname gaat. Los van alle individuele overmakingen worden her en der door o.a. kerken, scholen of gemeentelijke diensten op Suriname gerichte activiteiten georganiseerd.

Vaak wordt gedacht dat die contacten alleen financieel zijn. Dit is een misverstand. Financiën maken vaak wel deel uit van de relaties maar zijn niet altijd de belangrijkste en zeker niet de enige contacten die er zijn. Inhoudelijke contacten waarin advies en informatie overgedragen (twee kanten uit!) of overleg gepleegd wordt, maken deel uit van nagenoeg iedere relatie en worden wederzijds hogelijk gewaardeerd. Naast de inhoudelijke contacten en die van het geld vindt in beperkte mate kaderuitwisseling plaats en worden met name op het gebied van welzijn goederen gezonden. Financiering richt zich op concrete projecten die bij voorkeur een meer duurzaam karakter hebben en die gericht zijn op onder andere sociaal-economische versterking van gemarginaliseerde groepen of versterking van het maatschappelijk middenveld middels de versterking van intermediaire NGO's.

Het idee dat relaties vaak gebaseerd zijn op geld of dat geld het doel is, onderschrijft dat de Zuidelijke NGO's eenzijdig afhankelijk zijn van de Noordelijke NGO's; de zogenaamde donor-ontvanger relaties worden van één kant uit gezien. Uit dit onderzoek is naar voren gekomen dat de relaties veel meer dan geld inhouden en de donor-ontvanger relatie meerdere dimensies heeft. Onze gegevens laten zien dat de Nederlandse NGO's voor de uitvoering van hun doelstellingen net zo afhankelijk van de Surinaamse NGO's zijn als de Surinaamse NGO's van de Nederlandse.

Surinaamse NGO's kunnen in zowel Suriname als daarbuiten aanspraak maken op diverse fondsen. Voor de *service providers* en de intermediaire NGO's is de bereikbaarheid van financiering niet het grootste probleem waar ze mee kampen. Een gebrek aan uitvoeringscapaciteit door een tekort aan gekwalificeerd kader en overbelasting van het aanwezige kader is een veel groter probleem voor ze. Voor de basisorganisaties is structurele financiering wel een probleem. De diverse fondsen en donoren zijn vaak onbereikbaar omdat de organisaties buiten de doelgroep van de fondsen vallen c.q. ze niet aan de randvoorwaarden van projectaanvragen kunnen voldoen; ze hebben gebrek aan deskundigheid op het gebied van projectprocedures. Het gebrek aan uitvoeringscapaciteit speelt ook hier. Er is vaak goed gekwalificeerd kader aanwezig maar het is beperkt in omvang en mede daardoor overbelast. Veel personeel (al dan niet vrijwilliger) heeft geen ervaring met en kennis van projectmanagement of organisatiekunde en heeft in feite intensieve training en begeleiding nodig op deze gebieden. Tenslotte is in Suriname gebrek aan informatie en kennis van het internationale ontwikkelingsdebat. Hierdoor zijn met name basisorganisaties niet in staat hun probleemgebied goed te definiëren en er een adequate follow-up aan te geven.

De Nederlandse organisaties zijn voor de uitvoering van hun doelstellingen afhankelijk van goed functionerende organisaties in het Zuiden. Meer en meer worden beide typen organisaties in de hedendaagse 'organisatiecultuur' gedwongen tot efficiënter werken, presenteren van concrete resultaten en duidelijker zicht op hun financiële bestedingen. Inhoudelijke en financiële verslaglegging maken over het algemeen deze verantwoording uit. Hoe begrijpelijk dat ook is, inhoudelijke effecten zijn vaak pas op iets langere termijn te zien en dit maakt dat het niet makkelijk is om direct aan te geven wat met een programma c.q. een project uiteindelijk bereikt is c.q. zal worden.

De MFO's hebben een jaarlijks budget te besteden. Om hun budget te realiseren, hun organisatie te kunnen laten functioneren en resultaten te kunnen laten zien is het van belang dat zij duurzame projecten kunnen uitvoeren in het Zuiden met professionele

organisaties. In het geval van Suriname is van belang dat de hoeveelheid professionele organisaties beperkt is. Afgebroken contacten zijn niet eenvoudig te vervangen, zeker niet waar het intermediaire NGO's betreft. Voor de contacten met de basisorganisaties ligt dit iets genuanceerder. Hun aantal is groter maar het is een langdurig proces voordat deze organisaties goed functioneren en hun capaciteiten zo groot zijn dat zij in staat zijn goede projecten uit te voeren. Slechts weinig Nederlandse donororganisaties en algemene ontwikkelingsorganisaties zijn hiertoe bereid en kiezen of voor de intermediaire organisaties of *service providers* die hiervoor de potentie hebben of werken op incidentele basis met basisorganisaties.

De Nederlandse organisaties die zich hoofdzakelijk met Suriname bezighouden werken vooral met een basisorganisatie. Zij hebben vaak een eigen vertegenwoordiger of een vaste stichting in Suriname. De Surinaamse basisorganisaties hebben vaak slechts contacten met één of enkele personen in Nederland die vanuit zijn of hun netwerk voor de Surinaamse organisatie wil(len) lobbyen of werk wil(len) doen.

Afhankelijkheid zegt niets over gevoelens van gelijkwaardigheid die de organisaties hebben ten opzichte van hun *counterparts*. Gevoelens van gelijkwaardigheid worden zichtbaar door het waarderen van elkaars werkzaamheden en het erkennen van het belang hiervan. Binnen een samenwerkingsverband kunnen echter de precieze betekenis van de onderlinge communicatie en een onvoldoende kennis over elkaars functioneren een probleem zijn - juist omdat het hier gaat om 'interculturele communicatie'. De betrokkenen in de organisaties in Nederland en Suriname spreken en schrijven allen Nederlands maar dat wil niet zeggen dat je dezelfde betekenis aan woorden en uitdrukkingen geeft. In Suriname telt bovendien het gesproken woord veel zwaarder dan het geschrevene (met uitzondering van geldkwesties) terwijl in Nederland het geschrevene het belangrijkste is. Dit blijkt voor de nodige irritaties aan weerszijden over afhandeling van formele procedures te zorgen. Belangrijk is dan dat met name in de contacten die structureel van aard zijn er ruimte is om kritiek en ideeën te geven, ook al is de één financieel afhankelijk van de ander. Essentieel hierin zijn de persoonlijke bezoeken van vertegenwoordigers van organisaties aan elkaar. Het vergroot het begrip en vormt de juiste setting waarbinnen open gesprekken plaats kunnen vinden.

De randvoorwaarden van de Nederlandse organisaties dienen vaak als uitgangspunt waaraan projecten in Suriname moeten voldoen. Het concrete beleid binnen deze randvoorwaarden wordt echter mede gevormd door ervaringen in Suriname. Zowel de Nederlandse als de Surinaamse organisaties hechten belang aan de vraag uit Suriname. Idealiter gesproken kan, conform beider uitgangspunten, een project pas slagen als het in Suriname bedacht en geformuleerd is. De Noordelijke randvoorwaarden waaraan projecten moeten voldoen maken dit echter niet helemaal realistisch.

Over het algemeen zijn de organisaties tevreden over de samenwerking die ze met elkaar hebben en wil men deze naar de toekomst toe behouden en versterken. Deze over het algemeen goede verhoudingen op het niveau van NGO's staan haaks op de verhoudingen tussen de twee overheden. De NGO's houden zich buiten deze politieke discussie en veroordelen de wijze waarop de regeringen met elkaar omgaan. De effecten van de politieke crisis zijn voor NGO's indirect merkbaar in negatieve zin maar zeker ook in positieve zin. Negatief is voor de Surinaamse organisaties dat ze nauwelijks complete projecten bij de Surinaamse overheid in kunnen dienen en eventueel uit de Verdragsmiddelen gefinancierd kunnen krijgen. Door de verslechtering van de sociaal-

economische situatie door het inadequaat optreden van de Surinaamse overheid en het minder ter beschikking hebben van de Verdragsmiddelen is de werkdruk op Surinaamse organisaties toegenomen. Behoudens de MFO's is het voor de Nederlandse organisaties nu niet meer mogelijk om subsidies via de overheid te krijgen voor activiteiten in Suriname. Dat betekent dat ze uit moeten zien naar andere middelen. De publieke opinie ten aanzien van Suriname in Nederland is negatiever geworden, waardoor het verkrijgen van geld uit de particuliere hoek moeilijk wordt tenzij het concrete doelprojecten betreft die door hechte gemeenschappen, zoals kerken en scholen, uitgevoerd worden. Positief is echter dat Surinaamse organisaties gemotiveerd zijn om naar andere financiële oplossingen te zoeken, dat zij een veel belangrijkere rol toebedeeld krijgen in de maatschappij en bij kunnen dragen aan de ontwikkeling van de *civil society*. Deze toegenomen druk op NGO's verplicht ze om zichzelf te profileren en te professionaliseren willen ze in nieuwe situatie bestaansrecht hebben. Positief voor de Nederlandse organisaties is dat men zich bewuster is geworden van het belang van de activiteiten van NGO's in Suriname en het belang van de ondersteuning daarvan door Nederlandse organisaties omdat de andere actoren zoals de overheid het laten afweten.

Aanbevelingen

Het Surinaamse NGO-veld zal zich richten op bijdragen tot een oplossing van concrete problemen van groepen en gebieden. Dit probleemoplossend vermogen kan worden bevorderd via het opbouwen en versterken van meer duurzame capaciteiten in de eigen samenleving. Nederlandse NGO-inzet zal, indien noodzakelijk en waar mogelijk, daarop moeten aansluiten.

Uit de verhalen van de 71 NGO's die in dit onderzoek betrokken zijn is veel duidelijk geworden over de aard, inhoud en mogelijkheden van huidige en mogelijk nieuwe samenwerkingsverbanden. De resultaten geven aanleiding voor het ontwikkelen van follow-up activiteiten. Enkele – deels eenvoudige - voorstellen hiervoor zijn:

- We hebben een aantal communicatiestoornissen tussen de organisaties in Nederland en Suriname weergegeven. In een workshop zouden via open discussies deze stoornissen duidelijker gesignaleerd en oplossingen bedacht kunnen worden. We denken aan een workshop in zowel Nederland als Suriname waar op één of andere wijze communicatie met het andere land is. Thema's die in de workshop aan bod kunnen komen zijn: praat versus schrijfcultuur, aangeven waarom er bepaalde procedures zijn en welke problemen ermee zijn (verantwoording naar achterban en verschillende rapportage eisen die rapporteren tot een dagtaak maken), de plaats van NGO's in elke land, fundraising, e.d.
- Een website met informatie van zowel Surinaamse en Nederlandse NGO's over activiteiten, fondsen, projecten, etc. kan bijdragen in de kennisvermeerdering van elkaars werkwijze en verbetert de mogelijkheden voor organisaties in beide landen om de meest geschikte *counterpart* en fondsen te zoeken. Door zo'n website kunnen Nederlandse organisaties beter op de hoogte raken van werkzaamheden van andere organisaties ten aanzien van Suriname.
- Vanuit Nederland meer werken met lokale zaakwaarnemers in Suriname om het werk goed te verrichten en op de lokale context afgestemd te raken.
- Duidelijker informatie in Nederland over het NGO-werk in Suriname, ook of juist daar waar het *good practices* betreft. Daarmee ook werken aan een realistisch imago van Suriname in Nederland.

- Voor de organisaties in Nederland is het belangrijk dat ze beter op de hoogte zijn van elkaars werkzaamheden. Wat voor procedures gelden, wie is doelgroep, etc? Wijzigingen hierin moeten tijdig worden doorgegeven. Een betere afstemming heeft tot gevolg dat niet iedereen het wiel weer uit gaat vinden, je minder langs elkaar heen werkt en je ervoor kunt zorgen dat de organisaties in Suriname beter weten bij wie ze terecht kunnen en niet meer hoofdzakelijk bezig zijn met het schrijven van projectvoorstellen en verslagen. Voor de goede orde: het is niet de bedoeling om weer een nieuwe overleglaag te creëren. Wellicht is het beter om voor alles met informatienetwerken te werken en alleen te zorgen dat je van elkaar weet wat je doet.
- In Suriname zijn trainingen die gericht zijn op organisatie- en projectmanagement, netwerkbuiding en doelstellingontwikkeling van essentieel belang voor de verdere institutionele ontwikkeling van met name basisorganisaties. Versterking van NGO's met deze trainingscapaciteit lijkt ons belangrijk.
- Het gebrek aan kennis van het internationale debat zou naar ons idee kunnen worden ondervangen door aan de hand van concrete onderwerpen lezingen te verzorgen waarin internationale perspectieven aan de orde komen. Dus bijvoorbeeld bij een thema als sociale huisvesting hoe dat in verschillende landen in de loop van de tijd gedaan is en welke initiatieven daarbij wel of niet gewerkt hebben. Thema's die naar voren kunnen komen zijn ons inziens: huisvesting en stedelijk milieu, vrouwelijk ondernemerschap, sociale buurtontwikkeling, beroepsgericht onderwijs, preventieve gezondheidszorg, etc. etc.
- Het ontwikkelen van een Caribisch netwerk voor Surinaamse NGO's moet gestimuleerd worden. Deze contacten zullen waarschijnlijk voor alles een meer inhoudelijk karakter hebben maar juist op dat terrein zijn de overeenkomsten in historische, sociaal-economische, en politieke achtergrond van belang. Hierdoor zullen wederzijds kennis en inzicht verdiept worden.
- De Surinaamse overheid is op dit moment niet in staat een adequaat beleid ten aanzien van de inzet van NGO's in de ontwikkeling op te zetten en uit te voeren. NGO's zouden in overleg met elkaar per sector zelf een beleid kunnen ontwikkelen waarin ze aangeven wat ze van zichzelf en van de overheid verwachten en op die manier de overheid meer bij haar activiteiten kunnen betrekken.
- Op een hoger niveau blijft het noodzakelijk dat op die velden waar Suriname en Nederland qua bevolking, taal en geschiedenis elkaar blijven raken NGO's meegenomen worden in beleid en eventuele samenwerkingsprogramma's.

*Woorden zetten de dingen in gang.
Ik heb het zelf gezien.
Woorden scheppen atmosfeer,
Creëren spanningsvelden
En geven lading*

Toni Cade Bambara

1 Inleiding en onderzoeksopzet

Suriname en Nederland hebben al meer dan 300 jaar een intensieve relatie met elkaar. Die relatie kent vele gezichten en speelt zich af op verschillende maatschappelijke niveaus. In de huidige berichtgeving over deze relatie is er nagenoeg uitsluitend aandacht voor het politieke gezicht van de relatie tussen de twee overheden. De soms zeer intensieve banden die op andere niveaus tussen de twee landen bestaan, bijvoorbeeld tussen families, scholen, bedrijven en non-profit/niet-gouvernementele organisaties (NGO's), komen nauwelijks in beeld.

Dit onderzoek gaat in op de relaties tussen Surinaamse en Nederlandse NGO's. Hiervoor bestaan verschillende redenen. Allereerst is er behoefte aan een inventarisatie van Nederlandse NGO's die actief zijn in Suriname en de contacten die zij hebben met NGO's ter plekke. Met name aan Nederlandse zijde is niet duidelijk wie er actief zijn, wat gedaan wordt en met wie er contacten bestaan. Ten tweede spelen NGO's een steeds belangrijkere rol in de uitvoering van internationale c.q. ontwikkelingssamenwerking (OS). Dit is een mondiale trend, die zeker ook op Suriname van toepassing is. Ten derde zijn NGO's een belangrijk onderdeel van de zogenaamde '*civil society*' (burgersamenleving). Sterke NGO's betekenen een sterke burgersamenleving. Sterke NGO's betekenen immers dat NGO's ook dragers van economische, maatschappelijke en culturele processen zullen zijn.

De politieke verhoudingen tussen de Nederlandse en de Surinaamse overheid zijn al enige tijd gespannen en dat is ook het geval met de bilaterale ontwikkelingssamenwerking tussen de twee regeringen, en dit terwijl Nederland niet de enige maar zeker wel de belangrijkste donor van Suriname is. Dit betekent dat momenteel ontwikkelingssamenwerking tussen Suriname en Nederland voor een belangrijk deel via de NGO's en particulieren verloopt, al wordt nog een aantal overheidsprojecten afgemaakt. Hieraan moet worden toegevoegd dat in Suriname zelf de overheid niet of nauwelijks in staat is dat wat tot haar taken geacht wordt te behoren geheel na te komen, hetgeen resulteert in een grotere maatschappelijke druk op NGO's om althans een deel van deze taken uit te voeren.

Uit een eerste inventarisatie is gebleken dat de Surinaamse NGO's met name contacten hebben met Nederlandse NGO's. Het is dan ook van groot belang dat de aard, inhoud en kwaliteit van die relaties efficiënte en kwalitatief goede uitvoering van werkzaamheden van de NGO's bevordert.

De inventarisatie en analyse van de aard, de omvang en de betekenis van relaties die bestaan tussen NGO's in Suriname en Nederland leidt hopelijk tot een duidelijker zicht

op de stromen van goederen, financiën, informatie en deskundigheid tussen Surinaamse en Nederlandse NGO's en de effecten daarvan op het functioneren van Nederlandse en Surinaamse NGO's. Dit onderzoek is echter geen evaluatie van de effecten van de werkzaamheden van NGO's in Nederland en Suriname. Dat zou om een ander onderzoek vragen.

1.1 Definitie van NGO's

Sinds het begin van de jaren 90 staat de ontwikkeling van de '*civil society*' in zogenaamde ontwikkelingslanden ter versterking van de sociale, politieke, economische en culturele maatschappij, sterk in de belangstelling. NGO's worden hierin als een belangrijke actor beschouwd. Tegelijkertijd is een herwaardering van NGO's als het kanaal om OS uit te voeren opgetreden.

De term NGO staat voor *non-governmental organisation* (niet-gouvernementele organisatie in het Nederlands).² Deze organisaties zijn – in principe - te karakteriseren als onafhankelijke, flexibele, democratische, niet-commerciële volksorganisaties die werken voor of bijdragen in de *empowerment* van economisch en sociaal gemarginaliseerde groepen en gebieden.³ Deze definitie legt sterk de nadruk op NGO's als ontwikkelingsorganisaties. In een bredere optiek worden vaak ook kerkelijke organisaties, sportclubs, politieke organisaties, begrafenis- en pensioenfondsen en andere basisorganisaties tot de NGO-wereld gerekend. De term niet-commerciële particuliere organisatie (NCPO) beslaat dit gehele veld. In dit onderzoek gebruiken we de term NGO en ligt de nadruk op de meer ontwikkelingsgerichte en welzijnsorganisaties.

De definitie van NGO's zoals hierboven gegeven doet geen recht aan de verschillen tussen NGO's. Naast de oriëntatie van NGO's (charitatief, *service*-gericht, participatieve oriëntatie, gericht op *empowering*), zijn niveau van opereren (op wijk-, stads-, nationaal of internationaal niveau), thematische gezichtsveld van de organisatie, geografische oriëntatie, geopolitieke achtergrond (Noordelijke en Zuidelijke NGO's) en omvang van de NGO onderscheidende kenmerken.

Daarnaast wordt vaak een onderscheid gemaakt tussen basisorganisaties en intermediaire organisaties. Basisorganisaties werken direct voor- en met de doelgroep. De leden van de organisaties kunnen worden gerekend tot de doelgroep (L. Pardi, 1995); ze worden ook *membership*-organisaties genoemd. Intermediaire organisaties verlenen diensten aan de doelgroep en dragen bij aan de versterking van deze groepen. Soms zijn ze ook een overkoepelende organisatie voor een aantal basisorganisaties en behartigen ze de belangen hiervan in de maatschappij, bij de overheid en bij de donororganisaties (L. Pardi, 1995). Intermediaire organisaties worden ook *service provider* genoemd. In dit onderzoek maken wij hiertussen een onderscheid en noemen

2. Andere benamingen zijn: Donor-organized Non-governmental organization (DONGO), Community Based organisation (CBO), non-profit organisation (NPO), Private development organisation (PDO), Government organized Non-governmental organization (GONGO), Non-governmental development organization (NGDO), Public *Service* organisation (PSO), Private Voluntary Organisation (PVO), Quasi non-governmental organisation (QUANGO), Voluntary Agency/Organization (VALG), Voluntary organization (VO) (NGO Café: www.soc.titech.ac.jp/ngo/ngo-ngdo-cbo.htm)

3 zie ook NGO café : www.soc.titech.ac.jp/ngo/ngo-ngdo-cbo.htm

we de organisaties die een dienst of product leveren een *service provider*. Ze bieden een bepaalde dienst aan, vaak een dienst die de overheid nalaat uit te voeren (bijvoorbeeld renovatie van scholen, kwaliteitsverbetering onderwijs), maar zijn niet bezig met versterking van de basisorganisaties. De organisaties die zich wel bezighouden met de versterking van andere NGO's of een schakel tussen de doelgroep en de overheid/donor vormen, noemen we intermediaire NGO's.

1.2 De opzet van het onderzoek

Het onderzoek tracht antwoord te vinden op de volgende vragen:

1. *Het NGO-veld in Nederland en Suriname*

- Hoe ziet het NGO-veld in Suriname eruit?
- Hoe ziet het NGO-veld in Nederland dat zich richt op Suriname eruit?
- Wat zijn de contacten tussen Nederlandse NGO's en Surinaamse NGO's?

2. *Relaties tussen Nederlandse en Surinaamse NGO's*

- Wat houden de relaties tussen de NGO's in?
- Hoe duurzaam zijn deze relaties?
- Wat zijn positieve respectievelijk negatieve elementen in de samenwerking tussen de organisaties?

3. *Belang van de relaties tussen NGO's voor het functioneren van de organisatie*

- In welke mate is een NGO afhankelijk van een externe organisatie?
- Welke alternatieven zijn er bij het wegvallen van de relatie?

Om deze vragen te kunnen beantwoorden zijn diverse onderzoeksmethoden gehanteerd. In eerste instantie is recente literatuur bestudeerd en zijn gesprekken gevoerd met deskundigen. Over NGO's en netwerkanalyse is veel literatuur verschenen. De netwerken van NGO's daarentegen en relaties tussen Noordelijke en Zuidelijke NGO's zijn nauwelijks onderwerp van literatuur geweest. Informele gesprekken met vooral intermediaire NGO's gaven een eerste indruk van de huidige stand van zaken op het gebied van relaties tussen NGO's in Nederland en Suriname.

Tegelijkertijd is begonnen met het maken van een inventarisatie van het NGO-veld in Suriname en Nederland. Deze inventarisatie geeft een beeld van het NGO-veld in zowel Suriname als Nederland en is de basis van waaruit de latere selectie van NGO's gemaakt is.

In Suriname werd in het onderzoek het NGO-bestand gevormd door de lidorganisaties van de intermediaire NGO's ter plekke en uit de door NGO's in Nederland genoemde contactorganisaties. De intermediaire NGO's verschaften algemene informatie over de bij haar aangesloten NGO's. In Suriname zijn er naar schatting wel ca. drie tot vier duizend NGO's.⁴ Een deel hiervan is geformaliseerd en geregistreerd. Het onderzoek

⁴ Een inventarisatie van NIKOS in 1999 wees uit dat er in het distrikt Nickerie, waar zo'n 10% van de bevolking woont, zeker 300 organisaties bestaan.

richt zich alleen op welzijns- en ontwikkelingsorganisaties. Dit betekent dat van de geregistreerde organisaties maar een deel binnen ons gezichtsveld valt; sportclubs, kerkelijke organisaties, etc. worden buiten dit onderzoek gehouden. Het merendeel van de geschikte NGO's is aangesloten bij één of meerdere van de volgende intermediaire NGO's: NGO Forum, Vereniging van Particuliere en Sociale Instellingen (VPSI) en Nationale Vrouwen Beweging (NVB).

In Nederland is via diverse ingangen een totaal van 90 Nederlandse NGO's gevonden dat actief is in Suriname. In tegenstelling tot de Surinaamse situatie bestaat er in Nederland geen NGO-platform, tenminste niet één waarin een groot, representatief deel van de NGO's dat in Suriname actief is, vertegenwoordigd is. Via sleutelpersonen zijn verschillende ingangen gevonden en via de eigen netwerken van NGO's zijn weer andere NGO's opgespoord. De contactpersonen zijn allen gevraagd naar de namen van organisaties die zij kenden. Uit deze opsommingen is een aantal organisaties te filteren die een rol vervullen vergelijkbaar met een 'spin in het web'. Deze organisaties zijn op vergelijkbare wijze als de Surinaamse intermediaire NGO's ondervraagd. Vervolgens zijn met alle opgespoorde NGO's (grote, kleine en heel kleine) korte gesprekken gevoerd waarbij het doel was een beeld te krijgen van de activiteiten van de organisatie ten aanzien van Suriname, haar ontstaansgeschiedenis en de Surinaamse NGO's waarmee ze contacten heeft.

Op basis van deze inventarisatie zijn uiteindelijk 16 Nederlandse en 16 Surinaamse NGO's geselecteerd. Met deze NGO's zijn interviews gehouden, evenals met de NGO's 'in het andere land' waarmee ze contacten onderhouden. In totaal zijn zo 71 organisaties in het onderzoek betrokken.

Bij zo'n selectie van NGO's zijn talloze criteria te hanteren. Vanwege de aard van het onderzoek hebben we besloten voor de Nederlandse en de Surinaamse NGO's verschillende selectiecriteria te gebruiken.

Na voorbesprekingen en discussies zijn de Surinaamse NGO's geselecteerd op basis van de thematiek waar ze zich mee bezighouden, de doelgroep waar ze zich op richten en het type organisatie waartoe de NGO gerekend kan worden. Er is allereerst een onderscheid gemaakt tussen basisorganisaties, intermediaire organisaties en *service providers*. Ten aanzien van thematiek is er onderscheid gemaakt tussen organisaties die op sociaal-economisch, sociaal-maatschappelijk en op educatief gebied actief zijn. Met betrekking tot type doelgroep is gekozen voor organisaties die zich richten op respectievelijk jongeren/kinderen, vrouwen en bejaarden.

Vanzelfsprekend is een aantal van 16 organisaties te weinig om alle combinaties van deze criteria aan de orde te laten komen. Daarom hebben we ervoor gekozen bij ieder thema één doelgroep te kiezen. Bij het sociaal-economisch thema zijn dat vrouwen, op sociaal-maatschappelijk terrein (of 'welzijn') de bejaarden en bij educatie kinderen. De NGO's werden geselecteerd na gesprekken met een aantal deskundigen en aan de hand van toegankelijke databestanden.

De geselecteerde NGO's zijn:

Op sociaal economische gebied: - NVB (intermediair); Stichting Projekta (intermediair); Womens Business Group Foundation (WBG) (*service provider*); A Fit'so (basis); Stichting Agrarische Vrouwen (basis); Stichting Stekuhan (basis).

Op onderwijs gebied: Stichting SUCET (*service provider*); Stichting Projecten Protestants-Christelijk Onderwijs Suriname (PPCO) (*service provider*); Kenki Skoro (*service provider*), Stichting Tamara (basis); Stichting Lotjeshuis (basis).

Op het gebied van zorg/welzijn: VPSI (intermediair); Stichting Thuiszorg Suriname (STS) (*service provider*); Stichting Jepi Dé (*service provider*); Huize Albertine (*service-provider*); Stichting Tamara (basisorganisatie); bejaardentehuis Kibri Mi (basis).

Voor de selectie van Nederlandse NGO's zijn andere criteria gehanteerd. Daar hebben verschillen in het wel of niet puur financieel donor zijn en het al dan niet uitsluitend met ontwikkelingssamenwerking bezig zijn, de basis van de selectie gevormd.

De geselecteerde organisaties zijn:

Algemene ontwikkelingsorganisaties:

Cordaid (het nieuwe samenwerkingsverband van Bilance, Mensen in Nood, Vastenactie en Memisa), Nationale Commissie voor Internationale Samenwerking en Duurzame Ontwikkeling (NCDO), NOVIB, Solidaridad.

Donororganisaties, niet alleen op het terrein van ontwikkelingssamenwerking

-met name financiële ondersteuning: Stichting Kinderpostzegels, Stichting Mama Cash

-met name instrumenteel: Algemeen Pedagogisch Studiecentrum (APS), Programma Uitzending Managers (PUM), International Child Development Initiatives (ICDI).

NGO's die zich voornamelijk op Suriname richten:

Stichting Tamara, Stichting Suriname Jaarkalender (SSJ), Stichting Biblionef, Zeister Zendinggenootschap (ZZG), Stichting ondersteuning Rooms-Katholiek onderwijs (Stichting RK-onderwijs) (en Projectgroep ondersteuning Protestant-Christelijk Onderwijs in Suriname- (projectgroep PC-onderwijs)), Studiname en Stichting Wooko Makandje (die zich op Marron-groepen richt).

Met deze NGO's zijn in Suriname en in Nederland aan de hand van een semi-gestructureerde vragenlijst met open en gesloten vragen interviews gehouden. De nadruk in de interviews heeft gelegen op:

- Ontstaansgeschiedenis, doelstelling en werkwijze van de NGO
- Financiering en activiteiten van de NGO in het veld op verschillende niveaus
- Organisatiegraad en de betrokkenheid van de doelgroep bij activiteiten
- Het intern netwerk van de NGO met lokale organisaties
- Het extern netwerk van de NGO met Nederlandse en Surinaamse organisaties.

*Je mag je broeder nooit loslaten;
En je laat hem niet vallen,
wat er ook met hem aan de hand is
en hoe kwaad je ook op hem bent.
Je zult misschien nog vaak kwaad op hem zijn
en misschien ben je niet in staat om het onvermijdelijke af te wenden.
Maar je moet hem steeds laten weten dat jij er nog bent.*

James Baldwin

2 Achtergrond

2.1 Soorten NGO's

In het vorige hoofdstuk zijn verschillen in typen NGO's aangegeven. NGO's kunnen niet alleen onderling verschillen maar zij kunnen ook zelf in de loop der tijd van opzet en instelling veranderen. Het zijn geen statische instellingen die in vaste categorieën onder te brengen zijn. Ze kunnen ook hun doelstelling en werkwijzen aanpassen wanneer nieuwe inzichten (bijvoorbeeld over de noodzaak van milieubesparende maatregelen) ontwikkeld worden, nieuwe mogelijkheden (Internet bijvoorbeeld of andere communicatiemiddelen) ontstaan of zich nieuwe omstandigheden (als door een verslechtering van de positie de problematiek zich van kinderen ook naar bejaarden uitbreidt bijvoorbeeld) voordoen.

Er zijn allereerst de NGO's die als puur humanitair gekwalificeerd kunnen worden. Hun strategieën zijn gericht zijn op 'relief' en 'welfare', m.a.w. op aanbieden van hulp via voeding, kleding, medicijnen etc. Zulke NGO's constateren een - vaak zeer schrijnend - gebrek aan basisgoederen en haken daarop in. Echter, zij geven niet aan waarom die armoede er is. Veel NGO's die wel met deze vraag aan de slag gaan zullen deze armoedebestrijding in eerste instantie vaak op lokaal niveau willen aanpakken. De strategieën die hieruit naar voren komen zijn gericht op 'local self-reliance'. Veel community-based programma's behoren hiertoe. Echter, armoede komt niet alleen van binnenuit maar is ook gevat in nationale en internationale context en beleid. Armoedebestrijding vraagt daarom enerzijds om 'empowering' van mensen en groepen en anderzijds om daarop toegesneden beleid. Veel NGO's richten zich in hun programma's daar ook op. Korten (1991) geeft hieraan het etiket 'sustainable systems development'. Er zijn ook strategieën die een nog veel duidelijker politiek karakter hebben. Ze gaan een rol spelen als NGO's de beïnvloeding van door hen als contra-productief ervaren internationale beleid tot hun taak rekenen. Het schuldenvraagstuk, onderbetaling/fair trade/WTO, en politieke advocacy zijn thema's en strategieën die hiertoe behoren. Volgens Atack (1999) zouden zulke activiteiten met name door NGO's in het Noorden opgezet dienen te worden, z.i. liggen de oorzaak en oplossing van armoede voor een groot deel daar.

Over het algemeen kun je zeggen dat in de afgelopen decennia de NGO-wereld haar horizon verbreed heeft van 'relief' tot ontwikkeling, hoezeer noodhulp van belang kan zijn. In de perceptie van de vaak geciteerde Korten (o.a. door Atack, 1999) is er sprake van een ontwikkelingsorganisatie indien de betreffende NGO een ontwikkelingsfilosofie heeft en hiermee het niveau van 'welfare' en 'relief' overstijgt. Bij

het noemen van groei van de NGO-sector is het dan ook van belang te zien of die groei zich met name voorgedaan heeft in NGO's die meer dan doen dan zich puur richten op 'relief and welfare'. Atack (1999) stelt dat gebleken is dat er juist veel geld ter beschikking is voor activiteiten op het eerste niveau: bijvoorbeeld als gevolg van natuurrampen. Dit is een probleem wanneer dit ten koste gaat van activiteiten die meer op het gebied van 'lobby' of beleid, in eigen land en in de wereld liggen. Die activiteiten zijn namelijk ook nodig om noodhulp en lokale activiteiten effectief te laten slagen.

Dat zal zeer zeker ook voor Suriname gelden. In elk geval valt te stellen valt dat sinds 1982 op een - voor de Nederlandse buitenstaander: verrassende - wijze veel Surinamers in Nederlands hun familie en vrienden in Suriname hebben gesteund en dit nog steeds doen. (De Bruijne en Schalkwijk 1994 e.a.). Maar deze steun heeft 'structureel' nauwelijks invloed gehad. Ze heeft voor een aantal armen een duidelijke 'relief' functie en tegelijkertijd wordt ook gezegd dat ze de zelfredzaamheid in de middenklasse verzwakt - voor velen is er altijd een uitweg om op terug te vallen.

2.2 Netwerken van NGO's

Individuele NGO's zijn nauwelijks in staat geweest om beleid te veranderen. De kracht van NGO's ligt juist vaak in de druk die van de netwerken waartoe ze behoren uitgaat. Korten (1990) stelt dat netwerken het natuurlijk organiserend principe van NGO's zijn, zoals markten dat voor bedrijven zijn en hiërarchie dat voor de staat is. Netwerkrelaties behelzen contacten met, in het geval van dit onderzoek, organisaties waarbij er financiën, informatie, 'human resources' en kennis worden uitgewisseld. Het belang van netwerken van NGO's zit in het ondermijnen van onzekerheden in de eigen werkomgeving, het vergroten van de kansen op een effectieve uitvoering van activiteiten, de mogelijkheden tot het vergroten en stabiliseren van de legitimiteit van een programma, alsmede het creëren van een saamhorigheidsgevoel (Curtis en Zuchner, 1973).

In dit onderzoek concentreren we ons op de netwerken die tussen Zuidelijke NGO's (in dit geval NGO's in Suriname) en Noordelijke NGO's (in dit geval Nederlandse) bestaan. NGO's in het Noorden zijn bijna allemaal zogenaamde *service providers*; ze werken voor anderen en niet voor zichzelf. Deze NGO's hebben zowel een verantwoordelijkheid af te leggen aan de NGO's in het Zuiden waarmee ze contacten hebben maar steeds meer ook aan hun 'donoren' in het Noorden. Die '*upward accountability*' wordt steeds belangrijker voor de NGO's in het Noorden en gaat soms ten koste van hun - in onze ogen even zo essentiële - *accountability* aan NGO's in het Zuiden (Goyder, 1994; Elliott, 1997). Een probleem is dat de donoren in het Noorden, met name de particuliere donoren, geïnteresseerd zijn in concrete resultaten. Projecten moeten dus geëvalueerd worden. Meten hoeveel mensen gevoed zijn of hoeveel ziekenhuizen bevoorradt zijn, is een stuk eenvoudiger dan het meten van de mate waarin activiteiten die gericht zijn op '*empowerment*' resultaat geboekt hebben. En stel je voor dat je dat wel kunt aantonen, hoe laat je dat dan zien?

De samenwerkingsverbanden tussen NGO's in het Noorden en de NGO's in het Zuiden verlopen niet altijd even vlekkeloos. Verwachtingen die de respectievelijke NGO's van elkaar hebben, worden niet altijd waargemaakt. Opmerkingen dat NGO's in het Noorden zich paternalistisch opstellen, weinig aandacht hebben voor lokale

omstandigheden, de lokale expertise en lokale samenwerkingsverbanden ondermijnen en te hoge eisen aan rapportage stellen, zijn veel gehoord (zie o.a. Ball en Dunn, 1996). Evenals de stelling van NGO's in het Noorden dat de efficiëntie, *accountability* en doorzichtigheid van het gevoerde beleid van NGO's in het Zuiden nog wel eens te wensen over laten en dat de NGO's institutioneel zwak zijn. Kingston (1987) geeft een aantal verwachtingen aan die NGO's in het Zuiden van NGO's in het Noorden hebben. Zo is het naar zijn zeggen van groot belang dat de NGO's in Noord en Zuid erkennen dat de verantwoordelijkheid van ontwikkeling primair in het Zuiden ligt en niet bij een NGO in het Noorden. Een tweede vraagstuk waar hij op ingaat is het *partnership* principe. Zolang de basis van een relatie is gelegen in de donor-ontvanger verhouding, kan *partnership* op zijn best betekenen dat een verhouding van 'senior-junior' aan de orde is. *Partnership* dat aanvaardbaar is voor NGO's in het Zuiden zou volgens de auteur aan twee concepten moeten voldoen. Het eerste is het concept van 'solidariteit en delen'. Hierbij speelt wederkerigheid een belangrijke rol; als je iets geeft, krijg je altijd iets terug. De vraag van de auteur is hierbij in hoeverre NGO's in het Noorden hun *counterparts* in het Zuiden als een donor zien, met andere woorden, in hoeverre de NGO's in het Noorden (h)erkennen dat zij ook een wezenlijke bijdrage ontvangen van de NGO's uit het Zuiden. Dit wordt beaamd door Abed (1999) die stelt dat het belangrijkste dat NGO's in het Noorden en Zuiden moeten doen om hun samenwerking in de toekomst te verbeteren, is het accepteren van elkaars bijdrage aan ontwikkeling.

Wanneer je spreekt over samenwerking komen de begrippen afhankelijkheid en gelijkwaardigheid naar voren.

Afhankelijkheid geeft allereerst aan dat het wegvallen van een relatie of van de ondersteuningsvormen die daaruit voort komen, betekent dat een instantie niet in staat is haar werkzaamheden verder uit te voeren. Daarmee is de riskante positie van de afhankelijke aangegeven. Hij kan zich moeilijk risico's veroorloven. Tegelijkertijd heeft juist daardoor afhankelijkheid ook een duidelijk sociaal-psychische dimensie - ook in het verzet tegen die afhankelijkheid.

Gelijkwaardigheid is de tegenhanger van afhankelijkheid. Het is een moeilijk te definiëren term omdat gelijkwaardigheid lijkt te impliceren dat de vergeleken entiteiten van gelijke aard en samenstelling zouden moeten zijn. In het geval van de relaties tussen NGO's in het Noorden en Zuiden waarbij een dominante stroom van financiën en kennis van Noord naar Zuid gaan, is hiervan in de letterlijke zin geen sprake. In onze definitie van gelijkwaardigheid moeten bepaalde elementen in de verhouding tussen de NGO's aanwezig zijn, te weten:

- respect: er moet sprake zijn van wederzijds respect tussen de respectievelijke organisaties.
- open communicatie, waarbij er discussie op gang kan komen ter verbreding van elkaars visie en waardoor er waardering kan ontstaan voor elkaars standpunten.
- samenwerking: dit is duidelijk meer dan alleen het geven van financiën; de emotionele binding is van belang.
- interesse: de donor toont belangstelling voor de activiteiten van de ontvangende instantie zonder dat er sprake is van bevoogding of paternalisme.
- gelijkwaardigheid: deze lijkt te beginnen bij het erkennen van het wederzijdse belang van het werk dat door beide NGO's verricht wordt.

Samenwerking gaat niet alleen over geld, al ligt daar de nadruk vaak wel op. Naast banden die gebaseerd zijn op financiering door NGO's uit het Noorden van NGO's in het Zuiden, worden relaties onderscheiden die gericht zijn op operationele contacten (programma's of projecten worden uitgevoerd door Noordelijke NGO's via Zuidelijke NGO's), relaties waarin er sprake is van partnerships (wanneer de NGO's uit het Noorden en het Zuiden samen een programma uitvoeren) of meer op netwerken (Ball en Dunn, 1996). Naast financiën staan zaken als uitwisseling van goederen of overdracht van kennis door middel van trainingen, literatuur of in de vorm van uitzending van kader, centraal. In dit onderzoek zal aan al deze vormen van samenwerking aandacht besteed worden. Verder komt ook communicatie aan de orde: hoe vaak is er contact en op wat voor manier? En is dat van invloed op hoe je over elkaar denkt? M.a.w. gelijkwaardigheid vraagt ook om institutionele versterking van NGO's in Zuiden. Het belang hiervan wordt door zowel de NGO's van het Zuiden als die van het Noorden benadrukt. Dit werd ook in ons onderzoek telkens naar voren gebracht - wij komen hier nog op terug.

2.3 De rol van NGO's in de samenleving en de ontwikkelingssamenwerking

NGO's spelen een belangrijke rol in de versterking van de 'civil society'. Hiermee wordt gerefereerd aan een democratiseringsproces van de maatschappij waarbij de overheid, de particuliere sector en NGO's/NCPO's betrokken dienen te raken. Het doel is dat alle betrokkenen participeren in besluitvormingsprocessen en het maatschappelijk functioneren kunnen beïnvloeden. Dit is noodzakelijk voor een gezonde en goed functionerende maatschappij.

De organisatiegraad van de Surinaamse samenleving is vandaag de dag groot gelet op het feit dat er volgens een NIKOS schatting weleens 4000 organisaties (dit betreft alle NCPO's) aanwezig kunnen zijn. In georganiseerd verband kunnen burgers opkomen voor hun belangen. Een vrouwengroep kwam in 1991 bijvoorbeeld met succes op voor de belangen van haar doelgroep om grond toegewezen te krijgen op de lokatie Nieuwe Grond in de buurt van Paramaribo. Dit grote aantal kan worden gezien als een signaal van een sterker wordende samenleving in Suriname. Tegelijkertijd zijn zulke organisaties ook één van de kanalen waarlangs de die samenleving versterkt kan worden. Hun aanwezigheid is reden voor en gevolg van de versterking van de burgersamenleving.

Op zich bestaat het begrip burgersamenleving al lang en vinden processen van maatschappelijk opbouw sinds lange tijd plaats, ook in zogenaamde ontwikkelingslanden. In het begin van de jaren '90 kwam de donorwereld in de ban van het begrip '*civil society*' en mede hierdoor is de ontwikkeling van de '*civil society*' een speerpunt in het ontwikkelingsbeleid geworden. Eén van de resultaten is meer aandacht voor NGO's en met name voor de institutionele versterking ervan. Dit wil echter niet zeggen dat '*civil society*' en versterkingsprocessen hiervan, voor de jaren 90 niet bestonden of dat ze zonder donoren niet zouden bestaan.

In Suriname geeft bijvoorbeeld het NCPO-veld in Nickerie hiervan getuigenis. Uit een inventarisatie, verricht in 1999, bleek dat Nickerie georganiseerd is in circa 300 NCPO's die niet of nauwelijks te maken hebben met buitenlandse donoren (NIKOS, 1999). Een

ander voorbeeld hiervan is de ontwikkeling van religieuze organisaties vanaf de 18^e eeuw als cruciale maatschappelijke organisaties binnen de Surinaamse samenleving (Schalkwijk, 1994).

De NGO's zijn een belangrijke actor in het ontwikkelingsproces van een maatschappij. Naast de overheid en de private sector biedt zij de mogelijkheid aan burgers om haar belangen te behartigen indien de andere actoren niet voorzien in bepaalde behoeften. Hoe sterker en professioneler intermediaire NGO's, *service providers* en basis organisaties zijn, hoe beter zij de belangen van hun doelgroepen kunnen behartigen. Tevens kunnen zij als tegenhanger fungeren van de publieke sector. Ondanks dat NGO's als voorloper worden gezien in de ontwikkeling van de 'civil society' is het echter van belang te erkennen dat de rol van de overheid en de private sector van even groot belang zijn (Edwards, 1995).

NGO's zijn, vanuit een behoefte om te helpen en tot het mede ontwikkelen van maatschappijen, actief bezig op het terrein van educatie, welzijn, armoedebestrijding en vraagstukken op het terrein van milieu en mensenrechten. Hun activiteiten hebben direct of indirect vaak ook tot doel het democratiseringsproces te beïnvloeden. Tenslotte wordt hen vaak de rol van pioniers op het gebied van de ontwikkeling van vernieuwende en duurzame oplossingen van bestaande problemen toebedeeld (Ball en Dunn, 1996).

In het 'moderne' ontwikkelingsdenken en handelen zijn NGO's een steeds belangrijker kanaal binnen ontwikkelingssamenwerking geworden. Binnen de mondiale trend dat overheden zich meer faciliterend dan uitvoerend (moeten) gaan opstellen, is er voor NGO's een duidelijke rol weggelegd. De capaciteit van de overheid om op lokaal niveau adequate nieuwe ontwikkeling tot stand te brengen wordt - ook bij veel donoren - betwijfeld. 'Trickle down-effecten' blijken in de praktijk niet of nauwelijks te bestaan (Ball en Dunn, 1996). Sinds een jaar of 30 is er dan ook een besef gegroeid dat overheden in feite vaak niet in staat zijn om problemen effectief op te lossen - zeker niet indien ze in isolement opereren. In die zin kunnen NGO's dan functioneren als uitvoerder van taken die de overheid heeft afgestoten of in feite nooit op zich heeft genomen.

Zowel bilaterale als multilaterale instituten besteden in toenemende mate hun geld via NGO's (Abed, 1999). Mondiaal wordt nu ongeveer 10% van de Official Development Assistance (ODA) gelden via NGO's besteed. Van de Nederlandse OS begroting is ongeveer een derde deel bestemd voor particuliere hulporganisaties (ongeveer Nfl. 2,2 miljard in 1999) en nog een kwart voor multilaterale programma's die via de United Nations (UN) en diverse regionale banken uitgevoerd worden.

2.4 Ontwikkelingssamenwerking tussen Nederland en Suriname

De relatie tussen Nederland en Suriname op het gebied van Ontwikkelingssamenwerking is in de loop der tijd sterk van aard en inhoud veranderd. Hiervoor zijn diverse oorzaken aan te wijzen zoals mondiale veranderingen in ontwikkelingsdenken, politieke ontwikkelingen in Suriname, veranderingen in het ontwikkelingsbeleid van Nederland en ontwikkelingen in de politieke verhoudingen in Nederland en Suriname. Het ligt buiten de reikwijdte van dit rapport om hier diep in te gaan op alle veranderingen die plaats gevonden hebben als ook op de gebeurtenissen die

hiertoe geleid hebben. We beperken ons hier tot die ontwikkelingen die van invloed geweest zijn op de huidige ondersteuningsmogelijkheden van NGO's. Daartoe behandelen we de huidige ontwikkelingsrelatie tussen Nederland en Suriname.

Aan het begin van 2000 is de bilaterale ontwikkelingsrelatie tussen Suriname en Nederland grotendeels bevroren. In 1997 had ministerieel overleg tussen de twee landen plaats moeten vinden ten aanzien van de ontwikkelingssamenwerking. Wegens de verstoorde politieke verhoudingen tussen Suriname en Nederland op dat moment vond overleg niet plaats. Sindsdien zijn nieuwe financieringen uit de zgn. Verdragsmiddelen die bij de onafhankelijkheid van Suriname in 1975 waren vastgelegd niet mogelijk, althans, niet voor nieuwe projecten. Van de Nfl. 3,5 miljard is nog Nfl. 600 miljoen over. Deze gelden kunnen alleen met wederzijdse toestemming van de Nederlandse en de Surinaamse overheid aangesproken worden. Gevolg van het ontbreken van overleg over nieuwe projecten is dus dat programma's die afgelopen zijn, niet opgevolgd zijn door nieuwe (uitzonderingen hierop komen in de volgende paragraaf aan de orde).

Na en naast deze bevroering heeft ook een belangrijke wijziging in het Nederlandse OS-beleid plaats gevonden. Als gevolg van verplichte bezuinigingen en veranderde ideeën over OS heeft Minister Herfkens beslist dat de structurele bilaterale hulp (dus van regering op regering, ongeveer een kwart van de totale OS begroting) ten goede komt aan een beperkt aantal landen dat voldoet aan de criteria 'arm' en 'goed bestuur en beleid'. Op basis van deze criteria is een aantal van 17 landen geselecteerd. Dit aantal is uitgebreid met landen die op basis van themaprogramma's een relatie blijven houden. Suriname staat niet op deze lijst omdat de ontwikkelingsrelaties langs andere weg is geregeld. Maar naar het oordeel van de Nederlandse minister voldeed Suriname in 1999 ook niet aan het criterium van 'goed bestuur en beleid'. Met andere woorden, ook de hervatting van de bestemming en besteding van de Verdragsmiddelen en implementatie van het Raamverdrag van 1992 - waarin voorzetting van de ontwikkelingssamenwerking als de Verdragsmiddelen zijn uitgeput, wordt aangegeven - is kennelijk niet vanzelfsprekend.

2.5 Financieringsmogelijkheden van NGO's in Suriname

Een deel van de NGO's in Suriname heeft contacten met het buitenland. Deze kunnen zowel een financieel als een inhoudelijk karakter hebben. Vanuit die optiek is het goed om allereerst buitenlandse financieringsmogelijkheden van Surinaamse NGO's aan te geven.

Allereerst bestaat het programma van medefinancieringsorganisaties (MFO's) in Nederland. De Nederlandse overheid geeft jaarlijks een deel van haar OS-budget aan deze MFO's (dit zijn Cordaid, NOVIB, HIVOS en ICCO, en recentelijk Foster Parents Plan). Zij besteden dit budget en ook andere middelen middels NGO's in ontwikkelingslanden aan programma's en projecten. NGO's uit Suriname (en Nederland met activiteiten gericht op Suriname) kunnen hieruit ondersteuning krijgen. Voor Suriname is Cordaid hiervan penvoerder: zij coördineert de activiteiten van de vier MFO's in Suriname. Dit is afgesproken omdat de verwachting aanwezig is dat wanneer elke MFO haar eigen programma in Suriname uit zou voeren dit zou leiden tot problemen (omdat ze in elkaars vaarwater zouden komen te zitten) vanwege het beperkte aantal intermediaire NGO's in Suriname. Het gezamenlijk programma van de

MFO's bedraagt jaarlijks Nfl 500.000. Ten tweede is er een aantal andere NGO's en fondsen in Nederland dat NGO's in Suriname ondersteunt, zoals vanuit de kerken (bijv. het Zeister Zendingsgenootschap), de Stichting Kinderpostzegels, Juliana Welzijns Fonds en Stichting Tamara.

Naast de mogelijkheden in Nederland zijn er ook fondsen in Suriname zelf die putten uit Nederlandse financiering. Er is een NGO-fonds van Nfl. 6 miljoen, dat inmiddels 'budgettair neutraal' verlengd is.⁵ Dit betekent dat het programma verlengd is zonder dat er meer geld in geïnvesteerd wordt. Het fonds blijft nu tot 2003 bestaan. Een mogelijkheid buiten de Verdragsmiddelen om is via de Nederlandse ambassade in Paramaribo projectfinanciering te verkrijgen. Het wereldwijd afgeschafte KAP-fonds (kleine ambassade projecten) is vervangen door een nieuw fonds 'AFP'. Hierin zit jaarlijks Nfl. 750.000 dat bestemd is voor kleine projecten gericht op armoedebestrijding met een maximale looptijd van 9 maanden. Het vervangt de oude fondsen (zoals het vrouwenfonds) die eerst op de ambassade bestonden. Institutionele versterking, relevant voor veel NGO's, is binnen dit fonds echter geen mogelijkheid. Een ander fonds dat onder beheer is van de ambassade is het cultuurfonds.

Uiteraard stellen niet alleen Nederlandse fondsen gelden beschikbaar voor de Surinaamse NGO's. In Suriname bestaat ook het EU-fonds (Microprojecten) van de EU (\$ 5 miljoen voor een periode van 5 jaar) en recent het Community Development Fonds (CDF) dat door de Inter-American Development Bank (IDB) (\$10 miljoen voor een periode van 5 jaar) geïnitieerd is. Daarnaast staan verschillende VN-fondsen ter beschikking van de Surinaamse NGO's. Deze fondsen lijken in betekenis toe te nemen. De praktijk wijst uit dat deze fondsen met name toegankelijk zijn voor de intermediaire organisaties en net of nauwelijks voor basisorganisaties.

⁵ Het NGO-fonds had na afloop van het programma nog Nfl. 4,5 miljoen van de Nfl. 6 miljoen in beheer. Het programma kwam laat op gang mede doordat toegang tot het fonds het in de praktijk voor NGO's moeilijk was. Procedures zijn nu enigszins aangepast.

*Ik vraag jullie te onthouden dat wanneer ons leven dat van jullie raakt,
We jullie helpen of hinderen,
En wanneer jullie leven het onze raakt,
Maakt dat ons zwakker of sterker.
Er is geen ontsnapping mogelijk;
De ene man slaapt de andere mee,
Of de ene man helpt de andere overeind.*

Booker T. Washington

3 Een kennismaking met het Nederlandse en Surinaamse NGO-veld

Zowel Suriname als Nederland kennen een bloeiend NGO-veld. Een inventarisatie van het Surinaamse NGO veld verricht t.b.v. de UNV (United Nations Volunteer programme van UNDP) resulteerde in een schatting van meer dan 2250 NCPO's in Suriname (Schalkwijk, 1998). Een groot deel van deze organisaties valt buiten het gezichtveld van ons onderzoek, maar zoals in de volgende paragraaf blijkt, zijn zeker rond de 200-250 NGO's actief op het gebied waarop het zich richt.

Het aantal NGO's dat in Nederland bestaat is onbekend. Ook is niet duidelijk hoeveel initiatieven er buiten de overheid bestaan die zich bezig houden met ontwikkelingssamenwerking. Recent is wel bekend geworden dat in Nederland jaarlijks 3 miljard gulden vanuit de particuliere sector opgebracht wordt voor charitatieve doeleinden en ontwikkelingssamenwerking (Centraal Bureau Fondsenwerving, 1999). In het kader van dit onderzoek is een inventarisatie gemaakt van NGO's in Nederland die actief zijn in Suriname. Uit deze inventarisatie kwamen 90 actieve organisaties. Echter naar scholen, sportclubs, gemeentelijke initiatieven en lokale kerkelijke instanties die initiatieven in Suriname ontwikkeld hebben, is niet gericht gezocht. De enkelen die in de inventarisatie terechtgekomen zijn, zijn per toeval ontdekt. Het werkelijke aantal initiatieven ligt waarschijnlijk veel hoger. Een belangrijk verschil tussen het Surinaamse en Nederlandse NGO veld is dat een aanzienlijk deel van wat in Nederland tot het NGO-veld wordt gerekend overzee actief is terwijl het Surinaamse NGO-veld 'enkel' actief is in Suriname.

Aan de hand van een aantal karakteristieken wordt in dit hoofdstuk het onderzochte NGO-veld in Nederland en Suriname beschreven. De gebruikte karakteristieken zijn: is de NGO een basis/intermediaire NGO of *service provider*, de omvang van de organisatie; de doelgroep of het thema waarop ze zich richt (de zogenaamde *operational program areas*); de herkomst van de financiën van de organisatie, de ontstaansgeschiedenis en reden van oprichting, de activiteiten die uitgevoerd worden en het netwerk in binnen- en buitenland.

3.1 Beeld van NGO's in Suriname

Het onderzoek concentreert zich op de NGO's die bezig zijn op het terrein van sociale - economische ontwikkelingsmogelijkheden van de Surinaamse bevolking. Een aantal van deze organisaties is aangesloten bij een of meerdere intermediaire organisaties zoals NGO Forum (180 leden), VPSI (92 leden) en NVB (12).⁶ In tegenstelling tot de situatie onder de op Suriname gerichte Nederlandse NGO's zijn de Surinaamse NGO's redelijk op de hoogte van elkaars bestaan. Echter is dat geen garantie voor samenwerking.

3.1.1 Intermediaire organisaties, service providers en basisorganisaties

NGO's in Suriname kennen grote verschillen in zowel omvang als in professionalisering en werkgebied. De grootste en meest professionele organisaties zijn VPSI, Projekta, NVB, NGO- Forum en Organisatie Inheemsen van Suriname (OIS). Zij functioneren als intermediaire organisatie. Er bestaan NGO's als Stichting PPCO, WBG, STS, Stichting SUCET en Belangen Behartiging Gepensioneerden van de Overheid (BBGO) die tot de zogenaamde *service* organisaties behoren. Zij zijn niet als basisorganisatie te kenmerken vanwege de reikwijdte van hun activiteiten en de diensten die ze aanbieden. Het zijn ook geen intermediaire organisaties omdat ze niet werkelijk met versterking van basisorganisaties bezig zijn. De andere organisaties waarmee gesprekken zijn gevoerd, kunnen als basisorganisatie worden gekenmerkt. Sommige zijn institutioneel sterk zoals Stichting Agrarische Vrouwen, NAKS, Stichting Tamara, Stichting Lotjeshuis, Sarnami Vanita Sanstha (Surinaamse vrouwen stichting). Anderen zijn institutioneel zwakker. Hierbij valt bijvoorbeeld te denken aan Stichting Jepi Dè, Stichting Kibri mi, Stichting Stekuhan en de Stichting A Fit'so.

Wat de bemensing betreft beschikken de institutioneel sterkere organisaties over hoog opgeleid kader en hoog opgeleide vrijwilligers. NVB bijvoorbeeld heeft 12 fulltimers en 18 parttimers in betaalde dienst en daarbij nog ongeveer 100 vrijwilligers. Het betaalde personeel is hoog opgeleid (bijvoorbeeld juristen, sociologen, hoger en middelbaar opgeleide beroepsspecialisten) terwijl tot de vrijwilligers studenten behoren. De organisatorisch zwakkere organisaties daarentegen werken vaak met vrijwilligers of één fulltimer die hart heeft voor de zaak. Kibri Mi bijvoorbeeld heeft een fulltimer in dienst (onderwijzeres) en verder op contractbasis middenkader. Voor beide typen geldt dat ze in Suriname over een goed netwerk beschikken bestaande uit individuen en NGO's die voor het functioneren van de organisaties belangrijk zijn. Stichting Projekta bijvoorbeeld heeft in de districten contactpersonen die via de lokale organisaties de interesses en behoeftes van de lokale bevolking peilen en initiatieven coördineert. De intermediaire NGO's hebben ook een uitgebreider internationaal netwerk dan de lokale basisorganisaties.

3.1.2 Ontstaansgeschiedenis

⁶ Ongeveer 20 organisaties zijn van meer dan één van deze drie intermediaire NGO's lid.

De jaarlijkse groei in NGO's heeft de laatste decennia een sterk stijgende lijn vertoond. Na 1987 zijn jaarlijkse groeicijfers van 150 nieuwe NGO's (in de zin van NCPO's) gemeten (Schalkwijk, 1998). Redenen voor deze sterke toename van de groei zijn wijzigingen in het ontwikkelingsdenken (meer NGO gericht en minder op de overheid) en ook de (nu weer gestagneerde) hervatting van de ontwikkelingsrelatie tussen Suriname en Nederland, die in 1987 plaatsvond. Uitvoering van het SAP, verslechtering van de sociaal-economische situatie in Suriname en het toenemende onvermogen van de Surinaamse overheid om haar taken uit te voeren zijn concrete oorzaken van ontstaan en uitbreiding van allerlei NGO's. Tegelijkertijd kwam er een bewustwordingproces op gang, dat door zich te organiseren problemen gestructureerd aangepakt kunnen worden. De VN vrouwen conferentie in Beijing in 1995 waar een relatief omvangrijke delegatie uit Suriname aanwezig was, is hiervoor een belangrijke katalysator geweest. Er moet wel aan worden toegevoegd dat een deel van de groei in aantallen gekoppeld is aan het feit dat veel NGO's slechts een kort leven beschoren is. Een oorzaak hiervoor is dat het opzetten en ontwikkelen van een goed functionerende NGO moeilijker is dan veel mensen/besturen zich bij oprichting van de organisatie realiseren. Onervarenheid en gebrek aan kennis en visie maken dat het enthousiasme waarmee men begonnen is snel afneemt en de organisatie vaak als een nachtkarsje uitgaat.

De meeste organisaties zijn ontstaan vanuit de concrete sociaal-economische en politieke werkelijkheid in Suriname. Stichting Lotjeshuis bijvoorbeeld en Stichting SUCET zijn opgericht toen door de sociaal-economische verslechtering van het land basisvoorzieningen zoals voeding en onderwijs steeds meer in het gedrang kwamen. Afhankelijk van de doelgroep en het themaveld waarop men zich richt, wordt ingespeeld op de waargenomen behoeften.

3.1.3 Themaveld en doelgroep

NGO's kunnen op basis van zowel thema als doelgroep ingedeeld worden. Een bepaalde groep richt zich specifiek op een thema zoals bijvoorbeeld onderwijs, milieu of mensenrechten. Anderen houden zich specifiek bezig met één doelgroep zoals vrouwen, kinderen, gehandicapten, bejaarden, inheemsen, sociaal zwakkeren, etc. Vaak is er een verwevenheid tussen thema en doelgroep; organisaties die zich met onderwijs bezig houden richten zich vaak op kinderen; vrouwenorganisaties hebben vaak een thema inkomstenverwerving in hun programma, etc. Zoals hiervoor beschreven vormen de thema's ouderen & welzijn, kinderen & onderwijs en vrouwen & sociaal-economische versterking, het analysegebied van dit onderzoek.

Zorgsector: bejaarden

Religieuze welzijnsorganisaties hebben vanaf de koloniale tijd een actieve rol gespeeld bij het aanpakken van de armoedeproblematiek en ook het welzijnswerk. Voorbeelden zijn de Pater Ahlbrinck Stichting (PAS) die gekoppeld is aan de Rooms Katholieke Kerk en het Centrum voor Gemeenschapontwikkeling EBGs (Evangelische Broeder Gemeente Suriname).

De overheid zelf heeft ook lange tijd welzijnswerk uitgevoerd. In eerste instantie uit een besef van sociale noodzaak, maar later ook als een patronagemiddel dat door de politiek

misbruikt wordt/werd om het electoraat aan zich te binden. De overheid is op dit moment onvoldoende in staat deze taak behoorlijk uit te voeren. Daarom springen hier in toenemende mate NGO's in. De VPSI, PAS, Matoekoe, Stichting In de Ruimte, Bejaardencentrum Majella en Stichting Tamara bijvoorbeeld spelen hierin op verschillende niveaus, een rol. Als deze organisaties zouden wegvallen zou aan het welzijnswerk een forse slag worden toegebracht.

Onderwijssector: kinderen

In Suriname is de omvang van hen die onderwijs moeten en willen volgen aanzienlijk. Ten aanzien van het onderwijs speelt zowel de overheid via het openbaar onderwijs en de verschillende religieuze organisaties via het zogenaamd bijzonder onderwijs een rol. Als gevolg van de steeds verslechterende sociaal economische situatie is de overheid minder in staat aan haar verplichtingen en subsidies op het gebied van salarissen, leermiddelen en scholenbouw te voldoen. Enkele problemen binnen het onderwijsveld zijn:

- T.a.v. de inhoudelijke kwaliteit van het onderwijs: gebrek aan kader, geen inhoudelijke vernieuwing, nauwelijks nieuwe schoolboeken, laat staan computers.
- T.a.v. de fysieke kwaliteit van de scholen: gebrek aan tafels en stoelen, diefstal van materialen en de slechte staat waarin de schoolgebouwen verkeren.

Binnen deze sector zijn NGO's actief zoals SUCET, NAKS, Stibula, Kenki Skoro, PPCO. De laatste heeft in de afgelopen jaren een belangrijk project 'Rehabilitatie Scholen Binnenland' uitgevoerd.

Sociaal economische sector: vrouwen

De vrouwensector speelt een belangrijke rol bij zowel het bestrijden van armoede alsook het wegwerken van ongelijkheden tussen de seksen. Suriname bezet in de *Gender Empowerment Measure* die door de UNDP is opgesteld de 53e plaats (World Development Report, 1998). Van landen in het Caribisch gebied zijn alleen de scores van Guyana (39^e) en Trinidad & Tobago (17^e) bekend. Suriname scoort vergelijkbaar met Peru (54^e) en Letland (52^e). Vrouwenorganisaties zijn actief betrokken in het proces van versterking van de economisch weerbaarheid van vrouwen aangezien de verdeling van de inkomens over mannen en vrouwen ongelijk is. NVB, Sanomara Essa, Stichting Umari, Stichting Stop geweld tegen vrouwen, Stichting vrouwen voor vrouwen, Stichting Agrarische Vrouwen, Stekuhan en andere spelen in het proces van economische versterking en *empowerment* een duidelijke rol.

3.1.4 Financiële relaties

Binnen het NGO-veld in Suriname zijn er verscheidene mogelijkheden om gelden te verzamelen. Zowel nationaal als internationaal (specifiek Nederland en de Europese

Unie) kunnen fondsen en donoren benaderd worden om projecten en andere activiteiten te sponsoren. De drie grote internationale fondsen waaruit geput kan worden zijn, zoals reeds is aangegeven, het NGO Fonds (gefinancierd uit de Verdragsmiddelen en administratief ondergebracht bij het Forum NGO), het Micro Projecten Bureau (een EU-fonds, welke enige tijd niet operationeel was maar in 2000 weer wordt opgestart) en het CDF- Fonds (van de IDB) dat ook in 2000 operationeel moet worden.

De professionelere organisaties en de *service providers* hebben een grotere afhankelijkheid van buitenlandse donoren dan de minder professionelere. Dit heeft te maken met het beschikbare internationale netwerk waarover de kleinere organisaties in mindere mate beschikken. De focus bij de internationale netwerken is vooral gericht op Nederland, in tweede instantie op VN organisaties. Organisaties als de VPSI, Projekta, WBG en NVB geven aan dat zij relaties willen uitbouwen met Caribische organisaties.

3.1.5 Probleemgebieden in het NGO- en donorveld

Het functioneren van de NGO's in Suriname wordt bemoeilijkt door een aantal zwakke kanten in het NGO-veld. Er is een gebrek aan coördinatie tussen de verschillende donoren in Suriname. Een duidelijke identificatie van elk specifiek fonds ten aanzien van beleid, administratie en uitvoering is noodzakelijk om overlapping te voorkomen en het niveau van projecten te verhogen. Ten tweede is *capacity building* van met name de *grassroot* NGO's noodzakelijk: hun organisatiegraad, administratieve en rapportage capaciteiten zijn laag. Hierdoor verlopen projectaanvragen moeizaam en is de kans op slagen van een project klein. Tenslotte is het vrijwilligerswerk in Suriname slecht ontwikkeld. In de Surinaamse cultuur is zelfredzaamheid nooit een hoge prioriteit geweest. Steun wordt van de overheid verwacht. Het werven van vrijwilligers verloopt moeizaam en er is weinig kennis om ze te faciliteren. De laatste jaren neemt de belangstelling vanuit de kant van de vrijwilligers bovendien af omdat de economische situatie zwaarder is en de tijd en middelen van mensen schaarser geworden zijn. De gemeenschapszin daalt en het sociaal gedrag van mensen verandert. Het ontwikkelen van een lokaal vrijwilligers programma zou hierin verbetering kunnen brengen (Schalkwijk, 1998).

3.2 Beeld van NGO's in Nederland

Zoals reeds aangegeven is, leverde een inventarisatie van NGO's in Nederland die actief zijn in Suriname een bestand op van 90 initiatieven gericht op Suriname. Tussen deze organisaties bestaan grote verschillen voor wat betreft structuur, doelstelling, werkwijze etc. Tegenover grote instanties die op jaarbasis tonnen besteden aan Suriname (NOVIB, ZZG of Cordaid) bestaan kleine particuliere initiatieven die minder dan Nfl. 10.000 per jaar tot hun beschikking hebben (Stichting Red het noodlijdend Surinaamse Kind of Stichting Wooko Makandje). Er zijn NGO's die door middel van geld ondersteuning verlenen terwijl andere organisaties alleen inhoudelijke ondersteuning geven aan NGO's in Suriname of de Surinaamse NGO in Nederland vertegenwoordigen.

3.2.1 Omvang van de organisatie

Met 'omvang van de organisatie' wordt gerefereerd aan enerzijds de personele omvang van de organisatie en anderzijds het bedrag dat de organisatie beschikbaar heeft voor de doelstelling. Bij de personele omvang kan een onderscheid gemaakt worden naar omvang van de gehele organisatie en omvang van de inzet voor Suriname en naar de verhouding betaalde krachten en onbetaalde krachten. Bij grote instanties als Cordaid en NOVIB is de staf die zich met Suriname bezighoudt relatief klein. De medewerkers zijn daar wel in vaste dienst evenals bij andere grotere NGO's. Kleine, specifiek op Suriname gerichte, organisaties zoals Stichting Tamara hebben meer mensen daarvoor ter beschikking. Bij Tamara werkt iedereen echter vrijwillig. Een gemengd personeelsbestand van betaalde en onbetaalde krachten komt ook voor (bijvoorbeeld bij Stichting Mama Cash). De omvang van de staf is geen aanwijzing voor de omvang van het bedrag dat ter beschikking staat van Suriname. NGO's met een kleine staf kunnen veel geld tot hun beschikking hebben terwijl het omgekeerde ook voorkomt. Projectgroep PC-onderwijs bijvoorbeeld, heeft gedurende een aantal jaren Nfl.1 miljoen per jaar uitgegeven met een vrij kleine staf.

3.2.2 Ontstaansgeschiedenis

De ontstaansgeschiedenissen van de Nederlandse NGO's die actief zijn in Suriname zijn onder te brengen in drie categorieën. De eerste groep bestaat uit organisaties die ontstaan zijn ten tijde van de verzuiling in Nederland. Ze komen vaak voort uit kerkelijke instanties. Ze functioneren nu meestal onafhankelijk van deze instanties, maar hun oorspronkelijke (vaak confessionele) identiteit is behouden gebleven. Deze organisaties zijn opgericht als organisatie die zich richten op internationale (ontwikkelings)samenwerking. Tot deze groep behoren de MFO's zoals Cordaid en de grotere (donor)organisaties zoals het ZZG, Stichting Katholieke Noden en Solidaridad. Niet al deze organisaties hebben overigens een religieuze achtergrond (NOVIB en het Juliana Welzijnsfonds).

Een tweede groep organisaties wordt gevormd door NGO's die zich met één thema bezig houden of zich op één doelgroep richten (bijvoorbeeld de gezondheidszorginstanties), zich meestal niet specifiek op ontwikkelingslanden richten, maar wel een afdeling of project hebben waarin men zich (ook) richt op Suriname. Onder deze groep vallen bijvoorbeeld het Algemeen Pedagogisch Studiecentrum (APS) en de Interconfessionele PABO (IPABO) maar ook individuele scholen, ziekenhuizen, welzijnsorganisaties of sportclubs.

Een derde groep bestaat uit organisaties die opgericht zijn door individuen, meestal met sterke persoonlijke banden in Suriname. Deze organisaties hebben twee soorten ontstaansgeschiedenissen. Sommige organisaties worden opgericht ter ondersteuning van een zusterorganisatie in Suriname, bijvoorbeeld de Stichting Vrienden van Wi Oso en de Stichting Tamara Nederland. Zij hebben tot taak financiën, goederen of meer inhoudelijke zaken te organiseren en vertegenwoordigen de NGO in Nederland. Ze worden vaak tegelijkertijd met de Surinaamse NGO's opgericht, en vormen duidelijk een antwoord op een in Suriname geuite vraag. Andere NGO's worden opgericht door individuen die hun ervaring en kennis ter beschikking willen stellen aan Suriname. Deze NGO's vervullen vaak een rol op inhoudelijk en netwerkend terrein. Opvallend is dat met name in de laatste groep veel NGO's slapende zijn. Er komt weinig vraag vanuit Suriname naar hun diensten en ervaringen. Uit de ontstaansgeschiedenis bleek

ook vaak dat zij zichzelf opgericht hebben omdat enkele individuen vonden dat ze Suriname vooruit wilden en konden helpen. Eigenlijk is er op deze manier dus een aanbod 'hulp' gecreëerd, zonder dat inzicht was in de vraag vanuit Suriname. Vaak is een 'zusterorganisatie' in Suriname opgericht die de vraag zou moeten doorsluizen naar de Nederlandse organisatie. In de praktijk blijken weinig activiteiten uitgevoerd te worden. Dit geldt uiteraard niet voor alle organisaties die op deze manier ontstaan zijn.

3.2.3 Thematiek en doelgroep

De organisaties richten zich op verschillende thema's.

Sommige organisaties concentreren zich vanuit hun achtergrond op een specifiek onderwerp zoals onderwijs (bijvoorbeeld Biblionef en het APS), sport (Suriprofs), kaderuitwisseling (Surinamika en PUM) en gezondheidszorg (bijvoorbeeld Cogesur, Stichting ondersteuning thuiszorg Suriname (SOTS). Hetzelfde kan gezegd worden van de doelgroepen. Een aantal NGO's heeft een specifieke doelgroep op het oog: kinderen (Stichting Tamara, Stichting Redt het noodlijdend Surinaams kind), inheemsen en marrongroepen (Stichting Wooko Makandje, Nederlands centrum voor Inheemse Volkeren), vrouwen (Stichting Netwerk vrouwen Suriname en Nederland, Landelijke Organisatie Surinaamse Vrouwen (LOSV, Vena, Stichting Mama Cash).

Andere organisaties reiken breder en hebben een aantal thema's of doelgroepen waarop ze zich richten zoals bijvoorbeeld de eerder genoemde medefinancieringsorganisaties.

In de loop van de tijd zijn in navolging van veranderingen in het ontwikkelingsdenken ook veranderingen opgetreden in de speerpunten die zij in hun beleid hebben opgenomen. Een aantal voorbeelden van zulke nieuwe thema's zijn mensenrechten, democratisering, milieu en middelen van bestaan. Institutionele versterking van NGO's in het Zuiden die actief zijn op deze terreinen is een belangrijk themaveld voor deze NGO's. Sommige thema's zijn direct of indirect verbonden aan een bevolkingsgroep. Zo hebben mensenrechten bijvoorbeeld vaak betrekking op inheemsen en richten projecten ten aanzien van ondernemers zich vaak op vrouwelijke ondernemers.

Een derde groep organisaties heeft geen vereisten ten aanzien van thema of doelgroep maar stelt (beperkte) randvoorwaarden, waaraan projectaanvragen moeten voldoen (bijvoorbeeld Stichting Suriname Jaarkalender). Zo kan verlangd worden dat de aanvraag door een organisatie ingediend wordt (en niet door een individu) of een 'duurzaam' karakter heeft.

3.2.4 Financiële relaties

De omvang van de budgetten die ter beschikking staan van de organisaties in Nederland ten behoeve van Suriname lopen sterk uiteen. Sommige organisaties hebben op jaarbasis minder dan Nfl.10.000 tot hun beschikking terwijl de rijkste per jaar meer dan Nfl. 2.000.000 aan Suriname kan besteden.

Uiteraard stellen de organisaties niet alleen geld ter beschikking aan projecten en organisaties in Suriname maar vinden activiteiten in Suriname ook in andere vormen plaats. Zo sturen sommige organisaties goederen richting Suriname of voorzien ze de Surinaamse NGO's van vakkennis of vakspecialisten (Cogesur bijvoorbeeld, APS, Ziekenhuis Maastricht, Stichting Friese vrienden van Suriname, Sober) terwijl anderen

kennis en arbeidstijd inzetten voor het verkrijgen van financiën, kader en netwerken voor NGO's in Suriname (Vrienden van Wi Oso, PUM (een wereldwijde organisatie die zich op het bedrijfsleven richt), Surinamika, ICDI).

Op dit moment is het nauwelijks mogelijk voor Nederlandse NGO's om via de Nederlandse overheid ondersteuning te krijgen voor Suriname. Vóór 1997 kregen individuele NGO's wel een bijdrage van bijvoorbeeld OS (maar ook via andere Ministeries) om activiteiten in Suriname te verrichten, nu is dat niet meer mogelijk. De diverse sportbonden bijvoorbeeld hebben op deze manier subsidies gekregen. Verder kon subsidie verkregen worden op goederentransport naar Suriname. Deze regeling is stopgezet vanwege de hoge (tijds- en personeels-) investeringen in verhouding tot de matige resultaten die bereikt werden.

3.2.5 Netwerken in binnen- en buitenland

Bijna alle Nederlandse organisaties verrichten hun activiteiten met behulp van NGO's of in ieder geval contactpersonen in Suriname. De NGO's die dat niet doen sluiten hun gelden door naar andere NGO's in Nederland die vervolgens weer middels hun contactpersonen in Suriname of de lokale NGO's werken. Een aantal NGO's heeft zusterorganisaties in Suriname. Deze NGO's hebben meestal alleen contacten met hun zusterorganisaties. Deze contacten zijn structureel. Andere structurele contacten bestaan tussen NGO's die regelmatig met elkaar samenwerken en dan langduriger programma's uitvoeren (bijvoorbeeld ICDI met VPSI, of Cordaid met de NVB). Ze kunnen ook ontstaan wanneer na afronding van een project (ook al is dat kortlopend) de betrokken organisaties elkaar op de hoogte blijven houden van hun activiteiten en ontwikkelingen. Een goed voorbeeld hiervan is de relatie die 'Matoekoe' heeft met Stichting Kinderpostzegels. Stichting Kinderpostzegels heeft een aantal projecten gefinancierd voor Matoekoe. Dit waren geen structurele projecten maar er is toch een structureel contact uit voortgekomen omdat Matoekoe en Kinderpostzegels elkaar ook buiten financieringsperioden op de hoogte houden van elkaars activiteiten en ontwikkelingen. Matoekoe beschouwt het contact met Stichting Kinderpostzegels als zeer belangrijk. Veel contacten zijn echter incidenteel. Ze bestaan voor de duur van een project en stoppen daarna. Wanneer na enkele jaren weer contacten gelegd worden moeten die van vooraf aan opgebouwd worden.

Er bestaat geen landelijk overleg orgaan van Nederlandse NGO's die actief zijn in Suriname. Initiatieven zijn er volop geweest maar uiteindelijk hebben ze niet of nauwelijks resultaat gehad. Het merendeel van de NGO's functioneert echter niet in een compleet vacuüm omdat ze vaak wel met een paar NGO's contact hebben of van het bestaan van enkele op de hoogte zijn. Deze netwerken hebben onderling echter nauwelijks contact met elkaar. Samenwerking vindt wel eens plaats tussen NGO's die op andere (complementaire) gebieden actief zijn (bijvoorbeeld NOVIB en Mama Cash in het Zwarte Migranten Vluchtelingenvrouwen-project (ZMV) dat gericht is op uitwisseling van kennis en ervaringen van vrouwelijke ondernemers in zowel Suriname als de ZMV-gemeenschap in Nederland) maar nauwelijks tussen gelijksoortige NGO's. Volgens één van de NGO's komt dit omdat: "Voor veel NGO's geldt dat het voortbestaan van de eigen organisaties voor de uitvoering van de doelstelling gaat. Ze zien samenwerking als een gevaar omdat ze hun naam niet altijd meer terug kunnen vinden in een samenwerkingsverband.

Dit gebrek aan overleg heeft twee belangrijke implicaties. NGO's met dezelfde doelgroep en doelstelling kunnen hun effectiviteit waarschijnlijk verhogen als ze hun inzet en ervaringen zouden delen met elkaar. Ten tweede is er nu voor NGO's in Nederland maar nog veel meer voor NGO's in Suriname geen overzicht van NGO's in Nederland waartoe ze zich kunnen richten.

3.3 Beeld van de geselecteerde NGO's in Suriname en Nederland

3.3.1 De Surinaamse NGO's

NGO Forum

Het NGO Forum is niet opgenomen in dit onderzoek maar omdat zij een belangrijke rol inneemt binnen het NGO veld is besloten een beschrijving van deze organisatie te geven. Het NGO Forum is in 1991 opgericht om duurzame armoede bestrijding en ontwikkeling te realiseren. Zij is het product van de gedachtewisseling die gevoerd werd tussen NGO's in binnen- en buitenland, basisgroepen, vertegenwoordigers van het bedrijfsleven, vakbeweging, overheid en politieke partijen, over het sociaal – economisch dieptepunt en de daaraan gekoppelde armoede waarin Suriname begin 1990 verkeerde. Het beleid dat het Forum wil voeren is gestoeld op de principes van *sustainable development*, *sustainable human development*, en *sustainable liveliness*. Beleid en beleidsuitvoering moeten door de doelgroep gedragen worden. De organisaties zijn verantwoordelijk voor het identificeren en oplossen van hun problemen. Forum heeft hierin een faciliterende rol. Momenteel is het Forum uitgegroeid tot een organisatie met een ledental van 180 organisaties.

De 16 geselecteerde NGO's in Suriname worden hier kort beschreven.

Zorgsector: ouderen

1. Vereniging voor Particuliere en Sociale Instellingen- VPSI

Op 19 juni 1990 werd de VPSI opgericht. Het doel van deze organisatie is om de belangen van de verschillende organisaties op het terrein van zorg en welzijn te behartigen, het is dus een intermediaire organisatie. Daarnaast vervult ze een netwerkfunctie voor de aangesloten organisaties en biedt daartoe diverse faciliteiten. VPSI ontstond na de constatering dat er behoefte bestond aan gestructureerde afstemming van zaken en belangenbehartiging van de diverse sociale instellingen in Suriname naar de overheid, buitenlandse NGO's en lokale organisaties toe. Hiervoor zijn het combineren van de kennis en ervaringen van de diverse lidorganisaties en onderlinge samenwerking tussen NGO's noodzakelijk.

De vereniging heeft zich onder andere bezig gehouden met het op gang brengen van een bewustwordingsproces t.a.v. samenwerking, uitwisseling van kennis en informatie, met kwaliteitsverbetering van het kader in diverse NGO's, met het doen van onderzoek, met

het verzorgen van trainingen, conferenties en dergelijke voor haar leden. Middels sectieoverleg (opgedeeld in een kindersector, een bejaardensector en sector van organisaties die zich bezig houden met mensen met een handicap) en evaluatie en gesprekken met de doelgroep (de diverse lidorganisaties) wordt feedback verkregen. De verschillende leden worden aangemoedigd in de secties te participeren. Tevens probeert men de doelgroep (lidorganisaties) te stimuleren om cliëntenorganisaties op te richten. De mening van de doelgroep is van belang bij het bepalen van het beleid. De financiën van de stichting verkrijgt men via donoren (97%) en contributies (3%).

De vereniging heeft samenwerkingsverbanden met vijf organisaties. Allereerst met het NGO forum; hiermee bestaat vooral een samenwerking op het gebied van informatie uitwisseling. Met Stichting Lobi en Pepsur wordt er informatie uitgewisseld, met name over seksuele voorlichting aan jongeren. Met het Bureau Openbare Gezondheidszorg en het Ministerie van Sociale Zaken en Volkshuisvesting wordt informatie en kennis uitgewisseld op basis van het thema bejaarden. Alleen de contacten met Pepsur zijn op eigen initiatief tot stand gekomen. De andere contacten zijn door de counterorganisatie gelegd of via andere organisaties tot stand gekomen. Er zijn samenwerkingsverbanden met zeven Nederlandse organisaties. Met Cordaid is via HIMOS een structurele relatie tot stand gekomen waarbij het programma tot institutionele versterking door hen gefinancierd wordt. De contacten met de ICDI is men zelf aangegaan om het inhoudelijk aspect van het jeugd sectiebeleid te bevorderen. Met het ZZG is er een structurele financiële relatie ter ondersteuning van vooral EBGs instellingen. Echter heeft deze belangstelling om ook met andere organisaties samen te werken. Met Stichting Kinderpostzegels Nederland bestaat er alleen een financiële relatie. Hetzelfde geldt ook voor het Juliana Welzijnsfonds. Met Pro Juventute en ASVZ bestaat er zowel een inhoudelijke als financiële structurele relatie. Wat de externe contacten betreft zijn deze vooral op eigen initiatief tot stand gekomen. In het Caribische gebied zijn er netwerken uitgezet met counterpartners z.a. CAMRODD. Wat de jeugdsectie betreft is het het oogmerk van de VPSI dat ze in de toekomst gaat functioneren als een Caribische coördinator.

2. *Stichting Thuiszorg Suriname*

De Stichting Thuiszorg Suriname (STS) is een *service provider* en werd opgericht in 1994/95. Het ontstond uit het mensenrechten werk van Stanley Rensch met de ondersteuning van Stichting Ondersteuning Thuiszorg Suriname. Binnenlandbewoners kunnen moeilijk gebruik maken van de medische voorzieningen in de stad. Men is toen begonnen met het opzetten van thuiszorg faciliteiten in de stad. Met de voorziening van thuiszorg wordt het niveau van gezondheidszorg in Suriname verbeterd. De Stichting verricht lobbywerk en onderhandelt om er voor te zorgen dat thuiszorg opgenomen wordt in officiële structuren alsook in het binnenland. De organisatie richt zich op zieken en gehandicapten; in de stad alleen op diegenen die in staat zijn te betalen. De gedachte van zelfvoorziening is van belang voor het functioneren van de organisatie. Daarnaast richt men zich op de binnenland bewoners (hun voorzieningen worden echter gesubsidieerd). Het klantenbestand heeft een grootte van ca. 30 - 35 mensen in de stad, en in het binnenland ca. 60 -65 mensen. Middels het verhuren van middelen, het aanbieden van de diensten tegen commerciële prijzen komt men voor 100% aan haar financiën wat de stad betreft. De activiteiten in het binnenland worden volledig gefinancierd door donoren.

Er wordt samengewerkt met de VPSI op het gebied van het organiseren van activiteiten in verband met het jaar van de bejaarden alsook informatie. In samenwerking met de Federatie van thuiszorg instanties Suriname wordt er gelobbyd bij de overheid ten aanzien van kwaliteitszorg over deze sector. Tevens participeert men in het NARB via het geven van adviezen en informatie uitwisseling. Met het Diakonessen ziekenhuis wordt er nagegaan hoe klantenwervingsstrategieën binnen de gezondheidszorg uitgebouwd kunnen worden.

De SOTS is opgericht ter ondersteuning van STS. De inhoud van de contacten variëren van financieel, goederen, uitwisseling van kader/ kennis en het gezamenlijk organiseren van activiteiten. Er worden vooral tweedehandse medische goederen zoals rolstoelen, etc. opgestuurd. Vanuit Suriname wordt de behoefte aangegeven. Er wordt via een mailinglist vakliteratuur ten aanzien van thuiszorg ontvangen. Van 1996 tot 1999 zijn er diverse opleidingen (in totaal acht) verzorgd zoals verpleegkunde en diëtik. Het verzorgen van opleidingen is de afgelopen jaren minder geworden daar de organisatie in Suriname zelf in staat is deze te verzorgen. Vanuit Suriname wordt aangegeven aan wat voor soort opleidingen zij behoefte hebben. Er zijn twee thuiszorg congressen georganiseerd. Vanuit Suriname is het idee tot stand gekomen waarbij ondersteuning is verkregen van SOTS. De contacten zijn via het persoonlijk netwerk tot stand gekomen. En daarnaast heeft men in Nederland contacten met het Regionaal Ziekenhuis Groningen, dat onder meer medische producten verstuurt en waarmee kader en kennis wordt uitgewisseld. De afgelopen jaren zijn er vier containers opgestuurd. Vanuit Suriname wordt de behoefte aangegeven. Ten aanzien van kaderuitwisseling is er een organisatie adviseur uitgezonden en heeft een medewerker van STS stage gelopen in het Groningse ziekenhuis.

3. *Huize Albertine*

Huize Albertine werd op 23 augustus 1975 officieel geopend, met als doel de opvang, verpleging en verzorging van ouderen te bewerkstelligen. Deze instelling kan gekenmerkt worden als een *service provider* en maakt vooral gebruik van de *relief* en *welfare* gedachte om invulling te geven aan haar doelstelling. Men richt zich op ouderen vanaf 60 jaar. Het tehuis resorteert onder de EBGs en het stichtingsbestuur is verantwoordelijk verschuldigd aan het Provinciaal bestuur. De belangrijkste ontwikkeling die men vanaf de oprichting heeft meegemaakt is het opzetten van een verpleegafdeling met behulp van diverse fondsen. Momenteel verblijven er 75 mensen maar er is ruimte voor 125 mensen. Vanwege de sociaal - economische situatie is men ertoe overgegaan om kamers te verhuren aan particulieren. Enkele huidige activiteiten zijn de renovatie van de keuken, automatisering van de bedrijfsadministratie, het vernieuwen van de deuren van de appartementen en het aanleggen van elektra voor de eetzaal en de hallen.

Bijdragen van donoren (ca.10%), eigen middelen (50%) en andere bronnen zoals de opbrengsten uit fundraisings activiteiten, contributies, subsidies van de overheid (samen 40%), maken het budget uit. Via het NGO fonds (lokaal fonds), ZZG en de Moravian Church Foundation (MCF) (externe fondsen) zijn er gelden verkregen voor het renoveren van het gebouw. De Stichting Projecten Protestants Christelijk Onderwijs

heeft bijgestaan bij de uitvoering van diverse projecten. Tevens participeert men in het Nationaal Advies Raad voor de Bejaardensector (NARB), een overheidsorgaan op het gebied van de bejaardenzorg wat betreft het uitstippelen van het beleid. Met de VPSI is er een samenwerkingsverband dat vooral gericht zijn op het uitwisselen van informatie en het gezamenlijk ontplooiën van activiteiten. Zo werd er bijvoorbeeld rijst in grote verpakking tegen een goedkopere prijs aangeboden. De contacten met het ZZG, MCF en Stichting PPCO zijn via de EBGs-structuren tot stand gekomen.

4. *Kibri Mi*

Dit tehuis, waar momenteel 75 bejaarden wonen, werd op 21 juli 1994 opgericht. Het doel van deze basisorganisatie is het behartigen van materiele en immateriële belangen van de bejaarden waarbij men actief bezig is met fondsenwerving voor het realiseren hiervan. Het tehuis is een basisorganisatie en maakt gebruik van zelfwerkzaamheid strategieën om de doelgroep te faciliteren en zichzelf in stand te houden. Een vaste medewerker is verbonden aan de organisatie. Enkele activiteiten zijn het organiseren van lezingen, het vervaardigen van handvaardigheids artikelen voor de verkoop en het verkopen van planten uit de tuin. Er wordt nu bekeken in samenwerking met het NGO forum of subsidie verkregen kan worden om een werkhal op te zetten. Professionalisering van de winkel moet de inkomsten verder vergroten.

Er wordt samengewerkt met het VPSI om ervaringen en kennis uit te wisselen. Tevens worden er gezamenlijk activiteiten ontplooid. Binnen het NARB wordt geparticipeerd op het gebied van beleidsbepaling. Met het Charlie Bigisma Platform is een samenwerking aangegaan voor het verwerven van fondsen. Er zijn contacten met Young Women Christian Association (YWCA) en voor de BBGO-groep zijn er incidenteel gymlessen verzorgd.

In Nederland is recent contact ontstaan met Stichting Fosten. Tevens zijn er relaties tot stand gekomen met Stichting Sabra die zich voornamelijk richten op informatie uitwisseling en een incidentele financiële gift. Ook Stichting Kaliopsis geeft incidenteel giften. Met de Nederlandse Lutherse Vrouwenbond wordt er samengewerkt op het gebied van financiën, goederen en het uitwisselen van informatie. De contacten zijn over het algemeen via kennissen en familieleden tot stand gekomen.

5. *Jepi Dè*

De stichting is in 1989 opgericht omdat bejaardenwerk ontbrak en extramurale zorg aangeboden kon worden. Vandaar dat deze instantie als *service provider* gezien wordt. Deze organisatie houdt zich voornamelijk bezig met '*relief*' en '*welfare*' werkzaamheden. Enkele belangrijke ontwikkelingen zijn het starten met hulpverleningswerkzaamheden, het inzetten van verzorgsters 1 x 24 uur, zorgen voor professionele hulp aan bejaarden in de extramurale zorg en de oprichting van een bejaardenplatform. Middels donaties (ca. 5%), fundraising activiteiten en giften (tezamen 95%) komt de stichting aan haar financiën. Met de VPSI bestaat er een relatie op het gebied van het uitwisselen van informatie. Zij hebben in samenwerking met andere organisaties actief geparticipeerd in het opzetten van het Charlie Bigisma Platform om de problemen binnen de bejaardensector op te lossen. Tevens participeren

zij in het NARB. Met de Nederlandse Stichting Kinderhulp Suriname is er een relatie waardoor er goederen worden opgestuurd.

Onderwijs: kinderen

6. Stichting Projecten Protestants Christelijk Onderwijs

Deze in 1994 opgerichte *service provider* is mede ontstaan door de inzet van het ZZG. In samenwerking met de Unie voor Christelijk onderwijs en de Onderwijsbond CNV is een platform opgericht, te weten Projectgroep Protestants Christelijk onderwijs in Suriname. Deze fungeert als counterpart organisatie en heeft gezorgd voor aanvangskapitaal voor de duur van vijf jaar. De doelstelling is het op een aanvaardbaar niveau brengen van het Protestant Christelijk onderwijs. Doelgroep zijn vooral scholen, school jeugd en leerkrachten. Om de doelstelling te bereiken zijn in eerste instantie 40 scholen gerenoveerd. Onder meer door middel van een opdracht van het Ministerie van Planning en Ontwikkelingssamenwerking waarbij een bedrag van Nfl. 2 miljoen uit Verdragsmiddelen was toegezegd om de scholen in het binnenland te renoveren. Nu is men begonnen met de inhoudelijke verbetering van het onderwijsprogramma. Activiteiten in dit kader zijn onder andere het werkboeken project klasse 1 tot en met 3, het lees bevorderingsproject: 'lezen betekent meer weten', en de ondersteuning van het Inspectieapparaat Stichting Onderwijs der EBS.

De Stichting wordt voor 100% gefinancierd door donoren. In Suriname wordt met 5 organisaties samengewerkt. Zij is lid van het NGO Forum maar ze heeft slechts incidenteel contact met hen. Met de Stichting Overleg Hoger Kader (OHK) en de Rotary Club Paramaribo Centraal wordt incidenteel informatie en kennis uitgewisseld. Met de Schrijversgroep Centrale Verwarming bestaat er zowel een inhoudelijke als financiële relatie.

Met vijf Nederlandse NGO's heeft de stichting relaties. Met het MCF en het ZZG zijn er vooral structurele financiële en inhoudelijke relaties. Met de Projectgroep PC-onderwijs en de Stichting ondersteuning RK-onderwijs in Suriname bestaan er inhoudelijke en financiële relaties. Met Surflandria worden er gezamenlijk activiteiten ontplooid zoals het brood project, wordt informatie uitgewisseld en er is schoolmeubilair opgestuurd.

7. SUCET

SUCET is opgericht op 20 februari 1989 door dr. Cynthia Ringeling. Zij constateerde tijdens haar promotiestudie dat er veel zittenblijvers waren in het lager onderwijs, met name in de volksbuurten. Hierin wilde zij verandering brengen. Belangrijkste activiteiten en ontwikkelingen die SUCET tot nu toe heeft meegemaakt zijn:

- Uitvoeren van een *pilot* project in Latour, waar het Community Based School programma (CBS) uit voort is gekomen (project is uitgevoerd en geëvalueerd).
- Uitvoeren van het CBS-programma met leerkrachten van eerste, tweede en derde klassen van 53 scholen in stad, district en binnenland.
- Ontwikkelen van SUCET van een eenmansbedrijf tot een professionele organisatie.

SUCET wil door middel van haar activiteiten individuen en groepen in Suriname vormen op het gebied van onderwijs en cultuur. Als doelgroep zijn alle betrokkenen in het onderwijsveld aangeduid. Er wordt samengewerkt met andere organisaties die hetzelfde doel hebben zoals Wi Kon trin en Stibula op het gebied van informatie. Deze basisorganisaties stellen hun ruimten ter beschikking om naschoolse opvang en huiswerkbegeleiding met kinderen uit te voeren.

Het bestuur van de stichting heeft in Nederland samenwerkingsrelaties met diverse organisaties. Met Cordaid bestaat een structurele financiële relatie die gericht is op het versterken van de institutionele capaciteiten van de organisatie. Met Stichting Kinderpostzegels Nederland is een relatie die een inhoudelijk en financieel karakter heeft en met het APS zijn er inhoudelijke contacten.

8. *Kenki Skoro*

Deze organisatie is opgericht in november 1980. Ze was vooral actief gedurende de periode 1980 - 1984. De vereniging streeft naar kwaliteitsverbetering van het onderwijs in Suriname. Hierbij beperkt zij zich niet tot een bepaald type of niveau van onderwijs noch tot een bepaalde doelgroep: zowel kinderen als volwassenen, docenten als leerlingen en lager onderwijs als onderwijs voor volwassenen vallen onder haar aandachtsgebied.

De doelstelling wordt gerealiseerd door het geven van workshops. Omdat de participatie en contributiebetaling van de leden te wensen overlaat doen ze ook onderzoek en *consultancy* werk om inkomsten te genereren. Vandaar dat deze organisatie als *service provider* gezien wordt. Tevens probeert zij duurzame invloeden uit te oefenen binnen het onderwijsveld. Tot op dit moment komen de financiën uit contributies en donaties (geschieden momenteel onregelmatig), kleine bijdragen van workshopparticipanten, de verkoop van boeken en het afdragen van de inkomsten verkregen uit consultancy werk. De laatste is de enige inkomstenbron van belang. Het lokale netwerken bestaat uit contacten met het NGO Forum (op voornamelijk het gebied van informatie uitwisseling en kennisoverdracht), met SUCET (gemeenschappelijke bestuursleden), met Queens Village (vergelijkbare organisatie) en met de vereniging voor Neerlandici (inhoudelijke relatie). Er worden projectvoorstellen gemaakt en aangeboden aan potentiële donoren zoals de Nederlandse Ambassade en de Unicef. Er zijn incidentele contacten geweest met KMC en Krosbe op het gebied van het organiseren van een workshop over onderwijspedagogische aspecten. Beide organisaties hebben zelf het initiatief genomen om Kenki Skoro te benaderen.

9. *Stichting Lotjeshuis*

De stichting is opgericht op 9 augustus 1967 door een groep bezorgde burgers uit de Surinaamse gemeenschap. De achterliggende gedachte was dat het verwaarloosde en ondervoede kind opvang geboden moest worden. Dit is nu nog actueel. Tevens worden mishandelde kinderen en kinderen van drugsverslaafden opgenomen. Door het ontwikkelen van netwerken en samenwerkingsverbanden met betrokken organisaties en het bieden van medische en verzorgende diensten en behandelingen probeert de organisatie haar doelstelling te bereiken. Deze organisatie richt zich voornamelijk op

relief en *welfare* activiteiten. De kinderen worden, na behandeling in het ziekenhuis, opgevangen in het tehuis en verzorgd. Het gaat om kinderen uit zwakkere sociaal - economische milieus in de leeftijdsklasse 0 - 5 jaar. Enkele activiteiten die deze basisorganisatie uitgevoerd heeft zijn de verhuizing van het tehuis van de Tourtonnelaan naar de Metaalstraat te Zorg en Hoop, een renovatie ter vergroting van de capaciteit van het tehuis, en het verzorgen van professionaliteitstrainingen voor het personeel.

Opbrengsten uit donaties en fundraisingsactiviteiten houden het tehuis draaiende. Uit Nederland worden spullen gestuurd die verkocht worden in de winkel. De Stichting werkt samen met drie lokale organisaties, te weten VPSI waarmee vooral uitwisseling van informatie, kennis en kader plaats vindt. Met de Stichting Voor het kind en het Kindertehuis Samuel bestaat er een incidentele samenwerking waarbij kinderen overgeplaatst kunnen worden naar deze tehuizen na consultatie. In Nederland zijn in verschillende plaatsen zusterorganisaties van de stichting als vrienden van het Lotjeshuis actief. De contacten zijn vooral via persoonlijke netwerken tot stand gekomen.

Stichting Tamara behoort ook tot deze sector, echter wordt zij beschreven bij de Nederlandse NGO's in §3.3.2.

Sociaal-economische sector: vrouwen

10. Projekta

Projekta heeft een intermediaire functie en is opgericht op 15 juni 1993. Geconstateerd was dat vrouwen onvoldoende betrokken waren bij besluitvormingsprocessen op lokaal, nationaal en internationaal niveau. Verder werd er ook te weinig verband gelegd tussen *gender*- en ontwikkelingsvraagstukken. Doelstelling is het bevorderen van de ontwikkeling van vrouwen en jongeren waarbij de nadruk ligt op *empowerment* en besluitvorming. De doelgroep is afhankelijk van de activiteit. De doelstelling wordt bereikt door het ontwikkelen van de NGO sector in het algemeen, het bieden van capaciteitsopbouw trainingen, campagnes voor de massa communicatie en democratie, het uitvoeren van regionale capaciteits opbouw trainingen, ontwikkelen van concepten voor de vrouwensector, *pilot gender* projecten te Paramaribo, Commewijne en Wanica, plus basis en voortgezette politieke trainingen. De strategieën die gebruikt worden richten zich met name op educatie en "*empowerment*". Middels donoren en doorlopende fondsen werft de stichting financiën. De stichting heeft formele - en formele contacten met Surinaamse organisaties. Er wordt ook geparticipeerd in het Kon Ma Kandra netwerk.

De stichting heeft samenwerkingsverbanden met vijf Nederlandse organisaties. Allereerst met Cordaid die capaciteitsopbouw programma's voor basis organisaties financiert. Verder is er met het Vrouwen Beraad een incidenteel contact en zijn er met Vena structurele contacten waarbij het netwerken en uitwisseling van informatie centraal staan. Met Mama Cash wordt er incidenteel samengewerkt op het gebied van financiën en informatie en met AT5 bestaat er een structurele samenwerking om technische trainingen te verzorgen voor het maken van televisiespotjes.

11. Nationale Vrouwen Beweging (NVB)

Deze organisatie is opgericht op 16 juni 1982 en heeft als doelstelling de achterstandspositie van vrouwen op sociaal, economisch, cultureel en politiek gebied op te heffen. Ze wil een grotere deelname van vrouwen in het ontwikkelingsproces van Suriname bewerkstelligen en het bewustzijn van vrouwen verhogen. Tenslotte wil de organisatie een bijdrage leveren aan de internationale strijd van vrouwen voor hun eigen bevrijding en lotsverbetering.

Door de inschakeling van deskundig mannelijk en vrouwelijk personeel op fulltime en parttime basis en door het opbouwen van een band met vrouwengroepen in diverse wijken en districten wordt getracht invulling te geven aan de doelstellingen.

Subprogramma's worden uitgevoerd op basis van een beleid dat stoelt op drie poten: economische versterking, bewustwording van vrouwen en vrouwenrechten. Deze organisatie heeft zich ontwikkeld van een basisorganisatie tot een intermediaire organisatie. Het budget van de organisatie komt voor 80 % van donoren, 10 % van de overheid via uitgeleende krachten en 10 % uit fundraisingsactiviteiten. De NVB werkt met veel NGO's in Suriname samen. Samenwerkingsverbanden concentreren zich rond een thema. De belangrijkste organisaties waarmee contacten bestaan zijn het NGO Forum (lidmaatschap), Naks, Pro Health, met de krediet coöperatie Godo (er bestaat een fonds waarbij gelden beschikbaar zijn voor vrouwelijke ondernemsters), YWCA, Stichting Stop Geweld tegen Vrouwen en Stichting Lobi.

In Nederland wordt samengewerkt met zes Nederlandse organisaties. Cordaid zorgt voor institutionele versterking, met Mama Cash zijn er incidentele contacten op financieel gebied en met de Landelijke werkgroep Vrouwen en Rechten en de LOSV wordt er vooral incidenteel informatie uitgewisseld. Met Stichting Wanhatti zijn er incidentele financiële contacten. NVB Nederland tenslotte verspreidt informatie over de activiteiten van NVB in Suriname en vertegenwoordigt haar in Nederland.

12. Womens Business Group Foundation (WBG)

Deze organisatie is opgericht in 1993 door drie vrouwelijke ondernemers en doet dienst als een *service provider*. Bij het opzetten van bedrijven lopen vrouwen tegen verschillende obstakels aan. Om deze het hoofd te bieden is een oriëntatiepunt noodzakelijk. Advisering over aspecten zoals financiering en management van een onderneming moet volgens de stichting toegankelijk zijn voor iedereen. De oprichting van het bureau is een institutionele versterking van het vrouwelijk ondernemerschap in Suriname. Het bureau fungeert als intermediair om de ontwikkelingen en marktstandaarden, zowel nationaal als internationaal, toegankelijk te maken voor vrouwelijke ondernemers. Doelstellingen van de organisatie zijn:

- Het coördineren, organiseren, voorbereiden en uitvoeren van netwerkbijeenkomsten.
- Het verlenen van professionele diensten aan vrouwelijke ondernemers, zoals training, begeleiding en voorlichting.
- Het verbeteren van de dienstverlening aan vrouwelijke ondernemers om zodoende verspilling van kennis, expertise en middelen te voorkomen en meer doelmatigheid te bereiken.

Doelgroep zijn vrouwelijke ondernemers in Suriname, het Caribisch gebied, Nederland en andere landen waarmee de organisatie samen kan werken op het gebied van het uitwisselen van ervaringen. De zelfwerkzaamheid van de vrouwelijke ondernemer staat centraal binnen het functioneren van de organisatie. De organisatie telt 650 leden. NOVIB financiert 100% van de bureaunkosten. Verdere financiering komt uit eigen middelen en contributies van de leden. Enkele activiteiten die de organisatie tot op heden ontplooid heeft zijn :

- training van 75 marron vrouwen te Brokopondo en Marowijne gebied
- participatie in de agro beurs
- deelname aan de ZMV beurs in Nederland
- deelname aan de megamarket te Trinidad, conferentie en expositie
- publicatie van een netwerk krant alsook het opzetten van een webpage.

Met zes Surinaamse organisaties zijn er samenwerkingsverbanden. Met de Kamer van Koophandel en Fabrieken wordt informatie en kennis uitgewisseld, met de NVB is de Women in Business beurs georganiseerd en met de Vrouwenbond EBGs wordt er informatie uitgewisseld en worden gezamenlijk activiteiten ontplooid. Op de zelfwerkzaamheidsbeurs hebben leden deelgenomen en met de Surinam Trade Promotion Organisation worden er gezamenlijk activiteiten ontplooid waarin de respectievelijke leden participeren. Met het NGO Forum zijn er financiële en informatieve contacten.

De organisatie heeft met drie Nederlandse organisaties contact te weten NOVIB, Mama Cash en het ZMV-netwerk. Ze participeren in een gezamenlijk project over vrouwelijke ondernemers. De contacten zijn via de persoonlijke netwerken tot stand gekomen.

13. Stichting Agrarische Vrouwen

De Stichting Agrarische Vrouwen is een zusterorganisatie van de Progressieve Vrouwen Unie (PVU) en is in 1993 opgericht in het district Commewijne. De reden hiervoor was dat er een tekort aan voedsel werd geconstateerd. Drs. Marie Levens heeft namens de PVU het initiatief genomen een stichting op te zetten die kon bewerkstelligen dat de vrouwen hun kostgrondjes kunnen planten en hiermee in hun voedsel kunnen voorzien. Doel van de stichting is het verbeteren van de voedselvoorziening, voedselzekerheid en het verbeteren en verhogen van de agrarische productie op basis van duurzaamheid via het bevorderen van inkomens genererende activiteiten in de agrarische sector. De doelgroep bestaat uit de minder draagkrachtige vrouwen en gezinnen van Commewijne. De organisatie telt ca.100 leden waarvan 50 passief gebruik maken van de geboden faciliteiten en 50 actief participeren in de verdere uitbouw van de organisatie.

De belangrijkste activiteiten die de basisorganisatie tot heden heeft uitgevoerd zijn het verzorgen van agrarische trainingen, het verzorgen van een bloementeeltcursus, het stimuleren van de mensen, het verkrijgen van tuinbouwbenodigdheden zoals mest, bestrijdingsmiddelen uit het KAP fonds, waarna deze tegen een gereduceerde prijs aan de doelgroep wordt verkocht. Tenslotte zijn er via het NGO fonds tractoren verkregen die aan de leden en niet-leden verhuurd worden. De organisatie probeert steeds meer eigen inkomsten te genereren en verhuist inmiddels naar een nieuw gebouw te Tamanredjo.

Inkomsten worden verkregen door middel van donorgelden (90%), fundraising activiteiten en inkomens genererende activiteiten (10%) en via het KAP fonds. Uit de laatste zijn middelen verstrekt voor het opzetten van een infrastructuur en een *revolving* fonds. De stichting heeft samenwerkingsverbanden met zeven organisaties. PVU is de zusterorganisatie van Stichting Agrarische vrouwen, met het NGO Forum wordt op financieel gebied samengewerkt, met de Stichting Ondersteuning Fruitteelt Suriname (SOFS) en het Ministerie van Landbouw Veeteelt en Visserij worden landbouwkennis en ervaringen uitgewisseld en met de NVB wordt er samengewerkt op het gebied van informatie- en kennis uitwisseling. Verder hebben zij contact met organisaties in Marowijne: de vrouwen van PAS te Abadoekondre en de vrouwenvereniging A Sa Japi in Mungo. Met de Nederlandse organisatie Dienst Over Grenzen (DOG) is er uitzending van kader.

14.A Fit'so

A Fit'so is een basisorganisatie die recentelijk rechtspersoonlijkheid heeft verkregen. De organisatie werd opgericht op 31 december 1994 in Sophia's Lust. De reden hiertoe was onvrede met het gebrek aan sociale activiteiten en recreatievoorzieningen in de buurt. Het doel van de organisatie is het versterken van de sociale positie van de buurtbewoners. De doelgroepen zijn vooral de vrouwen en jeugd van Sophia's Lust en omgeving. De gedachte van zelfwerkzaamheid is van belang bij het ontplooiën van de activiteiten van A Fit'so. De organisatie telt ca. 10 vrijwilligers. Verrichte activiteiten zijn de aanzet tot het opzetten van een lokale markt die de noodzaak om naar de Centrale Markt te gaan om producten te kopen of verkopen wegneemt. Daarnaast organiseert de stichting recreatieve en inkomensgenererende activiteiten zoals een jeugd voetbalclub en knip- en naaicursussen voor de vrouwen. Door het volgen van kadertrainingen verbetert de organisatie haar professionaliteit. Samenwerkingsverbanden zijn aanwezig met de NVB die zorgt voor institutionele versterking middels het aanbieden van management trainingen en het NGO Forum (lidmaatschap). Met organisaties in de wijk probeert men ook samenwerkingsverbanden aan te gaan.

Met Ander Werk van de Stichting Buurtwerk Zuid Oost (BZO) in Nederland is een samenwerkingsverband aangegaan ten aanzien van bouwmaterialen van de Bijlmer die eventueel gebruikt kunnen worden voor de onafgebouwde huizen in de wijk.

15. Stekuhan

Stekuhan is opgericht op 29 februari 1996 en heeft tot doel het promoten van artistieke textiel- en handvaardigheden. Tegelijkertijd draagt dit bij aan het versterken van de economische positie van vrouwen. Handwerklessen kunnen hieraan bijdragen, uitgaande van het idee van *self reliance*. Ze richt zich speciaal op geïnteresseerde achtergestelde vrouwen en tienermoeders en andere slecht bedeedden. Ze heeft vlechtlessen (met het materiaal van koningspalm) verzorgd en geparticipeerd in de Nationale kunstbeurs. In de districten werden de lessen gratis verzorgd. Via het NGO Forum werd geld verkregen voor de aanschaf van een bus. Van de Nederlandse

Ambassade zijn ook gelden verkregen voor het verzorgen van trainingen aan verschillende doelgroepen in het binnenland.

Enkele van de verrichte activiteiten:

- project Botopasi in samenwerking met Stichting Buurtontwikkeling Botopasi ontplooid in het binnenland.
- project trainingen in lingerie maken in de districten
- project voor kinderenexpressie

De stichting ontvangt subsidie van de overheid (25% van het budget) en goederen die gesponsord worden (25%), verdere inkomsten worden verkregen uit de verkoop van handicraft producten (50%). Met vijf organisaties wordt (werd) er samengewerkt. Bij NVB, Stichting Stibob en Stichting Maxilinder zijn handvaardigheidlessen verzorgd. De Nederlandse Ambassade heeft gezorgd voor financiële sponsoring van naaimachines. Met Krabasi wordt er samengewerkt ten aanzien van het coördineren van de handicraft business. Er zijn geen contacten met organisaties in Nederland.

3.3.2 De Nederlandse NGO's

De 16 geselecteerde NGO's in Nederland worden hier kort beschreven. Bij de selectie van de Nederlandse NGO's is gelet op de aard van de organisatie en de mate waarin ze zich op Suriname richt.

1. Cordaid

Cordaid bestaat sinds 1 december 1999 als resultaat van de fusie tussen de Katholieke ontwikkelingsorganisaties Bilance, Memisa, Mensen in Nood en Vastenactie. Het jaarbudget van de organisatie is ongeveer Nfl. 300 miljoen per jaar. Ongeveer tweederde hiervan komt van de overheid, de rest (met name via Memisa, Mensen in Nood en Vastenactie) van de particuliere sector. Cordaid heeft al meer dan 30 jaar contacten in Suriname via Bilance. Op dit moment is Cordaid met jaarlijkse committeringen in Suriname ter waarde van Nfl. 3 miljoen de grootste buitenlandse particuliere financierder in Suriname. Van dit bedrag komt ongeveer Nfl. 350.000 van de andere MFO's in het kader van de GOM overeenkomst (GOM staat voor Gemeenschappelijk Overleg Medefinancieringsorganisaties) waarin Cordaid als penvoerder voor Suriname is aangewezen en komt Nfl.100.000 van de Vastenactie. Er werken op de afdeling Centraal-Amerika en de Caraïben 10 medewerkers die met een verschillend onderdeel van het project bezig zijn (financiële aspecten, beleidsmedewerker, etc). Op deze manier hebben partners met een team te maken en niet meer met een persoon. Deze 'depersonalisering' van partnershiprelaties komt de samenwerking en objectiviteit ten goede. Het argument gaat in principe de beslissende rol spelen in een discussie en niet de persoonlijke relatie.

De doelstelling van Cordaid in Suriname is de sociale samenhang en het zelfoplossend vermogen in de maatschappij te versterken. De ingang hierbij is de armoedeproblematiek. De sociale samenhang dient verstrekt te worden binnen de gemeenschappen, tussen de verschillende sociale organisaties, tussen volksorganisaties en de overheid en tussen kleine producenten en de markt. Daarbij legt Cordaid steeds de nadruk op initiatieven van de mensen zelf. Deze worden vertaald in concrete problemen waarbij gewerkt wordt aan het zelfoplossendvermogen van de bevolking. Het initiatief

voor een project moet uit Suriname komen: "Wat hier bedacht wordt, wordt daar niet ondersteund; je weet niet wat de draagkracht is binnen de Surinaamse gemeenschap".

Cordaid voert de programma's uit met partnerorganisaties. Dit zijn hoofdzakelijk zgn. intermediaire NGO's (uitzonderingen zijn wel mogelijk). De intermediaire NGO's in Suriname hebben een faciliterende rol in Suriname. Ze zijn er om de basisgroepen te versterken en niet omwille van het voortbestaan van de eigen organisaties. Cordaid werkt aan de institutionele en capaciteitsopbouw van deze organisaties, zodat zij deze taak goed kunnen uitvoeren. Zeer belangrijk in het beleid van Cordaid zijn de advies- en begeleidingsinstanties (IAS-sen) die in ieder land zijn. Deze instanties (voor Suriname is dat NIKOS) begeleiden en ondersteunen de lokale partners en hebben ook een adviserende rol naar Cordaid toe. Zo ontstaat er dus een driehoeksverhouding tussen de IAS, Cordaid en de partnerorganisatie. Bij de ontwikkeling van een nieuw programma wordt een traject van discussie, formulering en advisering gevolgd waarbij zowel Cordaid, de partnerorganisatie en NIKOS betrokken zijn. Als uiteindelijk het voorstel goedgekeurd is wordt een contract opgesteld, waar een follow-up bij gemaakt wordt waarin belangrijke punten vermeld worden die als leidraad voor de uitvoering en de follow-up daaraan dient. Cordaid's beleid is ver uitgewerkt en gebalanceerd en de randvoorwaarden zijn vastgesteld. Voor partnerorganisaties, met name als het nieuwe beginnende NGO's zijn komt het beleid soms a.h.w. over als een mammoettanker waar mensen niet zo goed tegenop kunnen. Sterke punten van het beleid van Cordaid zijn de samenwerking die steeds meer tot ontwikkeling komt, de flexibiliteit die er is (binnen de randvoorwaarden van het beleid) en het ondersteunend bureau in Suriname. Een zwak element is de beperkte aandacht voor wat er in de Nederlandse samenleving gebeurt; overigens is dat nu wel in ontwikkeling.

In Suriname bestaan programma's met de volgende NGO's: PAS (>30 jaar), Pro Health (>5jaar), NVB (>5 jaar), NGO Forum(>5jaar), Stichting Projecta (>5 jaar), GODO (4 jaar), SUCET (4 jaar), Moiwana '86 (>5 jaar), Aguasur (3 jaar), Stichting voor een Schoon Suriname (2 jaar), Medische Zending (3 jaar), NIKOS (3 jaar), SCOS (3 jaar) VPSI (3 jaar), Overleg Hoger Kader (3jaar), Stichting Maxi Linder (2 jaar), Stichting Stop geweld tegen vrouwen (1 jaar), Stichting Sahara (1 jaar), St Juridische ondersteuning Suriname-Nederland (1 jaar), afdeling Sociale Ontwikkeling van het Bisdom (5 jaar). Deze programma's zijn direct of indirect gericht op versterking van de capaciteiten van de basisorganisaties en op versterking van de sociale samenhang van de Surinaamse samenleving

De ondersteuning van de diverse projecten heeft een financieel karakter maar soms is er sprake van inzet van kader dat door Cordaid gefinancierd wordt. Er wordt intensief samengewerkt HIMOS (de ontwikkelingsorganisatie die zich specifiek richt op Hindoe en Moslimgroepen in Nederland en in Suriname, India en Turkije). HIMOS heeft een eigen bestuur maar de activiteiten worden uitgevoerd door/ via Cordaid. Per jaar is Nfl. 500.000 geoormerkt voor HIMOS-projecten. Daarnaast bestaan in Nederland contacten met de GOM-partners, ZZG en Steunpunt NGO's Suriname in Nederland (Forum Nederland). Deze contacten, buiten het GOM, zijn met name gericht op overleg en niet op samenwerking. Het is wel een beleidsvoornemen om meer met maatschappelijke organisaties in Nederland te gaan samenwerken ten aanzien van Suriname.

2. *NOVIB*

NOVIB is in 1956 opgericht en behoort tot de MFO's in Nederland. NOVIB voert projecten uit die gericht zijn op structurele armoedebestrijding, informeren van mensen in het Noorden en het opkomen voor belangen van de allerarmsten in besluitvormingsprocessen. De nadruk ligt op de thema's mensenrechten, positie van vrouwen en bescherming van het natuurlijk leefmilieu. NOVIB ontvangt 75% van haar budget van Ministerie van Buitenlandse zaken en 25% van particulieren. Bij NOVIB werken 291 personen. In 1998 had ze een budget van Nfl.272 miljoen. NOVIB ondersteunt haar partnerorganisaties in het Zuiden hoofdzakelijk financieel.

De vier MFO's zijn overeengekomen dat ten aanzien van Suriname Cordaid de penvoerder is. Dat betekent dat Cordaid namens het GOM een programma in Suriname uitvoert ter waarde van Nfl. 500.000 per jaar. Alle MFO's dragen hieraan (NOVIB Nfl.150.000) bij en Cordaid legt jaarlijks één project voor ter goedkeuring. Voor NOVIB is dat, voor 1999, het Moiwana '86 project. Naast dit programma kunnen de MFO's ook zelf projecten ondersteunen. NOVIB heeft afgesproken in het GOM dat zij projecten op het gebied van micro-ondernemers uit zal voeren. NOVIB heeft op dit terrein drie projecten lopen in Suriname via CulConsult (voert projecten uit die uit het ZMV-overleg ontstaan), WBG (institutionele versterking) en met de Stichting Vrouwen voor Vrouwen (ontwikkeling van 12 tv-programma's die informatie verstrekken over de problematiek van vrouwelijke micro-ondernemers en vrouwen in niet-traditionele (technische) beroepen). Het totale per jaar bestede bedrag is ongeveer Nfl. 400.000. Bij het micro-ondernemersproject in Suriname zijn ook maatschappelijke organisaties in Nederland, bijvoorbeeld Stichting Mama Cash betrokken, met het oog op uitwisseling van kennis en ervaringen tussen Surinaamse micro-ondernemers en zwarte-, migranten- en vluchtelingen vrouwen in Nederland. Het betreft hier met name overleg en samenwerking.

3. Nationale Commissie voor Internationale Samenwerking en Duurzame Ontwikkeling (NCDO)

De NCDO is in 1974 opgericht als een zelfstandig bestuursorgaan. De NCDO stimuleert, initieert en (mede) financiert onder andere voorlichtingsactiviteiten ten aanzien van ontwikkelingssamenwerking in Nederland. Bij de NCDO werken circa 45 mensen. De Ministeries van VROM en Buza financieren de NCDO.

Organisaties die het draagvlak voor internationale samenwerking en duurzame ontwikkeling in Nederland willen bevorderen kunnen hiertoe projectvoorstellen indienen bij de NCDO. De NCDO financiert deze voorlichtingsprojecten in het kader van een aantal programma's. Eén van deze programma's is het "Programma Kleine Plaatselijke Activiteiten" (KPA). Uit het KPA-programma kan financiering verleend worden aan plaatselijke of regionale groepen die overwegen om gelden in te zamelen voor een activiteit rond een project in een ontwikkelingsland. Deze bijdrage van de NCDO is een aanvulling op de resultaten van fondsenwerving, waarbij voorlichting van de plaatselijke bevolking in Nederland centraal staat.

Een organisatie in Nederland kan dus een aanvraag doen voor financiële ondersteuning van de NCDO voor een bepaald project voor een DAC-land (landen die door de Development Assistance Committee van de OECD zijn aangeduid als ontwikkelingslanden). Men dient dan echter wel rekening te houden met de regel dat de

helpt van de benodigde financiën door middel van voorlichting aan de plaatselijke bevolking in Nederland verzameld wordt. De NCDO financiert maximaal Nfl. 100.000. De uitvoering van het project moet in samenwerking met een lokale counterpart in het ontwikkelingsland gebeuren en continuïteit moet gewaarborgd zijn.

Met behulp van het KPA-programma was het mogelijk om in 1997 in Suriname 11 aanvragen te financieren. In totaal kwam dit neer op Nfl.366.000. Het aantal aanvragen voor Suriname is in 1998 gedaald. In dit jaar werd nog voor Nfl. 155.000 gefinancierd. Eind 1999 waren pas twee projecten voor dat jaar goedgekeurd. De contacten met de organisaties in Suriname lopen via de Nederlandse organisaties. De NCDO heeft contacten met Nederlandse organisaties, maar die contacten bestaan rondom een bepaald project.

4. Stichting Solidaridad

Solidaridad is opgericht in 1969 en is sinds 1971 een oecumenische ontwikkelingsorganisatie. Er werken 12 personen in betaalde dienst. De projecten die Solidaridad in een land uitvoert passen in een proces van maatschappelijke verandering. Solidaridad begint in ieder individueel land met het identificeren van dat proces. Vervolgens zoekt ze een partner die daarbij aansluit en pas dan komen de projecten in beeld. Daarnaast hecht Solidaridad veel belang aan het opstellen van gemeenschappelijke agenda's in het Noorden en het Zuiden, zoals bijvoorbeeld het *Fair Trade*-concept dat zowel een proces in het Noorden en Zuiden is. Solidaridad heeft jaarlijks ongeveer Nfl. 8,5 mln. te besteden. Dit wordt geheel door particulieren opgebracht.

Begin jaren 90 is Solidaridad gaan werken in Suriname. Solidaridad werkt hoofdzakelijk met NGO Forum. Ze heeft een stimulerende rol gespeeld bij de oprichting van het Forum, via intensieve samenwerking tussen met enkele personen uit Suriname die Solidaridad benaderde met de vraag hoe ze een NGO-beweging op konden zetten in Suriname. Momenteel voert Solidaridad samen met het NGO Forum een eco-agro project uit. In dit project wordt een biologische appelbaco (kleine banaan) ontwikkeld die volgens het 'Fair-Trade' principe op de Nederlandse markt geïntroduceerd zal worden. Verder beheert NGO Forum een gedelegeerd fonds van Solidaridad waar per jaar Nfl.50.000 in zit. De relatie met het NGO Forum heeft echter een veel sterker inhoudelijk dan financieel karakter. Contacten van Solidaridad in Nederland zijn incidenteel met Tamara en verder met individuen uit de Surinaamse gemeenschap in Nederland (meer inhoudelijk). Verder onderhoudt ze inhoudelijke discussie-contacten met de Nederlandse overheid over bijvoorbeeld het door gevoerde beleid in Suriname.

5. Stichting Kinderpostzegels

Stichting Kinderpostzegels bestaat in haar huidige vorm sinds 1989 maar het fenomeen 'kinderpostzegel' bestaat sinds 1924. In 1989 fuseerden de 'actievoerende' en de 'projectuitvoerende' stichting met elkaar. De stichting genereert haar inkomsten uit de verkoop van kinderpostzegels. De helft van de opbrengst (in 1998 de helft van Nfl.17 miljoen) staat ter beschikking van activiteiten in het buitenland. Bij Stichting Kinderpostzegels werken 33 personen in betaalde dienst. Landelijk bestaan er ongeveer 150 vrijwilligerscomités. Daarnaast werken jaarlijks 250.000 kinderen mee aan de

verkoop van postzegels. Voor de afdeling buitenland zijn twee personen in betaalde dienst beschikbaar.

Stichting Kinderpostzegels richt zich op kinderen in risicosituaties. Speerpunten in haar beleid zijn straatwerkende kinderen, slachtoffers van geweld en uitbuiting en kinderen met een handicap. De activiteiten zijn meer op 'welfare' en 'relief' gericht alhoewel er meer en meer naar self reliance gewerkt wordt. De aanpak is sterk beïnvloed door de MFO's: mogelijkheden tot meerjarige steun en het werken via lokale partners bijvoorbeeld. Suriname is een concentratieland geworden en dat betekent dat nu ook meerjarige projecten ontwikkeld kunnen worden; salarissen, huur etc. kunnen nu ook gefinancierd worden zolang die voor implementatie van het project noodzakelijk zijn.

Een NGO of instelling in Suriname doet een aanvraag bij Stichting Kinderpostzegels (inmiddels is een adviseur in Suriname aangetrokken) en die beoordeelt het voorstel. Op jaarbasis is nu ongeveer Nfl. 250.000 beschikbaar voor projecten in Suriname. Er lopen contacten met Stichting Matoekoe, Stichting de Schuilplaats (financiering van personeel bij de opzet van een agrarisch project), Stichting In de Ruimte (aanleg rolstoelpad), VPSI (financiering van project voor ontwikkeling van een netwerk van jeugdwelzijnsorganisaties), Stichting Jovroce (medefinanciering van een crèche voor de kinderen van tienermoeders), Stichting voor het kind, Kennedy Stichting (financiering gehoorapparaten), CAMRODD en SUCET. Veel van de organisaties zijn partners of contacten van Stichting Tamara en VPSI. Buiten de laatstgenoemde NGO's zijn contacten over het algemeen gericht op de realisatie van een bepaald project en incidenteel van karakter.

In Nederland bestaan contacten met het Cultureel Fonds (Nederlandse ondersteuningsfonds voor de Stichting Matoekoe in Suriname), ASVZ, Stichting Tamara, ICDI, ZZG, Liliana Fonds, Juliana Welzijnsfonds, Stichting Katholieke Noden. De contacten zijn incidenteel en met name gericht op de uitwisseling van informatie.

6. *Stichting Mama Cash*

Mama Cash is in 1983 opgericht door vijf vrouwen die actief waren in de Nederlandse vrouwenbeweging. Inmiddels heeft Stichting Mama Cash vier verschillende fondsen: het Garantiefonds, het Cultuurfonds, het Zuidenfonds en het fonds Midden- en Oost Europa. Mama Cash ondersteunt startende vrouwelijke ondernemers in Nederland en financiert daarnaast (inter-) nationale projecten die gericht zijn op de positieverbetering van vrouwen. In 1998 is Nfl. 2,5 miljoen aan de doelstelling besteed, in 2000 zal dat naar verwachting meer zijn. Voor projecten in het Zuiden is Nfl.955.000 beschikbaar. Mama Cash behoort tot de NGO's die tweede generatie strategieën uitvoeren.

Mama Cash financiert uit het Zuidenfonds diverse projecten in Suriname. In de afgelopen jaren zijn dat projecten geweest met NVB (training en beleid voor vrouwelijke ondernemers), Nationaal Bureau Genderbeleid, Free Women's voice, Forum NGO's, Sanomara Isa, Un libi, Stichting Maxi Linder, Stichting Vrouwen voor Vrouwen, Stimuet, Stichting Stop Geweld Tegen Vrouwen en Johanna Elsenhout Bibliotheek (reiskosten conferentie). De contacten met de NGO's zijn incidenteel en

bestaan uit de financiering van een projectaanvraag. In 1997 en 1998 is voor ongeveer Nfl. 10.000 aan projecten gefinancierd. Volgend jaar wordt in Suriname een Garantiefonds opgericht waarmee startende ondernemers ondersteund gaan worden. De voorbereidingen voor dit fonds lopen al enige jaren. Voor dit project wordt in Suriname samengewerkt met kredietcoöperatie de Schakel, de NVB, Instituut voor het midden en kleinbedrijf (IMKB), Instituut voor vrouwelijke ondernemers (IVVO) en WBG. Mama Cash verzorgt trainingen voor dit project. Zo wordt het project inhoudelijk ondersteund maar in principe zijn de relaties gericht op overdracht van financiën. Het fonds bedraagt Nfl. 50.000 voor een periode van drie jaar. In Nederland heeft Mama Cash ten aanzien van het Garantiefonds Suriname contact met NOVIB.

7. *International Child Development Initiatives (ICDI)*

ICDI is ontstaan uit onvrede met de verhoudingen die tussen donoren en ontvangers van donaties bestaan. "Donoren kopen de acceptatie van hun eigen ideeën". ICDI werkt internationaal en is operationeel op het snijvlak van onderzoek, beleid, financiering en implementatie. ICDI fungeert als een intermediair tussen donoren en ontvangers. Ze krijgt aanvragen van NGO's die financiering voor een project zoeken, aanvragen van donoren die een project uit willen voeren en een geschikte uitvoerder zoeken en tenslotte doet ze zelf ook consultancies.

De NGO richt zich op projecten die op kinderen en jongeren betrekking hebben. ICDI richt zich met name op beleidsontwikkeling, programmaontwikkeling, advisering ten aanzien van programma implementatie, evaluatie en toegepast onderzoek. Bij ICDI werken 4 personen in vaste dienst en een aantal op projectbasis. In Suriname bestaan projecten met VPSI (gericht op *capacitybuilding*, jeugdparticipatie, *public awareness* en Caribische netwerkontwikkeling), NIKOS (*review childcare*), Kenki Skoro (impliceren relativvraagstukken in onderwijsprogramma, The Studio (idem als Kenki Skoro), Foster Care en SOS Kinderdorpen (programma gericht op stimuleren dat SOS meer de gemeenschap ingaat). Naast de financiering van deze projecten is er sprake van sterke inhoudelijke ondersteuning. Er is weinig contact met Nederlandse NGO's. Alleen met Stichting Kinderpostzegels wordt informeel overleg gepleegd en worden ideeën uitgewisseld. ICDI richt zich meer op internationale (UN)-organisaties. Per jaar wordt ongeveer Nfl. 100.000 in Suriname besteed (voor een periode van 5 jaar is Nfl. 500.000 vastgelegd).

8. *Algemeen Pedagogisch Studiecentrum (APS)*

APS is een instituut voor onderwijsverbetering. Het richt zich met name op wat leraren en schoolleiders moeten doen om het onderwijs te verbeteren. Er werken ongeveer 200 personen en per jaar wordt in de organisatie ongeveer Nfl. 48 mln. omgezet. APS is sedert acht jaar actief met projecten in het buitenland. Internationale samenwerking vormt in veel gevallen het kader waarbinnen APS als onderwijsspecialist opereert. Hiervoor is één persoon verantwoordelijk, maar deze betreft hierbij personeel uit de eigen organisatie en uit partnerinstellingen in binnen- en buitenland. Nfl. 3,5 mln. van de omzet komt uit buitenlandse projecten. De filosofie ten aanzien van werken in het buitenland is dat je iets moet halen en iets moet brengen: een wederzijdse ontwikkeling. Daarbij moeten de projecten kostendekkend zijn.

In Suriname heeft het APS het CBS (*community basic schoolproject*) programma geadopteerd. Dit programma wordt door SUCET gerund en is gericht op het verbeteren van de slagingskansen van kinderen in volksbuurten in het onderwijs via leesonderwijs. APS adviseert SUCET over de inhoudelijk en praktische uitvoering van het project. Daarnaast is iemand van APS gedetacheerd bij SUCET. De financiering van het project en de detachering gebeurt door Cordaid en andere fondsen die SUCET heeft aangeboord. In Nederland onderhoudt APS ten aanzien van Suriname contacten met Cordaid (gericht op de ontwikkelingen van het CBS-programma), SLO (Stichting Leerplan Ontwikkeling-inhoudelijk) en Algemene Onderwijs Bond (AOB).

9. Project Uitzending Managers (PUM)

PUM-initiatieven zijn gericht op uitbreiding van de kennis en kunde in lokale bedrijven en in mindere mate in organisaties. PUM is een initiatief van VNO/NCW dat in 1978 opgericht is. Senior (bijna-)gepensioneerde managers worden voor minimaal twee weken uitgezonden naar bedrijven en instellingen in ontwikkelingslanden en Oost-Europa. Zij dragen daar hun kennis en ervaring over. Jaarlijks vinden 1200 uitzendingen plaats. PUM financiert het ticket en zakgeld voor de PUM-mer en de aanvragende instantie verzorgt de huisvesting, etc. ter plekke. PUM wordt gefinancierd door VNO/NCW, het Ministerie van Economische zaken, het Ministerie van Buitenlandse Zaken en de Europese Unie. Er is voor projecten in Suriname een apart fonds van Nfl. 1.000.000 dat onder beheer is van de NOB (Nationale Ontwikkelingsbank) in Suriname. PUM heeft in Suriname 23 uitzendingen georganiseerd in 1998 en in 1999 waren dat er 26. Dat betekent een investering van ongeveer Nfl.300.000 per jaar. Uitzendingen geschieden naar commerciële bedrijven maar ook naar medische instellingen en verder naar de Vereniging Surinaams Bedrijfsleven (VSB), Associatie van Surinaamse Fabrikanten (ASFA) en de UNDP. Er bestaan weinig contacten met Nederlandse NGO's die actief zijn in Suriname.

10. Stichting Tamara

De stichting is in 1991 samen met haar Surinaamse counterpart opgericht door een Surinaams- Nederlandse kinderarts. De organisatie richt zich op kinderen in Suriname. Aanvankelijk waren de programma's sterk op noodhulp gericht (met name goederen, zoals kleding, voeding, schoolspullen en schoeisel voor kindertehuizen en de opzet van een kindertehuis) maar nu probeert Tamara ook projecten uit te voeren die op structurele verbetering gericht zijn (bijvoorbeeld door spel-o-theken op te richten, schoolbibliotheken in te richten, opzet van een moestuinenproject, etc.). De organisatie wordt geheel door vrijwilligers gerund. Het bestuur (tien personen) bestaat uit 'autochtone' Nederlanders en Surinaamse Nederlanders. Daarnaast zijn over verschillende regionale werkgroepen 60 vrijwilligers actief. De stichting zamelt goederen en geld in en regelt de verzending ervan naar Suriname. Alle financiën komen van particulieren en bedrijven in Nederland. Op projectbasis zijn er soms subsidies van de Nederlandse overheid maar sinds 1 januari 1999 is dat stopgezet.

In Suriname werkt ze samen met haar zusterstichting Stichting Tamara Suriname. Deze verzamelt alle aanvragen, beoordeelt ze en dient ze in bij Tamara Nederland. Aan Tamara Nederland vervolgens de taak om de verzoeken te realiseren. De contacten tussen de twee stichtingen verlopen goed. "We bestaan omwille van elkaar". Stichting Tamara Nederland heeft wel contacten met andere NGO's in Nederland maar pogingen

tot samenwerking hebben tot op heden geen effect gesorteerd. Contacten bestaan met Cordaid (overleg), HIMOS (overleg), Wilde Ganzen en Studiname (Studiname doneert jaarlijks aan Tamara en Tamara kan zichzelf tijdens activiteiten van Studiname promoten). Stichting Tamara Suriname onderhoudt de contacten met de (circa 30) Surinaamse NGO's zoals VPSI, diverse kindertehuizen, St. Jovroce.

11. Stichting Wooko Makandie

Deze stichting geeft voorlichting over de situatie van minderheidsgroepen (Marrons in het bijzonder) in de wereld, en inhoudelijk en financiële ondersteuning aan Marronorganisaties wereldwijd (met name in Suriname en de andere Guyana's). Dat laatste gebeurt op projectbasis; Wooko Makandie zoekt hiervoor de financiën en vervult een netwerkfunctie. De stichting heeft zelf geen geld. Ondersteuning voor projecten van Wooko Makandie komt, op projectbasis, van bijvoorbeeld gemeentes of het NCDO. Daarnaast probeert Wooko Makandie meer eigen inkomsten te genereren. Er werken ongeveer tien vrijwilligers bij Wooko Makandie. Meestal komen de aanvragen van de NGO's in de Guyana's zelf. Contacten bestaan met Moiwana '86 (incidentele informatie-uitwisseling), Radio Kojeba (pas recentelijk; er is een computer gefinancierd voor de organisatie) en enkele Marron organisaties in Frans Guyana (Wooko Makandie ondersteunt ze inhoudelijk, verleent advies). Deze organisaties weten Wooko Makandie zelf te vinden of komen bijvoorbeeld via ZZG bij Wooko Makandie terecht. In Nederland bestaan contacten met het ZZG (inhoudelijk; er is sprake van overleg, doorverwijzing en advies), multiculturele instellingen in Utrecht (inhoudelijk en soms financiering van projecten van Wooko Makandie) en diverse gemeentelijke instellingen (financiering van projecten). Wooko Makandie is een NGO die de organisaties waar ze contact mee heeft institutioneel probeert te versterken en door middel van haar voorlichtingsactiviteiten empowerment voor haar doelgroep (ook buiten de organisaties) probeert te stimuleren.

12. Stichting Suriname Jaarkalender (SSJ)

SSJ werd in 1993 opgericht op initiatief van iemand die na een aantal vakanties in Suriname haar foto's aan een groter publiek wilde laten zien, met name uit het oogpunt van voorlichting over Suriname en haar bewoners. In navolging van de welbekende kalender van NOVIB is toen een kalender voor Suriname ontwikkeld. Deze komt sinds 1994 jaarlijks uit in een oplage van ca. 3500-6000 exemplaren. Deze wordt verspreid op scholen in Suriname en verkocht via een aantal verkooppunten in Nederland. De opbrengst wordt geïnvesteerd in kleinschalige sociale projecten in Suriname. Daarnaast verwerft de Stichting inkomsten uit incidentele giften ed. De Stichting telt ca. 250 donateurs. Er werken ongeveer tien vrijwilligers bij de SSJ. Aanvragen voor projectondersteuning dienen in principe te komen van organisaties in Suriname zelf. In Suriname is een centrale contactpersoon die de diverse projecten identificeert en coördineert. Het bestuur in Nederland neemt de beslissingen. De projecten moeten de zelfredzaamheid van de gemeenschap bevorderen en de uitvoering geschiedt via een lokale NGO (dit gebeurt niet altijd). De activiteiten zijn van de tweede generatiestrategie. Per jaar is Nfl.15.000-25.000 beschikbaar voor de projecten. De bijdrage per project bedraagt Nfl. 500-2000.

In Suriname bestaan onder meer contacten met Stichting Worian Uwaponaka (er is een buitenboordmotor gefinancierd), SOS-Kinderdorpen (lesmateriaal), St. Umari (vrouwencentrum mede opgebouwd), de NVB, de Rotary Club e.a. Deze contacten zijn soms incidenteel, soms structureel en langdurig. Structureel zijn de contacten met de centrale contactpersoon (bestuurslid) in Suriname. In Nederland bestaan structurele contacten met Buurtwerk Zuid-Oost (BZO-ander werk: overleg en in de toekomst wellicht samenwerking. Er is al een bestuurslid toegetreden), NCDO (projectfinanciering) en ZZG (overleg en ZZG verspreidt ook de kalender). Incidentele contacten bestaan met onder andere het Lotjeshuis, Stichting Fiokids en Stichting Tamara (inhoudelijk).

13. Stichting Biblionef Nederland

Biblionef is in 1992 in Nederland van start gegaan (officieel opgericht in oktober 1991) in navolging van Biblionef Frankrijk (1989) en Biblionef Portugal (1990). Thans bestaan er ook Biblionef vestigingen in Suriname (1996), Vlaams België (1997), Zuid-Afrika (1998) en Canada (1999). De overkoepelende organisatie Biblionef International is eveneens in Canada gevestigd. Initiator is oud-ambassadeur (in o.a. Suriname) Jhr. Mr. M. Vegelin van Claerbergen. Doel van de organisaties is het schenken van nieuwe kinderboeken aan kinderen en jongeren (leeftijd van 3 tot 18 jaar), die het zich niet kunnen veroorloven deze aan te schaffen en om zo hun kansen tot ontplooiing te vergroten. Bij Biblionef Nederland werken ca. 15 personen op vrijwillige basis. Biblionef Nederland houdt zich bezig met inkoop en verzending van kinderboeken en met de werving van fondsen om deze boeken te kunnen aanschaffen. Bronnen van inkomsten voor Biblionef zijn bijdragen van "rijke" stichtingen (fondsen), van *service* clubs, soms van het bedrijfsleven en regelmatige bijdragen van particulieren (de vrienden van Biblionef). Daarnaast werd door de Koninklijke Bibliotheek in Den Haag gratis kantoor- en opslagruimte verleend. De uitgevers bieden meestal (soms hoge) kortingen op de verkoopprijs en af en toe wordt zelfs een partij boeken geschonken. Nederlandse kinderboeken worden verspreid door Biblionef Suriname via een eigen depot en een vaste tussenpersoon voor de Nederlandse Antillen en Aruba. De vrijwilligers aldaar verzamelen de aanvragen en doen vervolgens hun "bestelling" bij Biblionef Nederland, die de financiering, inkoop en verzending voor eigen rekening neemt. Per jaar worden ongeveer 8.000 à 10.000 boeken naar Suriname verzonden. Hiermee is een bedrag van ongeveer Nfl.100.000 gemoeid. In Nederland bestaan goede contacten met de ministeries van Buza, (met name met Ontwikkelingssamenwerking) en OCW, die een startsubsidie hebben verleend voor het depot in Suriname.

14. Studiname

Studiname is in 1987 opgericht als een studentenvereniging die Surinaamse studenten in Nederland ondersteunt. Het doel is later uitgebreid met de organisatie van activiteiten die gericht zijn op de wederopbouw van Suriname. Studiname ontvangt haar gelden uit lidmaatschappen van studenten (maximaal 5%) en verder uit projectgebonden financiering. Zo wordt er jaarlijks een grote activiteit georganiseerd (ter waarde van Nfl. 150.000) zoals de Bedrijvendagen, een onderzoeksproject of een symposium. De financiën hiervoor worden extern gezocht bij Ministeries (nu niet meer mogelijk), MFO's, particuliere organisaties en bedrijven. Ten aanzien van Suriname zijn er in het kader van de eerder genoemde grote activiteit (gericht op verbetering van de situatie in

Suriname) diverse charitatieve activiteiten, die met name op kinderen en kindertehuizen gericht zijn. De opbrengsten hiervan worden deels via Tamara Nederland uitgegeven en deels rechtstreeks aan kindertehuizen in Suriname. De contacten met de kindertehuizen lopen via de bestuursleden. Verder zijn in Suriname meer structurele contacten met de Universiteit van Suriname en ook met de IDB. De kindertehuizen waarmee contacten zijn ontvangen goederen en soms geld van Studiname: de waarde is afhankelijk van de opbrengsten uit activiteiten: voor 1999 is het een bedrag van Nfl. 3500. Een apart opgezette commissie moet meer charitatieve acties gaan ondernemen. Daarnaast krijgt Tamara Nederland Nfl.2500 per jaar van Studiname. De contacten met IDB zijn meer informerend en daarnaast heeft Studiname voor enkele projecten (zoals de Bedrijvendagen) financiering ontvangen. In Nederland zijn contacten met diverse Ministeries (financiering), Stichting Tamara (financieel, inhoudelijk), SIO (overleg), NOVIB (financieel), Forum (overleg).

15. Projectgroep ondersteuning PC-onderwijs in Suriname en Stichting ondersteuning RK-onderwijs in Suriname

In 1994 is de projectgroep PC-Onderwijs opgericht. Dit gebeurde naar aanleiding van een congres waar bevindingen van een onderzoek naar onderwijs in Suriname gepresenteerd werden. De Unie Christelijk Onderwijs, de onderwijsbond CNV en ZZG hebben de projectgroep samen opgericht. Idee was tot structurele verbetering van het onderwijs in Suriname te komen, te beginnen met fysieke renovatie van de schoolgebouwen. De PC-groep heeft eigen geld omdat de verschillende oprichters vaste bijdrages geven: ZZG (Nfl.100.000 per jaar) en de Unie Christelijk Onderwijs (Nfl.200.000 tot 1998, nu Nfl.100.000 per jaar). Verder is een bedrag van Nfl. 2.000.000 uit de Verdragsmiddelen verkregen en zijn op projectbasis van organisaties zoals de MCF diverse gelden verkregen. Bij elkaar is in de periode 1994-1999 voor ongeveer Nfl. 5 miljoen aan scholen opgeknapt: dat wil zeggen dat 40 schoolgebouwen en onderwijzerswoningen gerenoveerd zijn waar 12.000 kinderen van profiteren. Nu gaat de NGO ook aan de slag met een project dat gericht is op inhoudelijke verbetering van het onderwijs.

Voor de RK-Stichting die in 1996 is opgericht ligt de financiering veel moeilijker; zij hebben voor 3 jaar Nfl. 50.000 per jaar beschikbaar van een aantal in Suriname werkende congregaties en verwerven ad hoc bij andere instellingen fondsen voor bepaalde projecten. De uitvoerders werken in de tijd van hun werkgevers aan het project. De projecten worden aangetrokken en uitgevoerd door de Stichting PPCO in Suriname. De stichting is opgericht door de PC-groep in Nederland, maar is zelfstandig en wordt door Surinamers gerund. In Nederland bestaan contacten met de betrokken NGO's Onderwijsbond CNV, Unie Christelijk onderwijs en ZZG. De Stichting ondersteuning RK-onderwijs besteedt de uitvoering van haar schoolrenovatieprojecten uit aan de Stichting PPCO in Suriname. Het inhoudelijke onderwijsproject, de verbetering van het leesonderwijs wordt rechtstreeks vanuit Nederland begeleid in samenwerking met het RK schoolbestuur.

16. ZZG

Het ZZG is in 1793 opgericht als zendinggenootschap van de Evangelische Broedergemeente. Binnen de wereldwijde Broedergemeente is overeengekomen dat het

ZZG verantwoordelijk is voor de ondersteuning van de EBGs in Suriname. Bij het ZZG werken 18 personen in betaald verband (van wie 12 parttime). Het ZZG is voor zijn financiën geheel afhankelijk van particulieren (individuele donateurs en scholen). In Suriname wordt steun verleend aan het werk van de EBGs. Naast de EBGs worden stichtingen en organisaties ondersteund die aan de EBGs gelieerd zijn zoals de Medische Zending (verantwoordelijk voor de gezondheidszorg in het Binnenland), de Stichting Onderwijs der EBGs, de Stichting PPCO en het Diakonessenhuis. Tenslotte is ook ondersteuning mogelijk van organisaties die niet aan de EBGs gelieerd zijn. Het ZZG is bijvoorbeeld de grootste donor van de Stichting voor het Kind, die mishandelde en seksueel misbruikte kinderen opvangt. Verder bestaan contacten met VPSI. Per jaar wordt gemiddeld Nfl. 2,2 miljoen aan Suriname besteed. In Nederland zijn er - behalve met vele kerkelijke en zendingsorganisaties - contacten met o.a. het Juliana Welzijnfonds, Stichting Katholieke Noden, Dienst over Grenzen, Cordaid, Unie voor Christelijk Onderwijs, de Stichting Kinderpostzegels en de Stichting Suriname Jaarkalender. Naast *welfare* en *relief* zijn de activiteiten van ZZG gericht op de lokale zelfredzaamheid.

*Schoonheid wordt bepaald door verbanden.
Niets dat op zichzelf staat is mooi.
Een destructieve betrekking kan nooit iets moois opleveren.
Alles schoonheid schuilt in het scheppingsdoel van onze relaties;
Alle lelijkheid ligt vast in de destructieve bedoelingen van de verwoester.*

Ayi Kwei Armah

4 Kwantitatieve karakteristieken van de relaties tussen Surinaamse en Nederlandse NGO's

Naast een analyse van individuele NGO's en kenmerken van verschillende soorten NGO's is het van belang om de onderlinge relaties tussen de NGO's te analyseren. Dit kan onder meer gedaan worden middels het vastleggen van netwerken. Om hiertoe te komen is gebruik gemaakt van de opgegeven relaties die NGO's zeggen te onderhouden met andere NGO's. Deze relaties hebben soms een structureel karakter en soms een incidenteel karakter. De inhoud van de relatie kan variëren ondersteuning met geld of goederen, overdracht van kennis, samen activiteiten ontplooiën, informatie uitwisselen, en dergelijke. De informatie over de relaties oftewel het netwerk van NGO's in Suriname, in Nederland, en tussen Suriname en Nederland is vastgelegd in drie sociogrammen. (zie bijlage 1). Omdat de informatieverstrekking per organisatie verschilde – ondanks een gestandaardiseerde vragenlijst- zijn wellicht niet alle bestaande relaties in kaart gebracht.

Het onderhouden van externe relaties is van belang voor het goed functioneren van een NGO. Een goed netwerk kan bijdragen aan de ontwikkeling en groei van de organisatie en helpen om invulling te geven aan de doelstelling. Een NGO met een goed netwerk kan bijvoorbeeld meer informatie verkrijgen over nieuwe ontwikkelingen en trends binnen de sector waarin men werkt. Evenwel is niet elk netwerk functioneel, omdat het onderhouden van relaties met andere organisaties die weinig te bieden hebben aan informatie, kennis, financiering, leerproces, en dergelijke veel tijd in beslag kan nemen zonder dat het voor de organisatie rendement oplevert. Een NGO die echter functioneel belangrijke contacten onderhoudt versterkt zich en is hierdoor ook beter in staat om de belangen van de doelgroep te behartigen.

4.1 Het lokale netwerk van de Surinaamse NGO's

In figuur 1 zijn de relaties tussen de Surinaamse NGO's weergegeven.⁷ Wat blijkt is dat de organisaties die op hetzelfde terrein actief zijn, meer contacten met elkaar hebben en een subgroep vormen. Organisaties werken ook samen met NGO's die buiten hun eigen thema/werkveld actief zijn, waar de samenwerking een functioneel karakter heeft bijv.

⁷ De voor het onderzoek geselecteerde organisaties zijn vetgedrukt, terwijl de overige organisaties die door deze organisaties genoemd werden in gewone letters zijn aangegeven. De 'overige' organisaties zijn dus niet gevraagd naar hun relaties, zodat het schema slechts heel beperkt is t.a.v. hun netwerk.

een deelgebied of specifieke projectondersteuning. Gemiddeld onderhielden de organisaties drie structurele relaties met andere NGO's.

In het netwerk van de geselecteerde organisaties bleek dat zeven van de organisaties via de VPSI met elkaar verbonden waren. Dit is een duidelijke cluster van organisaties binnen de zorgsector. Een deel van dezelfde organisaties ontmoette elkaar ook bij de NARB. Een kleiner cluster betrof vier vrouwenorganisaties, die via de NVB met elkaar verbonden waren. Een vierde meer algemene cluster betrof zes organisaties die via het NGO Forum met elkaar verbonden waren. Het VPSI en de NVB waren zelf geselecteerd in het onderzoek, terwijl het NGO Forum niet tot de geselecteerde organisaties hoorde en het NARB een overheidsorganisatie is. Hiernaast zijn het NGO Forum en de VPSI overkoepelende organisaties, terwijl de NVB dat niet is, maar kennelijk wel een centrale rol vervult in het vrouwenveld.

De netwerken die de Surinaamse NGO's met elkaar onderhouden zijn merendeels op het gebied van het organiseren van en participeren in activiteiten en van de uitwisseling van informatie en kennis. Financiële relaties en relaties op het gebied van goederen zijn niet dominant. Wat de financiële relatie betreft geven slechts vier organisaties t.w. twee basisorganisaties en twee *service providers* aan dat zij deze hebben (hadden) met het NGO Forum. Alleen als er financiële aspecten zoals projectfinanciering betrokken zijn, bestaat er een formele relatie, in de andere gevallen zijn de contacten persoonlijk van aard. De meeste organisaties binnen de verschillende sectoren zijn op de hoogte van elkaars bestaan.

4.2 Totstandkoming en beoordeling van de contacten

In alle sectoren geven de meeste organisaties aan een actieve rol gespeeld te hebben bij de totstandkoming van de contacten met de andere organisaties. Dit is gebeurd via persoonlijke netwerken zoals reeds bestaande vriendschapsbanden of via bestuursleden die eerder in de betreffende organisatie hadden geparticipeerd (of dat nog steeds doen) en nu in een andere organisatie zitten. Als motieven om contacten met de organisaties aan te gaan zijn onder meer genoemd: het opbouwen van netwerken, het verzorgen van lessen en cursussen -zoals Stichting Stekuhan die benaderd werd om lessen te verzorgen voor Stibob- en het zoeken naar projectfinanciering. De meeste organisaties beschrijven de relaties als positief vanwege de uitkomsten van de inhoudelijke samenwerkingsverbanden, de wijze waarop de organisaties functioneren, goede communicatie en persoonlijke betrokkenheid.

De intensiteit van de contacten verschilt aanzienlijk tussen de onderscheiden sectoren. In de zorgsector zijn deze als intensief te beschouwen, in de onderwijssector bestaan ze nauwelijks en in de sociaal-economische sector zijn ze redelijk intensief. In de volgende subkopjes wordt dit verder uitgewerkt.

Zorgsector: bejaarden

De organisaties binnen de bejaardensector hebben met gemiddeld drie organisaties samenwerkingsverbanden. De samenwerkingsverbanden richten zich merendeels op het gezamenlijk uitvoeren van activiteiten zoals het organiseren van een toneelstuk voor de bejaarden of het opzetten en volgen van computercursussen. Tevens wordt er veel informatie, opgedane ervaringen en kennis uitgewisseld. Op het gebied van

bejaardenverzorging worden er bijvoorbeeld lessen verzorgd voor het kader van de diverse tehuizen. Samenwerking op het gebied van goederen lijkt te ontbreken. De meeste contacten zijn structureel van aard, maar krijgen gaandeweg een persoonlijk tintje wanneer de contacten intensiever worden (bijv. wanneer er maandelijks wordt vergaderd). Contacten hebben een incidenteel karakter wanneer een activiteit eenmalig georganiseerd wordt door organisaties die verder weinig met elkaar gemeen hebben of wanneer men in de fase is waarin structurele samenwerkingsverbanden nog in ontwikkeling zijn (zoals het samengaan van de VPSI krant met de NGO Courier). Al de geselecteerde respondenten hebben contacten met intermediaire NGO's zoals het VPSI, het NARB en het Charlie's Bigisma Platform.

Het VPSI vervult een centrale rol in de zorgsector daar zij actief is op verschillende gebieden te weten bejaardenzorg, kindercare en zorg voor mensen met een handicap. Over de samenwerking met hen zijn de meeste organisaties tevreden. Door haar optreden zijn de contacten tussen de verscheidene organisaties versterkt daar er kennis en informatie uitwisseling plaats vindt. Eén organisatie is niet tevreden omdat zij de mening is toegedaan dat het VPSI zich met teveel sectoren bezig houdt, waardoor zij de belangen van de bejaarden niet optimaal zou kunnen behartigen. Deze organisatie heeft mede hierdoor de aanzet gegeven tot het opzetten van het Charlie's Bigisma Platform dat zich richt op netwerken tussen organisaties voor bejaardenzorg (beleid), alsook het zorgdragen voor fondswerving.

De NARB is een overheidsorganisatie die fungeert als intermediaire organisatie. Het doel is de organisaties die actief zijn in de bejaardensector te betrekken bij het overheidsbeleid. De samenwerking richt zich merendeels op het geven van informatie en het verzorgen van trainingen. Met een organisatie bestaat er een financiële relatie aangezien er subsidie wordt gegeven. Over het functioneren van de NARB zijn er kritische kanttekeningen geplaatst, omdat de invloed van de overheidsbureaucratie op de NARB groot is, waardoor daadkracht ontbreekt. Er wordt door de NARB ook samengewerkt met organisaties die op hetzelfde gebied bezig zijn. De samenwerking concentreert zich op het ontplooiën van gezamenlijke activiteiten en informatie en kennis uitwisseling.

De geselecteerde organisaties zijn redelijk goed geïnformeerd over elkaar. Er zijn weinig directe onderlinge relaties, maar men ontmoet elkaar binnen overkoepelende en adviesorganisaties zoals de VPSI en de NARB. Tussen de VPSI (onafhankelijke intermediaire NGO) en het NARB (overheidsinstantie) zijn er contacten. Deze samenwerking kan positief doorwerken naar de behartiging van belangen van vooral de bejaarden, omdat ze hierdoor hun werkzaamheden beter op elkaar kunnen afstemmen en eensgezinder naar buiten kunnen treden. In welke mate en op welke wijze het Charlie's Bigisma Platform hierin een verdere bijdrage zal leveren moet afgewacht worden. Het heeft in ieder geval weinig zin om netwerken te dupliceren, tenzij die netwerken een geheel andere functie vervullen.

Onderwijssector: kinderen

De NGO's die actief zijn binnen de onderwijssector en/of zich met kinderen bezighouden hebben contacten met gemiddeld drie organisaties binnen en buiten het onderwijsveld. Zowel *service providers* als de basis organisaties hebben merendeels incidentele contacten en waar er structurele contacten bestaan hebben deze geen

formeel karakter. Het feit dat er merendeels incidentele contacten zijn geeft een indicatie over het ontbreken van een centrale organisatie binnen m.n. het onderwijsveld. Drie van de organisaties die actief zijn binnen het onderwijsveld kunnen gekenmerkt worden als *service providers* en onderhouden merendeels incidentele contacten op basis van hun activiteiten. Zo maakt Stichting PPCO voor het schrijven van projecten bijvoorbeeld gebruik van de kennis van de Schrijvers Vereniging Suriname. De samenwerking concentreert zich voornamelijk op het uitwisselen van kennis en informatie. Geen van de *service providers* heeft structurele contacten met het Ministerie van Onderwijs en Volksontwikkeling. Uit een van de gesprekken bleek dat de overheid de *service providers* als concurrenten beschouwt en niet open staat voor samenwerking. Dit duidt op een zeer beperkte opvatting van de zijde van de overheid, welke het werk van de NGO sector moeilijker maakt.

Diverse organisaties zijn aangesloten bij het NGO Forum. Hierbij valt op dat deze niet functioneert als een intermediaire actor binnen het onderwijsveld, hetgeen voor het NGO Forum wellicht geen prioriteit is. Er lijkt behoefte te zijn aan een apart netwerk voor het onderwijsveld, zodat men kennis kan nemen van elkaars werk. Zowel Stichting Lotjeshuis als Stichting Tamara zijn lid van het VPSI; binnen deze setting onderhouden zij contacten. Wat de kindersector betreft treedt de VPSI op als intermediaire organisatie. Opvallend is dat er geen financiële samenwerkingsverbanden zijn tussen de verscheidene organisaties

Binnen de kinder- en educatie sector is de samenwerking tussen de geselecteerde NGO's gebrekkig te noemen. De *service providers* gaven wel aan dat er onderlinge persoonlijke contacten zijn. Echter wordt niet echt samengewerkt. Alhoewel de *service providers* aangesloten zijn bij het NGO Forum fungeert deze niet als een bindende factor. Samenwerking met de overheid bestaat nauwelijks. Het VPSI speelt een belangrijke rol in de kindersector, daar de meeste organisaties die als doelstelling kinderen hebben erbij aangesloten zijn. Het netwerken wordt hierdoor bevorderd.

Sociaal-economische sector: vrouwen

Binnen deze sector fungeren in dit onderzoek Projekta en de NVB als intermediaire NGO's. Dit komt omdat wij ons met name op vrouwengroepen richten en dus alleen de intermediaire organisaties die zich op vrouwen richten in het onderzoek betrokken hebben. Alhoewel de *service provider* WBG een groot ledental heeft, wordt zij niet beschouwd als een intermediaire organisatie, daar zij zich meer richt op het verlenen van diensten aan haar doelgroep (zie §3.3.1.).

De contacten binnen deze sector zijn over het algemeen structureel, van langdurige aard en intensief. Zij concentreren zich op:

- het gezamenlijk uitvoeren van activiteiten zoals het fruitverwerkingsproject van de NVB en Stichting Agrarische Vrouwen, lezingen, cursussen waaronder knip – en naai lessen die door Stichting Stekuhan voor de doelgroep van Maxi Linder worden verzorgd.
- Het participeren in de wederzijdse activiteiten met name management – en *gender* trainingen, alsook informatie en kennisuitwisseling.

Het samenwerken op financieel gebied ontbreekt. Binnen dit vrouwen netwerk lijkt de NVB de centrale organisatie te zijn aangezien vijf organisaties aangeven daarmee contact te hebben. De visie van deze organisatie is om op basis van een bepaald thema of activiteit samenwerkingsverbanden aan te gaan. De organisatie heeft ook een netwerkfunctie, als buitenlandse donors interesse hebben voor een bepaalde doelgroep stemmen zij vaak met de NVB af. Eén van de respondenten was ontevreden over de samenwerking met de NVB en de WBG. Projekta heeft een eigen netwerk, te weten het Kon Makandra netwerk waarin ca. 20 organisaties actief zijn.

Binnen deze sector schijnt er zowel sprake te zijn van concurrentie als van overlapping van activiteiten.

NGO Forum

Het NGO Forum is, zoals eerder aangegeven, een centrale actor binnen de drie sectoren. Alle bij het onderzoek organisaties hebben op de een of andere manier contact met hen. Om lid te kunnen worden van het NGO Forum moeten de activiteiten op duurzame armoedebestrijding gericht zijn, maar rond de definitie daarvan bestaat er volgens sommige organisaties onduidelijkheid. Men stelt het lidmaatschap toch duidelijk op prijs. Bijna de helft (zeven) van de 16 geselecteerde organisaties gaf expliciet aan een samenwerkingsverband te hebben met het NGO Forum op het gebied van financiën en informatie. Het Forum onderhoudt ook een financiële relatie met een aantal lidorganisaties. Als we kijken naar de aard van de contacten met het NGO Forum omschrijft men deze echter merendeels als incidenteel en persoonlijk. Indien er een project wordt ingediend en goedgekeurd worden de contacten voor dat moment formeel en voor de duur van het project intensiever. De samenwerking wordt als positief ervaren, maar bij bepaalde organisaties is er behoefte aan een intensievere samenwerking. De financiële relatie betreft in een aantal gevallen projecten die zijn gefinancierd door het NGO Fonds (het fonds met nog ongeveer Nfl. 4,5 miljoen dat opgezet is uit Surinaams-Nederlandse verdragsmiddelen) dat administratief door het Bureau Forum NGO wordt beheerd.

Zowel binnen de onderwijs als de sociaal economische sector zijn overleg structuren van het NGO veld met overheidsinstanties afwezig. Binnen het vrouwen veld (ons aandachtsveld in de sociaal-economische sector) zou het Nationaal Bureau Genderbeleid kunnen opereren als overlegorgaan, maar dit schijnt niet het geval te zijn daar geen van de vrouwen organisaties expliciet heeft aangegeven contacten te hebben met deze instantie. In de zorgsector daarentegen bestaat wel een overlegstructuur tussen NGO's en de overheid (in ieder geval vanuit het NARB met de bejaardensector).

4.3 Het lokale netwerk van de Nederlandse NGO's

Alhoewel dit onderzoek zich hoofdzakelijk richt op de relaties die Surinaamse en Nederlandse NGO's met elkaar hebben, is toch enig inzicht verkregen in de relaties die tussen Nederlandse NGO's bestaan (zie figuur 2). Het exploratieve karakter van het onderzoek, met name wat dit onderdeel betreft, dient wel benadrukt te worden.

De relaties tussen de Nederlandse NGO's die actief zijn in Suriname laten zich niet zonder meer in een sociogram weergeven. Allereerst bestaan tussen de organisaties verschillende opvattingen over wat nu een relatie is en wat niet. De ene organisatie kan

vinden dat met een bepaalde organisatie dusdanige contacten bestaan dat er sprake is van een relatie terwijl een andere organisatie een soortgelijk contact niet als een relatie beschouwt. Dat betekent dat een sociogram een vertekend beeld geeft over contacten die wel of niet bestaan. Een tweede probleem is dat een sociogram zeer uiteenlopende contacten laat zien (variërend van hechte samenwerkingsrelaties naar geregelde overlegsituaties, naar incidentele contacten gericht op samenwerking, financiering of overleg) zonder die verschillen goed te kunnen aangeven. Het sociogram dat de relaties tussen Nederlandse NGO's beschrijft behoeft dus nadere uitleg.

Georganiseerde overlegstructuren

In Suriname bestaat een aantal overkoepelende NGO's waarvan meerdere organisaties lid zijn. Nederland kent een soortgelijke situatie ten aanzien van Suriname niet. Er bestaan wel een paar op Zuid-Amerika gerichte overlegstructuren (bijvoorbeeld in de welzijnssfeer), waarin Suriname ter sprake komt, maar de nadruk ligt veelal op andere landen. Via HIMOS en recenter via Forum Nederland zijn wel initiatieven tot overleg en samenwerking gestart, maar die hebben uiteindelijk weinig resultaat gehad. Niemand van de geïnterviewde organisaties gaf aan betrokken te zijn in een Suriname overlegstructuur. De organisaties hebben hier een aantal redenen voor gegeven. Allereerst biedt een overlegorgaan tussen organisaties die als gemeenschappelijk aspect hebben dat ze actief zijn in Suriname een te smalle basis voor overleg. Naar het idee van de organisaties zou zo'n overleg organisaties herbergen, die teveel in aard, werkwijze en themaveld uiteenlopen. De vrees is dat voor de verschillende themagebieden of werkwijzen te weinig aandacht en tijd zal zijn binnen zo'n overleg. Overleg op het gebied van een specifiek thema per keer, bijvoorbeeld vrouwen of welzijn zou vruchtbaarder zijn volgens de organisaties. De ervaring van organisaties die in het verleden betrokken geweest zijn in samenwerkingsverbanden of overlegstructuren (ook organisaties buiten de selectie) is dat uiteindelijk doelen en werkwijzen te ver uiteenliepen om tot een blijvende samenwerking te komen.

Tussen de regels door is aangegeven dat veel *kleine* organisaties die specifiek op Suriname gericht zijn, het belang van het voortbestaan van de eigen organisatie stellen boven de voordelen van eventuele samenwerking. De *grotere* organisaties houden vaak vast aan hun eigen werkwijze en contacten. Ze overleggen met gelijksoortige organisaties maar tot een structurele samenwerking komt het alleen als alle organisaties herkenbaar blijven. De contacten die tussen Nederlandse organisaties bestaan zijn derhalve vooral aanwezig tussen twee specifieke organisaties.

Relaties tussen Nederlandse organisaties

De relaties tussen Nederlandse organisaties zijn onder te verdelen in relaties die financieel van aard zijn, die gericht zijn op de uitwisseling van informatie en advies, en relaties die gericht zijn op het gezamenlijk uitvoeren van activiteiten. Combinaties zijn uiteraard ook mogelijk, gebruikelijk zelfs.

Puur financiële relaties bestaan tussen de NCDO en een aantal Nederlandse organisaties (bijvoorbeeld SSJ (Stichting Suriname Jaarkalender. Deze relaties zijn incidenteel van aard en gericht op de realisatie van een specifiek project. De contacten tussen Stichting Tamara en Studiname hebben zowel financiële (Tamara krijgt jaarlijks een bijdrage van Studiname) als inhoudelijke (advies en promotiemogelijkheden) aspecten.

Bij een aantal organisaties bestaat de relatie uit een samenwerkingsverband. Het Zeister Zendings Genootschap (ZZG) bijvoorbeeld maakt deel uit van de Projectgroep Ondersteuning Protestants Christelijk Onderwijs in Suriname en is tevens (mede-)financierder van de organisatie. NOVIB ondersteunt Stichting Mama Cash financieel en ze werken samen ten aanzien van de activiteiten in Suriname (gericht op micro-ondernemers). De SSJ en Buurtwerk Zuid-Oost (BZO-Ander werk) willen in de toekomst meer met elkaar gaan samenwerken. Hiertoe is nu al een aanzet gegeven door de aanstelling in het bestuur van SSJ van een betrokkene van BZO-Ander werk.

Veruit de meeste contacten tussen organisaties in Nederland die zich op Suriname richten, zijn inhoudelijk van aard. Cordaid, Tamara, ZZG en zijn hierin centrale organisaties. Veel organisaties geven aan met een of meerdere van deze organisaties contact te hebben. Vaak gaan deze contacten over de uitwisseling van informatie ten aanzien van de situatie in Suriname of van de activiteiten van de organisatie in Suriname. Deze organisaties krijgen ook verzoeken tot ondersteuning binnen. ZZG beschikt mede door haar jarenlange ervaring in Suriname over een zeer uitgebreid netwerk in zowel Nederland als Suriname. Dit netwerk richt zich met name op zorg- en welzijnsvraagstukken. Stichting Tamara heeft in Nederland sterk ontwikkelde netwerken ten aanzien van de inzameling van goederen en financiën voor de welzijnsinstellingen in Suriname. Ze is ook in Suriname in deze een belangrijke factor. De organisaties in Nederland die op dit terrein actief zijn, hebben incidenteel of structureel contacten met Tamara hierover. Cordaid heeft met circa 21 intermediaire NGO's in Suriname programma's lopen. Wanneer andere organisaties projecten met één van hen uit willen voeren plegen ze vaak overleg met Cordaid. Waar meerdere organisaties betrokken zijn in een bepaald project of in een bepaalde organisatie - bijvoorbeeld APS en Cordaid die allebei met SUCET in contact staan - vindt afstemming van zaken plaats.

Een aantal van de samenwerkingsverbanden tussen de Nederlandse NGO's zijn formeel vastgelegd en hebben een structureel karakter, zoals die in GOM-verband. Verder hebben de GOM-partners een bepaald themagebied 'geadopteerd' waarop ze eventuele aanvullende programma's in Suriname uit zullen voeren (zoals bosbouw voor ICCO en micro-ondernemers voor NOVIB).

In de Projectgroep ondersteuning PC-onderwijs in Suriname werken verschillende (Protestants-Christelijke) instellingen samen: het ZZG, de Unie Christelijk Onderwijs en de Onderwijsbond CNV. Behalve dat ze elk een vastgesteld bedrag per jaar ter beschikking stellen hebben ze alledrie zitting in de commissie. De Rooms-Katholieke variant hiervan (die in zeer nauw contact staat met de PC-groep en samen projecten uitvoert) krijgt van diverse congregaties een vast bedrag per jaar voor de uitvoering van haar werkzaamheden.

Ten behoeve van de uitvoering van een micro-ondernemers project in Suriname werken onder andere NOVIB en Mama Cash samen in het ZMV-overleg.

Veel van de bestaande contacten zijn echter informeel en gebaseerd op persoonlijke contacten. De contacten die Studiname heeft met bijvoorbeeld Stichting Tamara bestaan bij gratie van de bestuursleden. De contacten die ICDI met Stichting Kinderpostzegels heeft, zijn gebaseerd op personen; de wijze waarop de betrokken personen uitvoering geven aan het werk van beide stichtingen sluit bij elkaar aan of geeft reden tot contact.

Wanneer de functies door andere personen ingevuld gaan worden is de continuïteit in contacten tussen de organisaties niet verzekerd.

Als het type organisatie in beschouwing genomen wordt, zien we dat bij de algemene ontwikkelingsorganisaties alleen structurele contacten tussen NOVIB en Cordaid bestaan. De donororganisaties die niet alleen op het terrein van ontwikkelingssamenwerking bezig zijn onderhouden onderling geen contacten (met uitzondering van ICDI en Stichting Kinderpostzegels, maar dat is geen formeel overleg). Wel hebben zij allemaal een contact met één van de algemene ontwikkelingsorganisaties of met een NGO die zich sterk op Suriname richt (m.n. Tamara en het ZZG). De organisaties die zich sterk op Suriname richten hebben onderling wel contacten maar hoofdzakelijk weer met het ZZG en Stichting Tamara.

Concluderend kan gezegd worden dat tussen de Nederlandse organisaties die actief zijn in Suriname wel contacten bestaan, maar dat deze vaak niet leiden tot concrete samenwerking of tot een bundeling in een platform. De organisaties die voor dit onderzoek geselecteerd zijn, werken in een paar gevallen nauw samen ten aanzien van een specifiek project of een specifieke organisatie. De verdere contacten behelzen met name al dan niet regelmatige uitwisseling van informatie en advies. We zien binnen de onderzochte organisaties dat drie geheel verschillende organisaties, te weten Cordaid, Stichting Tamara en ZZG, in het (incomplete) netwerk naar voren komen als centrale organisaties.

4.4 Kwantitatieve aspecten van de relaties tussen Nederlandse en Surinaamse NGO's

In figuur 3 komen de relaties tussen de geselecteerde Surinaamse en Nederlandse NGO's tot uiting, plus de relaties met andere organisaties die door deze NGO's genoemd werden. Het blijkt dat het netwerk in totaal circa. 100 organisaties omvat. Dat betekent dat er driemaal zoveel organisaties in het netwerk meedoen dan de oorspronkelijke 32 organisaties. De verschillen tussen de relaties zijn echter groot. Ze verschillen in aard (structureel versus incidenteel en formeel versus persoonlijk), in inhoud (financieel/ materieel versus inhoudelijk/ instrumenteel) en omvang. Voor de Surinaamse NGO's worden deze verschillen hoofdzakelijk per sector (thema/doelgroep) beschreven en kort samengevat voor de verschillende typen organisaties en voor de Nederlandse aan de hand van de indeling naar type organisatie.

4.4.1 De Surinaamse NGO's

De zorgsector: bejaarden

De NGO's die binnen deze sector actief zijn onderhouden contacten met NGO's in Nederland die met name op de overdracht van geld en goederen gericht zijn. Alleen VPSI en in mindere mate Huize Albertine hebben ook contacten die meer inhoudelijk zijn (bijvoorbeeld de stationering van kader of trainingen of de ontwikkeling van een Caribisch netwerk). De materiële contacten met de donoren zijn voor de VPSI, STS,

Jepi Dè, structureel en met uitzondering van Jepi Dè ook geformaliseerd. Voor de andere organisaties geldt dat hun financiële contacten incidenteel zijn. Voor VPSI (onder andere fondsen voor eigen lidorganisaties, institutionele versterkingen, etc) en STS (bijvoorbeeld Binnenland programma) worden volledige programma's gefinancierd door de donor, terwijl de andere organisaties voor kleine, eenmalige kostenposten een beroep kunnen doen op de donor (zoals bijvoorbeeld renovatie van de keuken, deuren, etc.). Stichting Jepi Dè ontvangt goederen die ze verkoopt om zo inkomen te werven; indirect ontvangt ze dus geld. Het merendeel van de contacten is op persoonlijke basis, dit betekent dat bij het wegvallen van het contact met de persoon ook het contact met de organisatie wegvalt. Het initiatief voor het contact komt meestal van de Surinaamse NGO. Via een contactpersoon (persoonlijk contact) komt men in contact met de Nederlandse organisatie of beter gezegd met een contactpersoon van die organisatie.

De onderwijssector: kinderen

Met uitzondering van Kenki Skoro zijn alle contacten van deze NGO's structureel (hiervan zijn alleen die van het Lotjeshuis niet geformaliseerd). De contacten zijn allereerst materieel. Lotjeshuis en Tamara ontvangen goederen. SUCET (via Cordaid), Stichting PPCO en vanaf eind 1999 ook Lotjeshuis, ontvangen geld ten behoeve van de financiering van hun exploitatiekosten. Kenki Skoro en SUCET (via APS) en Stichting PPCO worden inhoudelijk ondersteund door de Nederlandse organisaties. De contacten van PPCO en Stichting Tamara hangen sterk samen met de oprichting van de Nederlandse organisatie waarmee ze contact onderhouden (Tamara Suriname en Tamara Nederland zijn bijna gelijktijdig opgericht), de Nederlandse projectgroep ondersteuning PC-onderwijs in Suriname (opgericht door ZZG/Unie Christelijk Onderwijs en Onderwijsbond CNV) heeft de Stichting PPCO in Suriname opgericht. Voor SUCET (met APS) en Lotjeshuis geldt dat de contacten via vooral persoonlijke netwerken tot stand zijn gekomen.

De sociaal - economische sector: vrouwen

Alle organisaties binnen deze sector hebben structurele contacten met hun Nederlandse counterparts waarvan de meeste formeel zijn vastgelegd. De contacten zijn vooral op financieel gebied voor met name versterking van de institutionele capaciteiten en exploitatiekosten van de organisaties. Een uitzondering hierop is A Fit'so die goederen krijgt van BZO-Ander Werk. Er bestaan ook belangrijke inhoudelijke contacten die vooral gericht zijn op het netwerken. De intermediaire NGO's en de *service providers* krijgen merendeels programma financiering voor bijvoorbeeld managementtrainingen van lidorganisaties, cursussen voor micro ondernemster, etc. De meeste van deze organisaties hebben relatief veel contacten met Nederlandse organisaties. De contacten zijn vooral tot stand gekomen op eigen initiatief, via persoonlijke netwerken en andere intermediaire NGO's.

Type organisatie

De grootste verschillen tussen de typen organisaties zitten in de omvang van het netwerk dat ze hebben. Basisorganisaties (gemiddeld twee relaties) hebben met minder Nederlandse NGO's contact dan *service providers* (gemiddeld drie relaties) en intermediaire organisaties (gemiddeld vijf relaties). De reden hiervoor is dat veel

basisorganisaties de technische faciliteiten voor communicatie ontberen, weinig bekend zijn bij andere organisaties en weinig tot geen ervaring hebben met het aanvragen van projecten. Wat de aard van de contacten betreft hebben drie basisorganisaties en slechts één *service provider* structurele contacten die overigens niet formeel zijn vastgelegd.

4.4.2 De Nederlandse NGO's

Algemene ontwikkelingsorganisaties

Cordaid, NOVIB en Solidaridad hebben structurele contacten met organisaties in Suriname. NCDO werkt vooral via Nederlandse organisaties in Suriname en onderhoudt daardoor zelf weinig contact met Surinaamse organisaties. Bij Cordaid, NOVIB en NCDO zijn de contacten hoofdzakelijk gericht op overdracht van (programma- of projectgebonden) financiën. Daarbij voert met name Cordaid intensieve discussies met enkele van haar partners (bijvoorbeeld, NVB, NGO Forum, PAS, Pro Health en NIKOS) over het te voeren beleid in Suriname. De contacten die Solidaridad onderhoudt met NGO Forum zijn echter met name gebaseerd op de overdracht en uitwisseling van kennis en informatie. De contacten van Cordaid, Novib en Solidaridad zijn gericht op versterking van het NGO veld als onderdeel van het '*civil society*' idee om zo tot structurele armoedebestrijding te komen. De NCDO is meer bezig met de verbetering van de zelfredzaamheid van bepaalde bevolkingsgroepen in Suriname. Alle vier organisaties werken met formele contracten. Maar bij Solidaridad en Cordaid bestaan sommige contacten al dusdanig lang dat de relatie ook een persoonlijk tintje heeft. Cordaid, Solidaridad en NOVIB hebben een groot aandeel gehad in de totstandkoming van de contacten met de Surinaamse NGO's, alhoewel de in Suriname geformuleerde vraag steeds meer uitgangspunt van handelen wordt. Cordaid is de grootste particuliere buitenlandse donor in Suriname. Zij werkt samen met 21 organisaties.

Donor organisatie, niet alleen op het terrein van ontwikkelingssamenwerking

Organisaties die met name financiële ondersteuning verlenen (Stichting Kinderpostzegels, Stichting Mama Cash), werken samen met organisaties in Suriname. Dit gebeurt hoofdzakelijk op incidentele basis, ook al zijn de organisaties wel bezig met het ontwikkelen van meerjarige projecten met organisaties in Suriname. Beide organisaties hebben met relatief veel organisaties contact. Ditzelfde geldt voor PUM dat management-ondersteuning biedt. De andere twee organisaties die vooral instrumenteel werken (ICDI en APS) hebben een langdurig structureel contact ter versterking van de lokale organisaties. Zij werken met een beperkt aantal organisaties. Alle organisaties, behalve ICDI, hebben in hun projectvoorschriften staan dat het initiatief en de aanvraag voor een bepaald product uit Suriname moeten komen. Alleen ICDI gaat soms ook bewust zelf op zoek naar een potentiële uitvoerder van een bepaald project.

NGO's die zich met name op Suriname richten

De NGO's die in deze groep vallen richten zich op diverse thema's en doelgroepen. Stichting Biblionef en Stichting Tamara Nederland hebben beide met één organisatie in

Suriname contact. Deze zusterstichting is verantwoordelijk en belast met de overige contacten en uitvoering van werkzaamheden in Suriname. Beide stichtingen zijn actief op het gebied van kinderen /onderwijs en verzamelen geld en goederen die naar Suriname gestuurd worden. Een soortgelijke structuur komt men tegen bij SSJ en de Stichting ondersteuning RK-onderwijs in Suriname. Stichting Wooko Makandje en Studiname werken niet met een vaste contactpersoon ter plaatse. Ze hebben ook geen echt structurele contacten met organisaties in Suriname. Het ZZG onderhoudt traditioneel een structurele relatie met de EBG in Suriname, maar is ook relaties aangegaan met andere organisaties, vaak incidenteel op projectbasis. Deze organisatie is niet alleen actief in Suriname maar haar werkzaamheden daar zijn wel een belangrijk deel van de totale werkzaamheden. Het ZZG werkt met diverse organisaties in Suriname. Die organisaties zijn actief op het terrein van welzijn /gezondheidszorg en onderwijs. Het ZZG verleent met name financiële ondersteuning. Na Cordaid is dit de tweede grootste particuliere donor.

*Elke samenleving wordt bestuurd door verborgen wetten,
Door onuitgesproken maar diepgewortelde overtuigingen
bij de mensen die er deel van uitmaken
en onze samenleving is hierop geen uitzondering*

James Baldwin

5 Kwalitatieve karakteristieken van de relaties tussen Surinaamse en Nederlandse NGO's

In het vorige hoofdstuk zijn de kwantitatieve aspecten van de samenwerkingsrelaties tussen NGO's in Nederland en Suriname aan de orde gekomen. Wie onderhoudt relaties met wie? Waaruit bestaan die relaties en welk karakter hebben ze? In dit hoofdstuk gaan we in op de meer kwalitatieve aspecten van de relaties tussen de organisaties. Hoe (on)afhankelijk zijn de organisaties van elkaar, welke problemen bestaan in de samenwerkingsrelaties, welke veronderstellingen en verwachtingen hebben de organisaties van elkaar, hoe is het gesteld met de gelijkwaardigheid van de organisaties binnen de relatie en hoe ziet men de relatie zich naar de toekomst toe ontwikkelen? Geen twee relaties zijn hetzelfde. In hoeverre deze diversiteit veroorzaakt wordt door verschillen in karakteristieken van de organisaties zelf of van de relaties die tussen de betrokken organisaties bestaan is een vraag die hierbij voor de hand ligt.

5.1 Problemen, veronderstellingen en percepties

Wanneer organisaties aan het begin van een samenwerking staan hebben ze bepaalde verwachtingen over hoe die samenwerking zal verlopen. Percepties over elkaars functioneren en mogelijkheden liggen hieraan ten grondslag. Aan de verwachtingen wordt niet altijd tegemoet gekomen en de percepties blijken ook lang niet altijd te kloppen. Gebrekkige communicatie en onvoldoende kennis van de organisatiecultuur in de andere samenleving zijn hiervan de oorzaak. In deze paragraaf worden de verwachtingen, percepties en problemen van de diverse samenwerkingsverbanden weergegeven.

Zowel de Nederlandse als de Surinaamse NGO's hechten veel belang aan contacten met de counterorganisatie. E-mail en fax zijn momenteel de meest gebruikte communicatiemiddelen (75% van de Nederlandse organisaties communiceert via deze media rechtstreeks met de lokale organisaties). De kleinere basisorganisaties in Suriname beschikken meestal niet over emailfaciliteiten, net zo min als organisaties die buiten de stad gevestigd zijn. De intermediaire organisaties en de *service providers* beschikken daar allemaal wel over. De organisaties die geen internet of fax hebben, zijn aangewezen op brieven, of wachten op (fax-) berichten die via derden verstuurd worden. Deze vormen van communiceren vinden minder frequent plaats en verlopen over het algemeen moeizamer. Wanneer hoofdzakelijk financiële contacten tussen organisaties bestaan, concentreert het contact zich vooral rond de projectaanvraag en de (half)jaarlijkse of eindrapportages. Wanneer er ook inhoudelijke contacten zijn of beide organisaties bij de implementatie van een project betrokken zijn, vindt er frequenter contact plaats.

Essentieel is o.i. dat veel Surinaamse organisaties graag vaker contact zouden willen hebben met de Nederlandse organisaties en daarmee ook voorstander zijn van een meer inhoudelijker contact. Met dit laatste wordt bedoeld dat niet alleen over de voortgang van het project gesproken zou moeten worden maar ook over recente ontwikkelingen in Suriname of het thema waar de organisatie zich mee bezig houdt. De Surinaamse NGO's zijn veelal ook niet tevreden over de lange tijd tussen het moment van het indienen van een projectvoorstel en de uiteindelijke goedkeuring. Veel Nederlandse organisaties staan echter vaak onder tijdsdruk. Binnen professionele organisaties (dat wil hier zeggen organisaties waar personeel tegen betaling wordt ingezet) is een persoon met diverse projecten in verschillende landen bezig. De werkzaamheden van vrijwilligersorganisaties moeten vaak in de schaarse avonden uitgevoerd worden. Deze organisaties kunnen - misschien soms ook: willen - vaak de tijd en mogelijkheden niet nemen om op week- of maandbasis met de Surinaamse organisaties contact te hebben.

Organisaties onderhouden ook contacten met elkaar door middel van het afleggen van persoonlijke bezoeken. Veel Nederlandse organisaties proberen regelmatig naar Suriname te gaan. Van sommige Nederlandse organisaties gaat minimaal één keer per jaar een afvaardiging naar Suriname (met name als de organisatie de tickets betaalt!), van andere organisaties één keer per twee of drie jaar (met name wanneer de betrokkene de reis uit eigen zak betaalt). De Surinaamse organisaties hebben meestal geen geld voor bezoeken aan de counterpart in Nederland. Toch probeert men een persoonlijk bezoek aan de Nederlandse organisaties te brengen wanneer een bestuurslid of directeur in Nederland is vanwege een congres, familiebezoek of een overlijden. De waarde van deze persoonlijke bezoeken schatten zowel de Nederlandse als de Surinaamse organisaties hoog in. De Surinaamse organisaties zien ze als noodzakelijk om de Nederlandse organisaties een goede indruk te geven van hun werkwijze en de situatie waarin ze opereren. Voor de Nederlandse organisaties zijn ze noodzakelijk om een goed beeld te krijgen van de situatie in Suriname en om de ontwikkelingen van de projecten beter te kunnen beoordelen. Eventuele communicatiestoornissen kunnen tijdens zulke bezoeken opgelost worden en er is ruimte voor toelichting van beslissingen of wensen, etc.

Ook al spreken zowel de Nederlandse als de Surinaamse organisaties Nederlands, dat betekent niet dat men elkaar altijd begrijpt. Er worden andere begrippen gebruikt of dezelfde begrippen hebben een andere betekenis, en er zijn toonzettingen en accenten die andere interpretaties met zich meebrengen. Surinamers gebruiken vaak beleefdheidsformules of ambtelijke taal waardoor men in Nederland de boodschap niet altijd begrijpt, terwijl Nederlanders soms te kort door de bocht gaan en hierdoor onbedoeld weerstand oproepen. Ook kan er aan Surinaamse kant een anti-koloniale sentiment zijn dat de interpretatie van correspondentie uit Nederland kleurt. Aan beide kanten is een beter begrip van de context en (schrijf)cultuur in het andere land nodig.

Over het algemeen zijn de Nederlandse organisaties positief over de kwaliteit van de Surinaamse NGO's. Er is kader van hoge kwaliteit aanwezig en mede hierdoor is een aantal NGO's zeer professioneel in haar werkwijze, ook in internationaal perspectief. Dit is gezegd over met name intermediaire organisaties. De hoeveelheid kader is echter beperkt en als gevolg hiervan vaak overbelast, wat de kwaliteit van het werk negatief beïnvloedt. Daarnaast draagt veel kader een dubbele pet. Ze hebben meerdere belangen

vanwege hun participatie in meerdere organisaties. In een kleine samenleving als de Surinaamse zijn zakelijke en persoonlijke contacten vaak moeilijk los van elkaar te zien. Tenslotte is de personele bezetting van organisaties sterk aan veranderingen onderhevig. De snel veranderende sociaal-economische situatie in Suriname draagt hier zeker aan bij. Bij de Surinaamse NGO's ontbreekt vaak kennis van het geldende internationale ontwikkelingsdebat en de laatste ontwikkelingen op het eigen werkterrein. Hierdoor is een aantal NGO's niet in staat hun probleemgebied te identificeren en is het komen tot een concrete vraag (waar de Nederlandse NGO's vanuit willen werken) een probleem.

Veel Nederlandse organisaties hebben kritiek geuit op de naleving van de procedurele aspecten van de samenwerking. Projectideeën die in een persoonlijk onderhoud heel enthousiast ontwikkeld waren, worden soms nauwelijks uitgewerkt in een schriftelijk projectvoorstel. Verslagen en projectvoorstellen komen laat en soms ook onvolledig binnen. De Surinaamse organisaties hebben in het algemeen moeite met de zich telkens wijzigende voorwaarden waaraan projectvoorstellen of -verslagen moeten voldoen. Wanneer ze met meerdere organisaties contact hebben, zijn ze veel tijd kwijt aan rapporteren, ook al omdat iedere organisatie haar eigen eisen stelt aan voorstellen en rapporten. Rapporteren ziet men als bijzaak van het werk van NGO's. De hoofdtaak is het uitvoeren van projecten en inspelen op nieuwe situaties.

De Nederlandse organisaties hebben randvoorwaarden ontwikkeld waaraan projectvoorstellen moeten voldoen. Deze staan vast en dragen de visie van de organisatie vaak uit, ofschoon men binnen de randvoorwaarden wel enige mate van flexibiliteit hanteert. Randvoorwaarden hebben betrekking op het soort organisaties dat aanvragen in kan dienen, het thema of doelgroep waarop het project betrekking heeft of de doelstelling waaraan projecten moeten voldoen, en beschrijven ook de procedures (wie moet een aanvraag indienen, hoe vaak gerapporteerd moet worden). Wanneer tussen organisaties ook persoonlijke contacten bestaan en de contacten een structureel karakter hebben, is de invulling van het gebied binnen de randvoorwaarden vaak flexibel. Ook de invulling van projecten kan enigszins gewijzigd worden, aan rapportageverplichtingen kan gesleuteld worden, etc. Dit laatste wordt door de Surinaamse organisaties gewaardeerd. Er ontstaat op deze manier een samenwerkingsvorm die afgestemd is op de mogelijkheden en eigenschappen van de organisatie. Van de geselecteerde Nederlandse organisaties werkt ongeveer de helft op deze manier. Een kwart wijkt niet of nauwelijks van procedures af (die procedures hoeven niet ingewikkeld te zijn). Bij het resterende kwart zijn de randvoorwaarden heel minimaal (alleen een thema of een doelgroep bijvoorbeeld), is de invulling van samenwerkingsverbanden divers en wordt per contact een andere manier van werken en een andere procedure afgesproken.

De nadruk van de Nederlandse organisaties op procedures en richtlijnen roept soms weerstand op bij Surinaamse organisaties die meer uitgaan van individuele gevallen en via persoonlijke invloed werken. Richtlijnen en procedures zijn hieraan ondergeschikt. Aan de andere kant geven ze ook aan dat die verplichtingen de organisaties in Suriname dwingen beter te functioneren en zo bijdragen aan verbetering van hun reputatie en daarmee de toegang tot andere fondsen.

De moeilijkheid hierbij is ook nog dat de organisaties in zowel Nederland en Suriname bezig zijn met activiteiten die gericht zijn op beleidsveranderingen en zaken als

'empowerment'. Zulke strategieën of de resultaten daarvan zijn moeilijker meetbaar en zeker niet in heel concrete beelden en aantallen te vertalen. De achterban ziet graag concrete beelden en daarvoor lenen zich veel eerder op *'relief and welfare'* en vergelijkbare korte termijn strategieën. Die vertaalslag is niet of moeilijk te maken.

Uit het bovenstaande wordt duidelijk dat er verschillen zijn tussen de Nederlandse en Surinaamse organisaties voor wat betreft het belang dat ze hechten aan schriftelijke contacten. Een respondent drukte dat als volgt uit: "Nederland is een schrijfland en Suriname een praatland. In Nederland is iets pas waar als het geschreven staat en in Suriname is iets pas waar als je het gezegd hebt". Met dit gegeven in het achterhoofd is het goed te begrijpen dat Surinaamse NGO's niet al te veel belang hechten aan het schriftelijk verslaan van zaken die mondeling besproken zijn en tegelijkertijd dat de Nederlandse organisaties niets kunnen doen zonder dat alles schriftelijk vastgelegd is. In het Nederlandse geval ligt er nog een andere reden aan ten grondslag. De organisaties zijn voor hun financiën afhankelijk van derden. Deze particulieren, fondsen, de overheid en bedrijven en instellingen willen in toenemende mate zien wat met hun geld gedaan is. Talloze ervaringen met 'mislukte' projecten en een groeiend gevoel bij de achterban dat ontwikkelingssamenwerking weinig zin heeft, leiden ertoe dat de uitvoerende organisaties in toenemende mate verantwoording af te leggen hebben aan hun achterban en steeds meer naar buiten treden met concrete resultaten. Uitgebreide schriftelijke verslaglegging van de Zuidelijke NGO's waarmee ze samenwerken zijn hiervoor een vereiste.

Bij de Surinaamse NGO's is dit niet of nauwelijks bekend. Aan de andere kant zijn Nederlandse NGO's zich niet altijd bewust van de hoeveelheid tijd die het schrijven van een verslag inneemt en dat veel NGO's meerdere verslagen per jaar te schrijven hebben. Zoals eerder gezegd beschikt slechts een beperkt aantal NGO's in Suriname over voldoende gekwalificeerd personeel. Het schrijven van projectvoorstellen en -verslagen vereist een zekere mate van kennis en ervaring, waarover niet alle Surinaamse organisaties beschikken. Het aanstellen van een contactpersoon of adviserend orgaan in Suriname door de Nederlandse organisatie kan hierin positief werken. Deze persoon kent de lokale context en kan 'advies' op maat geven aan de instellingen ter plaatse. Daarnaast kan deze persoon ook standpunten van de Nederlandse organisaties uitleggen, verhelderen en kenbaar maken. De helft van de geselecteerde organisaties werkt op deze wijze. Drie van de geselecteerde organisaties in Suriname hebben een vertegenwoordiging in Nederland. Buiten de geselecteerde organisaties zijn er echter veel meer Surinaamse NGO's die een (gelijknamige) zusterorganisatie hebben in Nederland. Deze zijn meestal bezig met het verzamelen van gelden en goederen voor de instantie in Suriname, maar hebben soms ook een meer ceremoniële/vertegenwoordigende rol.

Nederland en Suriname zijn generaties lang bekend met elkaar. Dit wil echter niet zeggen dat men elkaars maatschappij en het functioneren van organisaties daarbinnen kent. De Surinaamse werkelijkheid is anders dan de Nederlandse en van in Nederland bedachte projecten is dan ook weinig resultaat te verwachten. Zowel de Nederlandse als de Surinaamse organisaties geven dit aan. Een aantal projecten en de uitvoering daarvan passen tegelijkertijd ook niet in de in Nederland ontwikkelde randvoorwaarden. Het bediscussiëren van deze voorwaarden en de mogelijke aanpassing daarvan aan de Surinaamse context zijn noodzakelijk. Persoonlijke bezoeken, een contactpersoon in Suriname en evaluatie van projecten zijn hiervoor van groot belang.

5.2 Afhankelijkheid

In hoeverre zijn de Surinaamse NGO's en de Nederlandse NGO's in hun op Suriname gerichte activiteiten nu sterk afhankelijk van elkaar? Onder een grote mate van afhankelijkheid verstaan we dat een organisatie bij verlies van een specifieke externe relatie die zij onderhoudt niet meer in staat is haar doelstelling uit te voeren.

Naarmate een Nederlandse organisatie meer relaties in Suriname heeft, heeft het inhoudelijk werk vanuit de ontwikkelingsvisie van de organisatie een grotere kans om voortgezet te worden. Een budgetgedrevenheid van de donor kan daarbij er toe leiden dat zij meer afhankelijk wordt van haar ontvangers. Indien de ontvangende organisaties de middelen niet omzetten realiseert de donor zijn voorgenomen financiële - maar ook inhoudelijke - doelstelling niet. In die zin heeft de Nederlandse NGO er dus belang erbij dat de Surinaamse NGO het in verschillende opzichten goed doet. Dit is een stimulans voor structurele samenwerking, waarbij de partners elkaar steeds beter moeten gaan begrijpen.

Omgekeerd is er bij een aantal Surinaamse NGO's ook sprake van sterke afhankelijkheid van een donor met name wanneer deze meerjarige programma's financiert. Er is dus een zekere mate van wederzijdse afhankelijkheid tussen NGO's uit het Noorden en Zuiden.

5.2.1 Type organisatie

Van de door ons geselecteerde Surinaamse NGO's blijken volgens onze omschrijving van afhankelijkheid elf organisaties in grote mate afhankelijk en vijf in mindere mate afhankelijk van hun contacten met de Nederlandse NGO's . Dat wil echter niet zeggen dat deze organisaties bij het verdwijnen van het contact geen overlevingskansen hebben. Naar schatting zullen wellicht acht van de elf organisaties in staat zijn om alternatieve strategieën toe te passen; bijvoorbeeld door goede toegang tot andere fondsen of het ontwikkelen van inkomensgenererende activiteiten. Op korte termijn kan een organisatie in problemen raken door abrupt verlies van fondsen, maar op middellange termijn kan dezelfde organisatie zich herstellen. Indien een donor op tijd aangeeft dat een relatie zal worden afgebouwd hoeft er op zich geen negatief effect te zijn, wanneer de organisatie er dan in slaagt om andere fondsen aan te boren.

Uit de gegevens is opgevallen dat met name de *service providers* en de intermediaire NGO's afhankelijk zijn van donoren. Hun netwerken zijn uitgebreider en functioneren beter, maar dit wil niet zeggen dat de afhankelijkheid daarmee verdwijnt. Ze zijn voor hun relatief hoge exploitatiekosten afhankelijk van die contacten en hebben voor hun projecten nog steeds geld uit het buitenland nodig. De Surinaamse overheid heeft de middelen niet en de organisaties kunnen de kosten niet op de doelgroep verhalen. De basisorganisaties, die minder externe relaties onderhouden zijn ook minder afhankelijk.

Voor de organisaties op het terrein van *gender* lijken vier (NVB, Projekta, WBG, Stichting Agrarische Vrouwen) van de zes organisaties op dit moment afhankelijk van donoren. Zij lijken echter hoogstwaarschijnlijk allemaal in staat om het verlies van een donor in ieder geval financieel op te vangen.. Ze hebben dusdanig veel externe

contacten hebben dat het verlies van een donor elders op te vangen zou zijn. Bovendien lijken ze in staat lijken zelf inkomsten te genereren (bijvoorbeeld door consultancies te verrichten) om hun activiteiten uit te voeren. Drie (VPSI, STS, Jèpi Dè) van de vijf organisaties op het gebied van welzijn zijn behoorlijk afhankelijk van donoren voor de uitvoering van hun doelstelling. Voor twee (VPSI en STS) van hen geldt dat ze door hun netwerken wel in staat moeten zijn om eventueel andere fondsen aan te boren. De organisaties die zich met onderwijs bezighouden zijn op één na (Kenki Skoro) sterk afhankelijk van donoren en voor hen is dit niet eenvoudig vervangbaar. Er zijn niet veel internationale fondsen waar ze op terug kunnen vallen. Overigens lijken voor twee van hun donoren (Tamara en Stichting PPCO) de banden met de partnerorganisatie zo hecht dat een breuk niet te verwachten is.

Wanneer we spreken over afhankelijkheid van Nederlandse organisaties van de Surinaamse organisaties waarmee ze contacten hebben is het van belang een onderscheid te maken tussen belang van een relatie voor het voortbestaan van de organisatie zelf en belang voor de uitvoering van de geformuleerde doelstellingen of beleid in Suriname. Van de geselecteerde Nederlandse organisaties zijn alleen Stichting Tamara en Stichting Ondersteuning RK-onderwijs in grote mate afhankelijk van de relaties die zij nu in Suriname hebben voor het voortbestaan van de organisatie. Alternatieve organisaties zijn niet zonder meer voor handen waardoor bij een wegvallen van de bestaande contacten de uitvoering van het werk in gevaar zou komen. Voor de andere organisaties geldt dat zij ook zonder projecten en contacten in Suriname kunnen en zullen blijven bestaan.

Anders ligt het wanneer we het belang van de bestaande relaties met Surinaamse NGO's zien in het zicht van de mogelijkheden van een Nederlandse organisatie om haar beleid of doelstellingen voor Suriname te realiseren. Studiname, NCDO, Stichting Wooko Makandje en PUM zijn nauwelijks afhankelijk van de contacten met de organisaties in Suriname die zij nu hebben om hun projecten er uit te kunnen voeren. Voor Stichting Mama Cash, Stichting Kinderpostzegels, APS, ICDI, NOVIB en SSJ geldt dat de bestaande relaties wel van belang zijn voor de uitvoering van het beleid maar dat er alternatieve organisaties te vinden zouden zijn. Stichting Biblionef, Stichting Tamara en Stichting ondersteuning RK-onderwijs in Suriname zijn wel in grote mate afhankelijk van de organisaties waar ze mee werken. Het aangaan van contacten met andere organisaties is mogelijk maar zou een fundamentele wijziging van de structuur van hun organisatie vergen.

Dat ligt nog duidelijker bij Cordaid, Solidaridad en het ZZG, op zich organisaties die qua structuur sterk verschillen. Cordaid is door haar visie min of meer afhankelijk van de organisaties waarmee ze samenwerkt. Er zijn in Suriname weinig geschikte intermediaire organisaties en *service providers* waarmee Cordaid geen contact heeft. Dezelfde gedachtegang is van toepassing op Solidaridad alhoewel zij met beduidend minder organisaties contacten heeft. Het ZZG heeft in Suriname een wel zeer duidelijk eigen relatienetwerk. M.a.w., dergelijke organisaties zijn voor hun werk in Suriname in grotere mate afhankelijk van hun (set van) bestaande relaties en zullen niet op korte of zelfs middellange termijn vervangende organisaties vinden om hun beleid in Suriname uit te voeren. Deze organisaties gaan op basis van sterke inhoudelijke gronden (beleid) voor de samenwerking met specifieke NGO's. Het 'vervangen' van een NGO door een andere die hetzelfde beleidsthema bestrijkt of op dezelfde manier in je beleid past, is in een kleine samenleving als de Surinaamse niet eenvoudig. In Suriname is het niet zo

makkelijk om goede partnerorganisaties te vinden, indien men de bestaande relaties zou doorknippen. Er zijn bijvoorbeeld immers geen vier NVB-achtigen. Langdurig partnership kan dus ook een donor afhankelijk maken voor wat betreft de realisatie van de eigen doelstellingen.

Van de algemene ontwikkelingsorganisaties is alleen de NCDO voor de uitvoering van haar doelstelling in Suriname volledig onafhankelijk van de huidige contacten in Suriname. Voor de NCDO zijn de contacten met de Nederlandse organisaties veel belangrijker. Voor de donorganisaties die niet alleen op het gebied van OS actief zijn, lijken ICDI en Stichting Kinderpostzegels redelijk afhankelijk van de contacten in Suriname voor de uitvoering van hun doelstelling. Voor Kinderpostzegels is Suriname ook een min of meer formeel vastgelegd concentratieland, dit wil niet zeggen dat zij geen activiteiten in andere landen hebben maar dat Suriname (samen met enkele andere landen) prioriteit heeft. Zij zullen wel in staat zijn om binnen Suriname vervangende organisaties te vinden voor de uitvoering van hun projecten.

De NGO's die zich hoofdzakelijk op Suriname richten zijn afhankelijk van hun contacten in Suriname behalve Stichting Wooko Makandje die daarvan niet afhankelijk is. Voor SSJ, Stichting Biblionef, Stichting Tamara en Stichting ondersteuning RK-Onderwijs geldt dat ze hun werkzaamheden via een ander contact zouden kunnen voortzetten, maar dat dit een fundamentele wijziging van hun beleid tot gevolg zou hebben. Ze werken immers allemaal met een zusterorganisatie of met een contactpersoon ter plekke samen die moeilijk te vervangen is.

5.2.2 Vorm van de relatie

Sommige relaties die bestaan tussen Nederlandse en Surinaamse NGO's hebben een incidenteel karakter. Ze bestaan uit inhoudelijke contacten die een lage frequentie hebben of waarbij ooit een eenmalige financiële bijdrage geleverd of ontvangen is. Zo zal een NGO voor projecten die buiten de normale begroting vallen incidentele contacten aanspreken. De Johanna Elsenhout bibliotheek heeft voor de aanschaf van een computer bijvoorbeeld geld aangevraagd en gekregen van Stichting Mama Cash. Dit type organisatie is niet afhankelijk van deze incidentele contacten voor haar dagelijkse bestaan. De contacten zijn relatief makkelijk te vervangen, het was waarschijnlijk ook mogelijk geweest de financiën voor de computer via een ander contact of een ander fonds te betrekken. Er zijn ook organisaties die louter incidentele financiële contacten hebben en die daar voor hun dagelijkse gang van zaken afhankelijk van zijn. Zulke organisaties kunnen beter een meer structurele relatie ontwikkelen.

Wanneer een Surinaamse organisatie voor meerdere jaren financiering ontvangt voor institutionele versterking, betekent dit een aanzienlijke lastenverlichting voor de organisatie: "Als je niet meer elke dag bezig hoeft te zijn met het verkrijgen van geld en weet dat je over een jaar nog bestaat kun je tenminste aan het werk en een beetje vooruit plannen". Zo een organisatie heeft dan de tijd en ruimte om haar organisatorische capaciteiten te vergroten zodat ze haar taken beter uit kan voeren en zo kan komen tot een diversificatie van inkomstenbronnen (bijvoorbeeld door inkomensgenererende activiteiten en andere structurele financieringsbronnen te ontwikkelen). Een meerjarige programmafinanciering op het gebied van institutionele versterking is echter niet makkelijk te vervangen. Vanwege de hoge kosten en het gegeven dat effecten pas op

langere termijn in meestal niet heel concrete vorm meetbaar zijn, maakt dit soort financiering voor veel Nederlandse organisaties niet interessant. De kosten zijn te hoog of de concrete resultaten die de achterban wil zien, blijven uit. Dergelijke meerjarige financiering betekent dus een sterke afhankelijkheid van de donororganisatie. Wanneer de contacten abrupt zouden worden afgebroken, komen de organisaties direct in grote problemen.

Overigens doen zich hier verschillen voor tussen de themavelden waarop de NGO's actief zijn. NGO's op het gebied van vrouwen zijn nogal afhankelijk van Nederlandse donoren, maar de mogelijkheden en netwerken die zij hebben scheppen meer mogelijkheden voor vervangende financiering; gender is een speerpunt in het huidige ontwikkelingsdenken en komt daardoor bij veel donoren in aanmerking voor financiering. Organisaties in het welzijnsircuit bevinden zich in een veel lastiger parket. Mogelijkheden tot financiële onafhankelijkheid zijn daar beperkt. Ze komen wel vaak in aanmerking voor incidentele financiering (kleine bedragen), maar moeilijker voor de structurele financiering van hun exploitatiekosten (het ZZG doet dit wel). Geld en goederen die bestemd zijn voor onderwijs komen vooralsnog van buitenlandse donoren en deze inkomsten zijn niet makkelijk te vervangen door eigen inkomstenverwerving. Onderwijs is wel een thema dat bij donoren voor financiering in aanmerking komt, maar velen vinden wel dat de overheid deze taak zelf zou moeten vervullen, zodat structurele financiering niet makkelijk te krijgen is. Bij werkzaamheden zoals de fysieke renovatie van de scholen maken de hoge kosten dat slechts een kleine groep donoren dit soort activiteiten kan financieren. Voor (aanvullend) lesmateriaal (bijvoorbeeld de kinderboeken van Stichting Biblionef) zijn de NGO's op dit moment wel afhankelijk van Nederlandse contacten. De beperkte aanwezigheid van in Suriname ontwikkeld lesmateriaal en de gemeenschappelijke taal maakt lesmateriaal uit Nederland bijna onontbeerlijk.

Inhoudelijke contacten tussen de Nederlandse en Surinaamse NGO's zijn vaak structureel van karakter. Soms volgen ze uit een financiële relatie en bestaan ze uit het elkaar op de hoogte houden van elkaars activiteiten (bijvoorbeeld Stichting Matoekoe en Stichting Kinderpostzegels), waarbij de mogelijkheid tot een nieuw financieel contact altijd openblijft. Soms zijn de contacten alleen inhoudelijk, zoals de relatie tussen APS en SUCET. De Surinaamse NGO's die in het vrouwenveld actief zijn, hebben inhoudelijke contacten die middels informatie op het Internet en de aanwezige kennis in Suriname te vervangen zouden zijn. Zij zijn niet zozeer afhankelijk van specifieke buitenlandse contacten hiervoor, hoezeer persoonlijk contacten wederzijds verfrissend kunnen werken. De Surinaamse NGO's die actief zijn op het gebied van onderwijs, kunnen hun kennis lokaal ook verkrijgen of via Internet verzamelen. De welzijnsorganisaties zijn ook niet afhankelijk van hun inhoudelijke contacten in Nederland voor het bestaan van de organisatie. Bij dit laatste moet wel de opmerking gemaakt worden dat goede inhoudelijke contacten ertoe bij kunnen dragen dat de zelfredzaamheid van de organisatie versterkt wordt.

Hierboven is beschreven in welke mate Surinaamse organisaties financieel of inhoudelijk afhankelijk zijn van hun structurele en incidentele contacten. Afhankelijkheid is echter ook voor de Nederlandse NGO's aan de orde. De grote algemene ontwikkelingsorganisaties zijn voor de uitvoering van hun beleid in Suriname behoorlijk afhankelijk van de structurele financiële en institutionele relaties die zij er hebben. De incidentele financiële contacten die ze onderhouden, hebben weinig invloed

op hun werk. De inhoudelijke contacten die ze hebben met Surinaamse NGO's zijn van groot belang voor de uitvoering van hun doelstelling. Zonder informatie over de situatie, de problematiek en de potentiële partnerorganisaties kunnen ze hun werkzaamheden niet uitvoeren. M.a.w., wanneer de ontwikkelingsorganisaties actief willen zijn in Suriname zijn ze afhankelijk van het werk van hun partnerorganisaties aldaar.

5.3 Gelijkwaardigheid

In hoofdstuk 2 is aangegeven dat het moeilijk is om de term gelijkwaardigheid te definiëren. In hoeverre de samenwerkingsrelaties tussen de Surinaamse en Nederlandse organisaties gelijkwaardig zijn, is een subjectief waardeoordeel. Diverse objectieve criteria zoals respect, open communicatie, emotionele binding, interesse in de ontwikkelingen en werkzaamheden van elkaars organisaties en het erkennen van het belang van elkaars werkzaamheden voor de eigen organisatie dragen bij aan gevoelens van gelijkwaardigheid. Voor de hand liggend is dat financiële (on)afhankelijkheid van grote invloed is op de mate waarin organisaties zich gelijkwaardig voelen. Ons onderzoeksmateriaal toont echter aan dat de hierboven genoemde criteria van groter belang zijn. Een analyse van deze criteria voor de Nederlandse en Surinaamse organisaties maakt de aard en inhoud van de samenwerkingsrelaties inzichtelijker. In hoeverre de organisaties zichzelf als partners beschouwen in het ontwikkelingsproces heeft niet alleen te maken met gelijkwaardigheid maar ook met het delen van verantwoordelijkheden en het zich solidair opstellen.

5.3.1 Respect, erkennen van het belang van elkaars werkzaamheden

Ondanks het feit dat veel organisaties qua professionaliteit in het functioneren niet gelijkwaardig of niet eens vergelijkbaar zijn en er relaties van financiële afhankelijkheid bestaan, respecteren ze elkaar wel. Erkenning van het belang van het werk dat de organisatie verricht, een goede verstandhouding tussen de verschillende betrokkenen en respect voor het anders werken en anders zijn van elkaar zijn hierin onontbeerlijk. Uit de gesprekken kwam duidelijk naar voren dat zowel Surinaamse als Nederlandse organisaties respect hebben voor elkaars werkwijze, de kwaliteit van het afgeleverde werk en het netwerk van de organisatie. Er is over het algemeen sprake van wederzijds vertrouwen en een persoonlijke verstandhouding van waaruit ervaring en kennis wordt uitgewisseld. Zowel de Nederlandse als de Surinaamse organisaties zijn in staat aan te geven wat de kritieke punten van de andere organisatie zijn maar proberen zich hieraan aan te passen. Een voorbeeld is de wijze waarop Cordaid met een Surinaamse counterpart omgaat. Voor de betreffende organisatie bleek de rapportageverplichting moeilijk en had dit ook geen prioriteit, maar men probeerde er toch aan te voldoen. Cordaid aan de andere kant hield bij de benadering van betreffende organisatie altijd rekening met hun werksituatie en positie in de samenleving.

Het erkennen van het belang van elkaars werk voor de eigen organisatie is minder duidelijk te beschrijven. Op het eerste gezicht wordt dit vaak financieel beschouwd. In het geval van financiële afhankelijkheid van de ene organisatie (meestal de Surinaamse) van de andere organisatie (meestal de Nederlandse) stelt men dat de Nederlandse organisatie meer zeggenschap heeft. Immers, zonder het geld van de ene organisatie kan

de andere niets. Hetzelfde kun je zeggen in het geval van het sturen van kader of goederen. Op deze manier wordt het belang van het werk van de Nederlandse organisatie voor het bestaan van de Surinaamse organisatie duidelijk; zij 'geeft' immers iets en de andere partij ontvangt. Deze benadering schiet echter te kort.

Ten eerste is het voor sommige organisaties vrij eenvoudig om aan andere financiën te komen. Ze hebben daar een netwerk voor of dusdanig veel naamsbekendheid dat ze zelf benaderd worden; of hun thematiek en doelgroep zijn speerpunten voor veel donororganisaties. Een goed voorbeeld betreft het werk van de NVB in Suriname. Ten tweede gaat erkenning van belang verder dan alleen het financiële. Het kan bijvoorbeeld veel sterker gericht zijn op inhoudelijke en uitvoerende capaciteiten. De vraagstelling hierbij is dan in hoeverre het werk van de ene organisatie bijdraagt aan de uitvoering van de doelstelling of het bestaan van de andere organisatie. Voor een groot deel van de Nederlandse organisaties is het werk van de organisaties waarmee ze contact hebben onontbeerlijk voor de uitvoering van hun eigen doelstelling. Er is al eerder naar voren gekomen dat de uitvoeringscapaciteit van Surinaamse NGO's beperkt is en er niet heel veel capabele NGO's zijn. De bestaande samenwerkingsrelaties zijn dan ook noodzakelijk voor de Nederlandse NGO's. Dit is hoofdzakelijk van toepassing op de algemene ontwikkelingsorganisaties of organisaties die zich hoofdzakelijk op Suriname richten. Nederlandse organisaties die zich niet hoofdzakelijk met ontwikkelingsamenwerking bezighouden en zich niet speciaal op Suriname richten, zijn voor hun specifieke project in Suriname wel afhankelijk van de organisatie ter plekke, maar het verdwijnen van het project is geen aantasting van de organisatie of van de doelstelling.

Het belang van de werkzaamheden zoals projecten, workshops, gender trainingen, etc. wordt door beide partijen onderkend, mede in het licht van de versterking van de 'civil society'. Niet alle Nederlandse organisaties erkennen echter het belang van de werkzaamheden die de Surinaamse organisaties verrichten. Dit heeft te maken met het feit dat zij onafhankelijk van de Surinaamse organisaties in staat zijn hun werkzaamheden voort te zetten. Deze organisaties geven echter wel aan dat zij de counterpart wel respecteren en vanuit de visie 'van het helpen van de medemens' ondersteuning bieden. De relatie die Huize Albertine heeft met haar counterparts verloopt vooral via de EBGs, waardoor zij buiten de directe samenwerking staat. Dit verklaart ook dat haar partners niet echt betrokken zijn bij haar werkzaamheden. Een inhoudelijke relatie is in de regel niet aanwezig. Het belang van de werkzaamheden van Huize Albertine wordt wel onderkend. Ondanks het ontbreken van een inhoudelijke relatie bestaan er wel solidariteitsgevoelens tussen de Nederlandse en Surinaamse organisaties. Echter ziet men de Surinaamse organisatie niet als een partner die wat te bieden heeft aan de eigen organisatie.

Wat de organisaties zoals Stichting PPCO, SUCET en Kenki Skoro betreft is de inhoudelijke bijdrage die zij leveren wel van belang voor de donoren, omdat hierdoor invulling gegeven wordt aan de visie van de donor. Het CBS programma (gericht op de verbetering van het lager onderwijs in Suriname) geniet hoge prioriteit van het APS wat ook door APS onderkend wordt. Indien een projectvoorstel wordt goedgekeurd let men op zaken als de betrouwbaarheid van de begroting, op de voorgeschiedenis van de organisatie, de financiële verslagen en op de leiding. "Ten aanzien van al de opgesomde punten hebben we een positief gevoel", aldus een respondent over de Stichting PPCO. Zoals de contactpersoon het formuleerde "zodra de organisatie geld ontvangt is er

sprake van afhankelijkheid, maar op het persoonlijk vlak is er sprake van gelijkwaardigheid". Stichting PPCO wordt als een gelijkwaardige partner gezien vanwege de structurele contacten, en het vertrouwen dat er is in de organisatie. De counterpart beschouwt Kenki Skoro als een gelijkwaardige partner, zeker waar het de inhoudelijke - en logistieke kant betreft.

5.3.2 Interesse, belangstelling voor elkaars werk

Naast respect dragen interesse en belangstelling voor elkaars activiteiten bij aan gevoelens van gelijkwaardigheid. Deze meer inhoudelijke contacten worden van essentieel belang gevonden in de samenwerkingsrelatie. "Van sommige organisaties krijg je geld of goederen, maar als er verder niets is, is het geen relatie. Discussies en wederzijdse belangstelling maken iets tot een relatie." De frequentie van dit soort contacten mag van de Surinaamse organisaties wel omhoog: "Ik zou wel vaker een echt inhoudelijk gesprek willen hebben over dit vakgebied". Dit geldt zeker voor de structurele contacten met de meer algemene ontwikkelingsorganisaties. De waarde van deze contacten is groot. "We voelen ons een partner van die organisatie. Ze vragen vaak wat we doen en willen onze mening en visie weten over een aantal zaken en beslissingen die de organisatie moet nemen. Dan wordt het duidelijk dat je elkaar wat te bieden hebt."

Uit het interview met ZMV blijkt dat de relatie die zij heeft met WBG als belangrijk gekenmerkt wordt vanwege de uitwisseling van de wederzijdse ervaringen, expertise en informatie. De vrouwelijke ondernemers van Nederland hebben veel geleerd van het uithoudingsvermogen en de creativiteit van de Surinaamse ondernemers en omgekeerd. Een gedeelde visie en interesse voor de problematiek van vrouwen in Suriname maakt dat Nederlandse counterparts hun Surinaamse zusters als gelijkwaardig beschouwen. Deze solidariteitsgedachte blijkt van belang te zijn bij het samenwerken.

Ook de relaties die VPSI, STS en Kibri Mi onderhouden met hun Nederlandse partners worden gekenmerkt door uitwisseling van gedachten, interesse voor ontwikkelingen binnen de zorgsector die meegenomen en aangepast kunnen worden aan de Surinaamse situatie, alsook voor het functioneren van de organisaties binnen de sociaal economische situatie.

In relaties die een puur financieel karakter hebben (zoals die met Juliana Welzijnsfonds) zonder inhoudelijke discussies ontbreekt de gelijkwaardigheid, omdat er geen persoonlijk contacten zijn en er geen interesse getoond wordt voor het verloop van de activiteiten. Als een dergelijke organisatie dan ook nog ingewikkelde procedures hanteert maakt het de relaties behalve ongelijkwaardig ook nog onbevredigend.

5.3.3 Open communicatie, brede visie van samenwerking

De Nederlandse en Surinaamse organisaties plaatsen wel kritische kanttekeningen bij elkaars werkwijze. Die kritiek kan betrekking hebben op bijvoorbeeld procedures en gebrek aan interesse. Wanneer een relatie gelijkwaardig is, zijn organisaties in staat deze kanttekeningen te uiten zonder bang te hoeven zijn voor verstrekkende gevolgen.

"Als je relatie goed is, durf je ruzie met elkaar te maken". De communicatie tussen de Nederlandse en Surinaamse organisaties die structureel met elkaar werken is wat dit betreft in de regel open te noemen. Er kan gediscussieerd worden en er wordt naar elkaar geluisterd. In mindere mate geldt dit voor die contacten die een incidenteel karakter hebben. Wellicht is een reden hiervoor dat het figuurlijke 'contract' dat organisaties afsluiten als ze met elkaar in zee gaan bij eenmalige of incidentele contacten niet aangepast behoeft te worden aan nieuwe situaties, juist omdat ze of eenmalig zijn of toch telkens opnieuw geformuleerd worden. Bij structurele contacten is dit anders. Daar is een 'contract' geformuleerd dat naar gelang de organisaties of de externe omstandigheden veranderen aangepast moet worden. Bestaande contracten moeten zo telkens opgebroken worden.

De Surinaamse organisaties houden in de contacten met de Nederlandse organisatie rekening met de visie van de donor. Tegelijkertijd nemen donoren de specifieke kenmerken van de Surinaamse NGO's en de situatie waarin ze moeten werken mee in hun beleid. Ze verkrijgen die informatie door in discussie te gaan met de Surinaamse organisatie of door informatie van een lokale adviseur. Deze heeft vaak inzicht in de projectvoorstellen en het commentaar van de Nederlandse organisatie erop en probeert idealiter met beide partijen af te stemmen. Deze inhoudelijke gedachtewisseling is van invloed op de betrokkenheid van de counterpartorganisatie. De persoonlijke betrokkenheid van de counterpart is ook van invloed op de mate van gelijkwaardigheid van een relatie. De interesse voor en betrokkenheid bij een Surinaamse organisatie van een Nederlandse organisatie overstijgen na verloop van tijd de puur zakelijke kanten van de relatie. Zowel interesse voor de betrokkenen in een organisatie en voor situatie in Suriname nemen (nog meer) toe.

Open communicatie is ook van belang bij de relaties die met Tamara Nederland en Vrienden van het Lotjeshuis bestaan. Deze organisaties vinden het belangrijk dat de Surinaamse zusterorganisaties hun behoeften kenbaar maken, zodat daarop ingespeeld kan worden. Als de Surinaamse organisaties hun behoeften niet communiceren heeft het volgens de Nederlandse organisaties geen zin om goederen op te sturen of kader uit te zenden, daar het mogelijk niet aan de behoefte zou voldoen.

5.3.4 Interesse en samenwerking buiten financiën

Samenwerkingsprocessen bestaan uit verschillende soorten contacten, zowel financiële, materiële (het sturen van goederen etc.) als meer inhoudelijke contacten. Alhoewel de financiële contacten overheersen worden de inhoudelijke door zowel Nederlandse als Surinaamse NGO's hogelijk gewaardeerd. Een Nederlandse counterpart formuleerde het als volgt: "De manier van samenwerken is van belang; de communicatie en de inhoudelijke relatie zijn belangrijk en leiden tot resultaten. Niet omdat wij over de financiën beschikken hebben wij meer te zeggen".

Naarmate de contacten een meer inhoudelijk karakter hebben, worden de relaties gelijkwaardiger. De traditionele donor-ontvanger relatie kan de ongelijkheidpositie van de ontvangende organisatie versterken. 'Hulp heeft verschillende aspecten en hoeft niet alleen financieel te zijn', aldus een respondent. Bij het geven van geld bestaat er altijd het risico dat de gedachtegang van de donor dominant is. Een respondent formuleerde dit als volgt: "Geld geven is de acceptatie van je eigen ideeën kopen". Echter blijkt dat

bij het discussiëren over de projectformulering en -uitvoering de mening en ervaring van de Surinaamse organisaties meegenomen wordt. Door de nadruk hierop te leggen kan de dominante rol doorbroken worden. Feit blijft wel dat de randvoorwaarden van de Nederlandse organisatie meestal de basis voor een relatie blijven.

Door de inhoudelijke relatie kunnen de denkprocessen en het handelen van de samenwerkende partners beïnvloed worden. Wederzijds begrip ontstaat en dit kan ertoe leiden dat gevoelens van gelijkwaardigheid toenemen. Een voorbeeld hiervan zijn Cordaid en ICDI die veel inhoudelijke interesse tonen en erkennen dat de Surinaamse NGO's verantwoordelijk zijn voor de ontwikkeling van de maatschappij. In de samenwerking stellen zij dan ook de inhoudelijke relatie centraal. Hierdoor wordt het solidariteitsgevoel versterkt tussen beide partners. Persoonlijke bezoeken, informatie-aanbod en goede communicatie mogelijkheden zijn ook van invloed op het solidariteitsgevoel met name bij de structurele contacten.

5.4 Toekomstverwachtingen en verzoeken

Bij het interviewen van de NGO's is gevraagd wat zij verwachten van de toekomstige samenwerking. Zowel Surinaamse als Nederlandse NGO's gaven aan dat zij een verdere voortzetting en verdieping van de relatie verwachten en eventueel ook een verbreding van de samenwerking. De Surinaamse organisaties werken het liefst samen met (Nederlandse) NGO's die op hetzelfde gebied bezig zijn. Tevens is men geïnteresseerd in nieuwe ontwikkelingen binnen het werkgebied. De Nederlandse NGO's verwachten dat afhankelijk van de vraag uit Suriname de activiteiten voortgezet zullen worden, er meerdere projecten uitgevoerd zullen worden en netwerken uitgebouwd zullen worden. M.a.w., aan beide kanten geven de meeste organisaties aan dat zij de samenwerking willen voortzetten. Dat is een indicatie dat ondanks gebreken in de communicatie men de samenwerking als positief en (soms potentieel) vruchtbaar ervaart. De bereidheid van de Nederlandse NGO's en de Surinaams-Nederlandse gemeenschap tot samenwerken en het leveren van een bijdrage is behoorlijk groot. Surinaamse organisaties proberen hierop in te spelen bij het aangaan van netwerken.

5.5 Gevolgen van de relatie op overheidsniveau tussen Suriname en Nederland

Opvallend is dat de NGO's duidelijk een onderscheid maken tussen de werkzaamheden binnen het NGO-veld en de politieke relatie tussen de Surinaamse en Nederlandse overheid. Ze plaatsen zich a.h.w. buiten het conflict. Zij gaven aan dat het jammer is dat de officiële relatie verstoord is. Het blijkt dus dat de relatie die problematisch is op het niveau van de overheden, niet automatisch doorwerkt naar beneden. Voor zover er wel gevolgen zijn ondervinden vooral Nederlandse organisaties (met name organisaties die op Suriname gericht zijn) dit. Dat komt omdat de Nederlandse overheid nu geen rechtstreekse financiering verleent aan organisaties die gericht zijn op projecten in Suriname. Dat het conflict op regeringsniveau ditmaal minder effecten heeft voor de Surinaamse NGO's hangt mede samen met het feit dat het NGO-Fonds dat uit de Verdragsmiddelen wordt gefinancierd operationeel is gebleven en dat de grote

Nederlandse NGO's nu ook met 'zelfstandig', d.w.z. niet Suriname-gebonden geld Surinaamse instanties en projecten ondersteunen . Dit in tegenstelling tot het conflict van 1982-1987 toen alle hulp en relaties opgeschort werden, inclusief het toenmalige Fonds voor NGO's (OPO Fonds).

Toch betekent een verslechtering van de betrekkingen tussen de regeringen uiteindelijk wel dat veel projecten niet worden uitgevoerd en de algemene economische situatie er niet beter op wordt, hetgeen zich vertaalt in meer armoede, welke weer op de schouders van veel NGO's terecht komt.

De verslechterde relatie tussen de beide overheden heeft niet alleen negatieve maar toch ook positieve effecten. Surinaamse organisaties geven aan dat het wegvallen van de ontwikkelingsgelden de inventiviteit bevordert om naar alternatieve oplossingen te zoeken. Een ander gevolg van de verslechterde relatie en de verslechterde situatie in Suriname is dat de 'noodzaak groter is geworden om zich direct te bemoeien met Suriname; waar nood is moet er hulp geboden worden' aldus de contactpersoon van een Nederlandse organisatie. Men vindt het bewonderenswaardig dat de Surinaamse NGO's ondanks de moeilijke sociaal-economische en politieke situatie zaken realiseren voor de doelgroep. De inzet van diverse organisaties en individuen zijn een motivatie voor het in stand houden van de relaties.

De hoop werd uitgesproken dat de politieke relatie zal verbeteren in de nabije toekomst. Zoals een van de respondenten het aangaf 'Wat de politieke relatie betreft vind ik het jammer dat deze zich zo heeft ontwikkeld. De politieke relatie zou op zakelijke manier voortgezet moeten worden zonder daarbij gebruik te maken van een machtsstrijd aangezien het alle initiatieven doodt.'

Lijst met gebruikte afkortingen

GOM	= Gemeenschappelijk overleg Medefinancierings Organisaties
MFO	= Mede financieringsorganisatie
NGO	= Niet Gouvernementele Organisatie
NCPO	= Niet Commerciële Particuliere Organisatie
OS	= Ontwikkelingssamenwerking
ODA	= Official Development Assistance
UNDP	= United Nations Development Program

Afkortingen van Surinaamse organisaties

ADEK	= Anton de Kom Universteit van Suriname
AQUASUR	= Stichting Aquacultuur in Suriname
AZ- Sur	= Academisch Ziekenhuis Suriname
ASFA	= Associatie van Surinaamse Fabrikanten
BBGO	= Belangen Behartiging Gepensioneerden van de Overheid
BOG	= Bureau voor Openbare Gezondheid
CAMRODD	= Caribbean Mental Retardation Organisation
CORDAID	= Catholic Organisation for Relief and Development (fusie van Bilance Vastenactie, Mensen in Nood en Memisa)
COVAB	=Centrale Opleiding van Verpleegkundigen en beoefenaren van Aanverwante Beroepen
IDB	= Inter American Development Bank
IMKB	= Instituut voor het Midden en Kleinbedrijf
IVVO	= Instituut voor vrouwelijke ondernemers
JOVROCE	= Stichting Jonge vrouwen centraal
KKF	= Kamer van Koophandel en Fabrieken
NAKS	= Na Arbeid Komt Sport
NARB	= Nationaal Advies Raad voor Bejaarden
NIKOS	= NGO instituut voor kaderontwikkeling en onderzoek in Suriname
NVB	= Nationale Vrouwen Beweging
NOB	= Nationale Ontwikkelingsbank van Suriname
OIS	= Organisatie voor Inheemsen van Suriname
OHK	= Stichting Overleg Hoger Kader
PAS	= Pater Ahlbrinck Stichting
PEPSUR	= Stichting Peer Education Program Suriname`
PPCO	= Stichting Projecten Protestants Christelijk Onderwijs
PVU	= Stichting Progressieve Vrouwen Unie
SCOS	= Steunpunt Culturele Organisaties in Suriname
SOFS	= Stichting Ontwikkeling Fruitteelt Suriname
STIBOB	= Stichting buurtontwikkeling Botopasi
STS	= Stichting Thuiszorg Suriname
STIBULA	= Stichting buurtontwikkeling Latour
VPSI	= Vereniging voor Particuliere en Sociale Instellingen
VSF	= Vereniging Surinaams Bedrijfsleven
WBG	= Women's Business Group Foundation
YWCA	= Young Women Christian Association

Fondsen in Suriname

CDF- fonds	= Community Development fund=fond (IDB)
EU- fonds	= Europese Unie fonds
UN- fonds	= United Nations Fonds

Afkortingen van Nederlandse organisaties

APS	= Algemeen Pedagogisch Studiecentrum
ASVZ	= Voorheen: Stichting Algemene Verzorging en Zwakzinnigen, nu geen betekenis
AT5	= Lokaal televisie station in Amsterdam
BUZA	= Ministerie van Buitenlandse Zaken
BZO	= Stichting Buurtwerk Zuid Oost
CNV	= Christelijk Nederlandse Vakorganisatie
CORDAID	= Catholic Organisation for Relief and Development Aid
DAC	= Development Assistance Committee (lijst van ontvangende lidlanden)
DOG	= Dienst over de Grenzen
HIVOS	= Humanistisch Instituut Voor Ontwikkelingssamenwerking
HIMOS	= Hindoe en Moslim Ontwikkelingssamenwerking
ICCO	= Interkerkelijke organisatie voor ontwikkelingssamenwerking
ICDI	= International Child Development Initiatives
IPABO	= Interconfessionele Pedagogisch Academie voor Beroeps Onderwijs
LOSV	= Landelijke Organisatie van Surinaamse Vrouwen
NCDO	= Nationale Commissie voor Internationale Samenwerking en Duurzame Ontwikkeling
NVB Ned.	= Nationale Vrouwen Beweging Nederland
MCF	= Moravian Church Foundation
OCW	= Ministerie van Onderwijs Cultuur en Wetenschappen
PUM	= Programma Uitzending Managers
Vena	= Vena Library and Information Services.
SIO	= Surinaams Inspraak Orgaan
SOBER	= Stichting Surinaamse Organisatie voor Belangenbehartiging en Emancipatie Rotterdam
SOTS	= Stichting Ondersteuning Thuiszorg Suriname
SSJ	= Stichting Suriname Jaarkalender
ZMV	= Overleg van Zwarte- Migrante- en Vluchteling vrouwen
ZZG	= Zeister Zending's Genootschap
VROM	= Ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer

Literatuurlijst

Abed, F. (1999)

Development co-operation on the brink of a new century: What role for NGO's?, The UVA development lecture 1999, GOM/AGIDS, Amsterdam.

Atack, I. (1999)

Four Criteria of Development NGO Legitimacy, World Development Vol. 27 No.5, pp 855 – 864, Elsevier Science Ltd, Great Britain.

Ball, C. & Dunn, L. (1996)

Non - Governmental Organisations, Guidelines for good policy and practise, The Commonwealth Foundation, Marlborough House, Pall Mall, SW1Y 5HY London.

Edwards, M & Hulme, D. (1996)

Non Governmental Organisations, Performance and Accountability, Beyond the magic bullet, Earthscan Publications Limited, London.

Elliott, C. (1987)

Some aspects of Relations Between the North and South in the NGO Sector, World Development, Vol. 15, Supplement, pp 57 – 68, Pergamon Journals Ltd, Great Britain.

Goyder, H. (1994)

A perspective from an International NGO,
http://www.oneworld.org/euforic/dpmf/943hg_gb.html

Granovetter, M.S. (1973)

The strength of weak ties, Johns Hopkins University, AIS Volume 78 Number 6.

UNDP 1998

Human Development Report 1998, UNDP, Oxford University Press. London.

Kingston, K. (1987)

An Agenda of Future Tasks for International and Indigenous NGOs: Views From the South, World Development, Vol. 15, Supplement, pp. 79 – 85, Pergamon Journals Ltd, Great Britain.

Korten, D. (1990)

NGO Strategic networks: From community projects to global transformation, A feature of the People – Centered Development Forum, Philippines.

Korten, D. (1988)

“ Third Generation NGO strategies: A Key to People –Centered Development ”. Paper presented at the NGO Workshop organized at the Asian Institute of Technology, Bangkok. <http://www.soc.titech.ac.jp/ngo/3-generation.htm>.

Mc Knight, R. (1999)

Afrikaanse wijsheden, BZZTôH, 's – Gravenhage.

Pardi, L. (1995)

Participatie, een voorwaarde voor het succes van NGO's; Een onderzoek naar de participatie van de doelgroep binnen twee projecten van de NVB, Adek Paramaribo .

Rosenthal, N., Fingrutd, M., Ethier, M. , Karant, R. en Mc Donald, D. (1985)

Social Movements and Network Analysis: A case study of nineteenth - century women's reform in New York State. The University of Chicago. U.S.A.

Schalkwijk, M. (1998)

Program to strengthen Ngo capacities in poverty eradiction in Suriname, Report submitted to the UNDP. Paramaribo.

Schalkwijk, M. (1999)

Gids van NGO's in Nickerie 1999, NIKOS: Paramaribo.

Schalkwijk, M., R. Mohan & I. Pieper (1999)

Niet – Commerciele Particuliere Organisaties in Nickerie; Schets van een sector, NIKOS: Paramaribo.

Verslag Fondsenwerving 1998, Centraal Bureau Fondsenwerving, Amsterdam.

William, C. (1991)

“ Non - Governmental Initiatives ” in ADB, The Urban Poor and Basic infrastructure Services in Asia and the Pacific. Asian Development Bank, Manila. NGO Cafe, Hari Srinivas - hari@soc.titech.ac.jp.